

MODERNÍ BÁSNÍCI ANGLIČTÍ¹

Slovo úvodní

I. – James Thomson (1700–1748)

II. – Richard Glover (1712–1785.)

III. – Thomas Gray (1716–1771.)

IV. – Tobias Smollet (1721–1771)

V. – Oliver Goldsmith (1728–1774.)

VI. – John Cunningham (1729–1773)

VII. – William Cowper (1731–1800.)

VIII. – John Wolcot. (1732–1819.)

IX. – John Langhorne (1735–1779.)

X. – James Macpherson (1737–1796.)

XI – Charles Dibdin. (1745–1814.)

XII. – John Logan (1748–1788.)

XIII. – Lady Barnard (Ann Lindsay) (1750–1825.)

XIV. – Thomas Chatterton (1752–1770.)

XV. – George Crabbe (1754–1832.)

XVI. – Robert Burns (1759–1796.)

XVII. – Samuel Rogers (1762–1852.)

¹ *Moderní básníci angličtí*, sestavil a přeložil Jaroslav Vrchlický, Praha 1898.

- XVIII. – William Lisle Bowles (1762 –1850.)**
- XIX. – William Blake (1764–1827.)**
- XX. – Robert Bloomfield (1766–1823.)**
- XXI. – William Wordsworth (1770–1850.)**
- LXXII. – James Montgomery (1771–1854.)**
- XXIII. – Walter Scott (1771–1832.)**
- XXIV. – James Hogg (1772–1835.)**
- XXV. – Samuel Taylor Coleridge (1772–1834.)**
- XXVI. – Robert Southey (1774–1843.)**
- XXVII. – Robert Tannahill (1774–1810.)**
- XXVIII. – Walter Savage Landor (1775–1864.)**
- XXIX. – Charles Lamb (1775–1834.)**
- XXX. – Thomas Campbell (1777–1844.)**
- XXXI. – Thomas Moore (1779–1852.)**
- XXXII. – Ebenezer Elliot (1781–1849.)**
- XXXIII. – Allan Cunningham (1784–1842.)**
- XXXIV. – Leigh Hunt (1784–1859.)**
- XXXV. – Henry Kirke-White (1785–1806.)**
- XXXVI. – John Wilson (1785–1854.)**
- XXXVII. – Richard Harris Barham (Ingoldsby) (1788–1845.)**

XXXVIII. – Bryan Walter Procter (Barry Cornwall) (1787–1874.)

XXXIX. – Lord G. N. Byron (1788–1824.)

XL. – Charles Wolfe (1791–1823.)

XLI. – Percy Byshe Shelley (1792–1822.)

XLII. – Felicie Hemans (1793–1835.)

XLIII. – John Keats (1795–1821.)

XLIV. – Thomas Carlyle (1795–1891.)

XLV. – Thomas Haynes Bayly (1797–1839.)

XLVI. – William Motherwell (1797–1835.)

XLVII. – Thomas Hood (1798–1845.)

XLVIII. – Alaric Watts (1799–1864.)

XLIX. – Robert Pollok (1799–1827.)

L. – Thomas Babington Macaulay (1800–1859.)

Slovo úvodní

Měl jsem původně úmysl podati stručný výbor celé anglické i americké poesie v jediném svazku, ale již v počátcích viděl jsem, že by takto vznikl jen obraz velice kusý a pln mezer. Jeť poesie anglická bez odporu největší rozsahem i jakostí ze všech evropských.

Nezbylo, než látku rozdělit na skupiny. První z těchto, obsahující dobu od r. 1700-1800 od Thomsona až k Tennysonovi, dnes podávám veřejnosti. Obsahuje 50 autorů, mezi nimiž i ukázky z obou vrcholů poesie anglické Byrona a Shelleye - celkem 176 básní. Budou-li následovati za tnuto docela samostatnou knihou skupiny básníků dalších, nemohu dnes určitě říci. Doba nepřije těmto pracím, které patří k nejnevděčným z celého písemnictví. A já se přiznám, že kdybych nebyl potřeboval většiny zde tištěných kusů jako dokladů pro své výklady universitní, že bych po smutných zkušenostech starších sotva byl se podjal na novo práce tolikrát již nedocenené. Ale co platno, třeba již doorati trpělivě brázdu započatou.

V Praze, dne 14. dubna 1898.

J. V.

I.

James Thomson (1700-1748)

Narodil se v Ednamu v Skotsku a určen byl k stavu kněžskému. Studoval v Edinburce, r. 1725. odebral se do Londýna, kde se věnoval literatuře. Zde povstala postupem doby (1726-1730) jeho velká popisná báseň Počasy (česky hexametrem od Fr. Douchy), která zůstala hlavním jeho dílem a byla v mnohém ohledu směrodatná. Méně štěstí měl se svými tragediemi. Na Spensera upomíná důvtipná allegorie „Hrad indolence“, z maškarní hry „Král Alfred“ stala se nesmrtelnou jeho oda „Rule Britannia“ jako národní hymna anglická. Thomson jest mistrem básně popisné, střízlivější a slabší jest v ryzí lyrice. Zemřel v Richmondě.

RULE BRITANNIA!

Když v rozkaz nebe Britů zem
se vznesla z azurových vod,
ta svobody jí úpisem,
to andělský pěl chorovod:
Vládni, Britsko, mořem, Brit
nesmí nikdy otrok být!

Kde národ jak Tvůj požehnán?
Tyranům každý kořistí!
Ty velká, rozkvítá tvůj lán
všem k postrachu a závisti.
Vládni, Britsko, mořem, Brit
nesmí nikdy otrok být!

Ty vznešenější vstaneš zas
vždy po útoku ciziny,
mrak s bouří tebou nezatřás,
tě zpevnil jak dub otčiny.
Vládni, Britsko, mořem, Brit
nesmí nikdy otrok být!

Tyranství neschvať tebe spár,
když zhroutit chce tě jeho vztek,
to šlechetnější vzbud' jen žár
v zdar tobě - jemu v úpadek.
Vládni, Britsko, mořem, Brit
nesmí nikdy otrok být!

Tvým květ venkovských niv jest všech,
tvým bující všech obchod měst,
Tvým celé moře, každý břeh,
jejž jímá, všecko tvojím jest!
Vládni, Britsko, mořem, Brit
nesmí nikdy otrok být!

Sbor Mus hle, s písni Svobody
je šťastných břehů Tvojich hast,
ó výspo vděku, lahody,
kde krásy strážcem statečnost!
Vládni, Britsko, mořem, Brit
nesmí nikdy otrok být!

HYMNA

(Epilog „Počasů“)

Ta, jež se mění, Otče, příroda
jest božství Tvého háv. Rok proudící
je plný tebe! V Máji líbezném
tvá kráčí krása, něžnost tvá i láska.
Luh svítí v dál, jest balsam měkký vzduch,
les usmívá se, hory echy zní
a každý smysl, srdce radost jest.
Tvá sláva spěje v Léta měsících
jet plny s teplem světla. Vyplnění
rok pije z tvého slunce kypící
a hlas tvůj v řeči hromu zaznívá

a často z rána, v poledne i večer
ve bouři hvozdů, v bystřin hlaholech.
Tvá dobrota v Jesení bezmezná
vše k svátku, co tu žije, k plesu zve.
A v Zimě v mračen vichřic průvodu
se blížíš mocný, bouře valí se,
tma vznešená! Na křídlech vánice
hřmíš probouzeje úctu tvorů všech,
v jho Přírodu spneš dechem severáku.

Ó *tajuplné* kolo! Božské síly,
a bezdné hloubky! Jednoduchý obraz,
v němž tolik pele, tolik umění
a krásy s něhou na souzvuk se pojí!
Stín nepozorovaně splývá v stín
a všecko tvoří spolu ladný celek
víc unášeješ, čím se rozvíjí!
Však tupě bloudě člověk bez vědomí
tě nevidí ni mocnou ruku tu,
jež stále činná tiché sféry valí
jen v taji tká a kouříc vylévá
tu krásnou náplň Jaro šatící
ze slunce horký vylévající den.
Vše tvory živí, bouře rozdává
a jak se země změnou zmlazu
vše sílu žití plesem proniká!

Hleď, Přírodo! Co duši má a dech
ve volném chrámu širé oblohy,
Jej pouze zbožňuj! Jeden žhoucí zpěv
proň zvedni se! Vy zvučné sbory věštců
Jej chvalte chladem, jímž vlá Jeho dech,
Jej oslavujte v pustých úvalech,
kde na skalisku chvějná borovice

ve hnědém stínu vážnou zbožnost vzbouzí.
A vy, jež hřmíte v notách divějších
svět děsíce, v dál odnášejte k nebi
ten bouřný zpěv a rcete, kdo vás poslal!
Vy zdroje chválou Jeho s bystřinami
v dál hlučte, bych ji slyšel, zadumán
když bloudívám po vašich březích sám!
Vy rvavé v smělém spádu ručeje,
vy mírné proudy, jejichž zrcadla
se kroutí v dol, a ty obrovské
ty, jež jsi samo v sobě divů svět!
Jej velebte, Jenž, kterak se mu zlíbí,
vás žene v odboj a vás konější!
Svůj smíchejte dech, trávy, plody, květy,
ať k tomu stoupá, jehož sluncem pnete
se výš a jehož štětec barvu dává
a vůni dech! Vy nakloňte se, hvozdy,
vy šumte, klasná pole! Vylijte
svůj tichý zpěv do žence hrudi, sám
když domů jde při luně veselé!
Vy strážci Nebes, ve snu, bez starosti
když dřímá Zem, ó vzplaňte sladčeji,
vy souhvězdí! co vaši andělé
v paprsky bijí lyr vám stříbrných.
Dne velký zdroji! Svého Tvůrce ty
zde nejvěrnější zrcadlo, jež v dál
od světa k světu žití moře šíříš,
svým každým svitem jeho chválu piš
do Vesmíru! Hřmí... Tiché lidstvo buď,
než dozní tato hymna z mraku v mrak.
Teď jásejte, ó vršky! s mechem ros
ať bečí skot váš, hlasný jeho řev
ať plní údol! Velký Pastýř jde
a s ním jde jeho říš, kde bolů není.

Vy vstaňte, háje, písní zazněte,
vy lesy všecky a když činný den
se sklání spánku nechaje svět mdlý,
ty nejluznější ptáčku, Filomelo,
okouzli stíny, noc jej chválit uč!
Ty, celý vesmír usmívá se na Tě,
ty všeho spolu hlava, jazyk, srdce
tu hymnu korunuj! Měst hlučných dave
se shlukni a ku vážným varhanám
tůj zazni zpěv a prostup hlubé tóny
svým proudem v jejich pausách slavnostních,
jak od žáru se nítí žár a vzrůstá
se k němu všechněch celý zvedni sbor!
Však raději-li dlíte v stínu křovin,
buď chrámem vaším každý tichý háj,
kde flétny pastýřův a dívek zpěv
s básníka písní, s dechem serafů
Jej chválí, počasy jak střídá rok.

A mně ten drahý úkol zapomníti,
ty nepuč, květe, nivo, nezardi se
pod slunce žehem, úsměv Jeseně
mi cizí buď, ty Zimo ke mně víc
se z chladného již nebliž Východu,
chci slova vzdáti se i obraznosti,
ty, mrtvé plesu, ustaň, srdce, bít!
V kraj nejzazší necht' zaneše mne osud
zelené země, k řekám bez jména,
na západ, Indie kde prahory
v zář slunce barví, jehož slední svit
k Atlantu archipelům zaléhá,
mně jedno! Bůh jest, vládne napořád
ve hluché poušti jako vřavou měst,
kde tvoří život, radost musí být!

A slavná když mi přijde hodina
v let ku budoucím světům kynoucí,
rád poslechnu a nové divy rád
chci v nové síle pěti, nelze žít,
kde *Všehomíra* nesměje se láska,
vše ony světy držíc s jejich syny,
zlo zdánlivé vždy v dobro obracejíc
a toto k lepšímu, vždy k lepšímu
v pochodu bez mezí! Však sám se ztrácím
v Něm, který Světlo nevýslovné jest,
chval výmluvné jej ticho přemítáním!

II.

Richard Glover (1712.-1785.)

Narodil se v Londýně, byl obchodníkem a členem parlamentu. Psal mnoho epických i dramatických básní (Leonidas, epos (1770) o devíti zpěvech). Z drobnějších skladeb byla ballada „o duchu admirála Hosiera“ velice populární.

DUCH ADMIRÁLA HOSIERA

Když u břehů Porta-Bella
v proudů pohře líbezné
flotta naše klidně dlela
i vše vlajky vítězné,
slávy pln když Vernon seděl
Španěl porážkou jsa zpit,
v Anglie když úspěch hleděl
lod'stvu vzdor nepřestal pít:

Náhle zazněl všech tu plesem
mořem hrozný křik a řev,
každé srdce tuhlo děsem,

duchů strašný stál tu zjev;
každý smutném ve hamaku
místo rubáše zde stál
upíraje, hrůzu v zraku,
k břehu, nepřátel kde val.

Hosiera stín statečného
prohlížel tu bledý voj,
v měsíce, ježž svitu mdlého
zrodil mořských proudů roj.
Šlehlo to vln do směsice,
Burforda kde plachty dřív,
s ním sbor duchů tři tisíce
Vernonu v ráz v pozdrav kýv.

„Slyš, ó, slyš! Hosiera tebe
uražený zdraví stín,
slávy kde jsi stekl nebe,
s hanbou klesl do hlubin.
V zříceninách Porto-Bello,
na náš pomysli však skon,
necht' laur věnčí tvoje čelo,
v slávy ples náš vpadne ston.

Viz ten stínů sbor, jenž kvílí
v slzách, vlnami vpřed hnán,
Anglie to hoši byli,
každý čacký kapitán!
Bledá smutná druž ta smělá
sbor mých námořníků jest,
viz, jak v hrůze vraští čela,
slyšíce tu děsnou zvěst.

Dvacet lodí v moci mojí
před Španělským městem tím,

rozkaz, vyhnouti se boji,
nepříteli vítězstvím.
Že jsem v proudy moře dravé
nevrh je, kde slávy cíl,
srdce touze zavřel žhavé,
Španěl pýchu nezbořil!

Vítězství mé zaručeno.
Dvacet lodí bylo mých,
cos ty v štěstí lepší věno,
Vernone, jen s šesti stih!
Nikdy by tu jejich valy
v hanbu naši nezřely,
nikdy by zde v mořské dáli
reci moji nemřeli.

Se svými bych galejemi
pyšný vítěz vjel tam, pán,
třeba soudu hlasy všemi
velezádcem jmenován.
Pad' bych, národ by řek' celý:
„On hrál jako pravý Brit!“
Nežli výčitek sklán žely,
jak moh rázem hrdě mřít!
Přejem všickni ti tvou slávu,
zdravíme tvých zbraní zdar,
vzpomeň však na tuto zprávu,
Hosiera chvěj sebou zmar!
S tisíci on slavných reků
podleh zhoubným výparům,
v nemoci kles, v bídy vleku,
a ne v boje slavný šum.

Tož se svými davy všemi
věčný v srdci živě hlod

vlhkými zde peřejemi
pěnou bílou stoupám z vod.
Hanba pálí nás, těch valů
my jsme zahanbená stráž,
kvil náš vždycky ve vln žalu
půlnocí znít rozeznáš!

Sbor náš v lůno moře ztracen
bez klidu tak musí lkát,
Anglie až břehům vrácen,
očistu nám musíš dát!
Vrah když zkrocen, řež kde lítá,
a ty druhům navrácen,
pomsti pád můj i pád Brita,
jenž zde věčně zneuctěn!

III.

Thomas Gray. (1716-1771.)

Narodil se v Londýně z chudých rodičů, studoval v Etonu a v Cambridgi a cestoval ve společnosti svého přítele Walpola po Evropě, načež se v Cambridgi usadil. Vydal r. 1754. „Ódy pindarické.“ Byl muž neobyčejného vzdělání. Z básní jeho většinou dnes zastaralých a zapadlých z.stala „Elegie na hrobkách vesnických“ do dneška v úctě všech Angličanů. Jmenován laureatem nepřijal tuto hodnost a zemřel v Cambridgi jako professor novějších dějin a literatury. - Ačkoli náš velký Jungmann proslavenou elegii tu přeložil, pokusil jsem se o překlad novy básně, kterou Gray bude žítí, pokud anglický jazyk bude zaznívati.

ELEGIE PSÁNA NA HŘBITOVĚ VESNICKÉM

Zvon večerní uspává mroucí den,
a stádo bučíc v chlív se cestou dává,
ku vísce rolník potácí se zmdlen
a temnotám a mně svět přenechává.

Do matných obrysů kol splývá zem,
kraj slavnostní se halí ve mlčení,
brouk bzučí sem tam v letu těkavém,
zvon ospalý stáj skolébává v snění.

Jen s věže v břečtan zdi své halící
kvil sovy zní ku měsíci v té tíši,
když náhle chodce noha bloudící
se jejího tkne hnízda v pusté říši.

Ve stínu drsných jilmů, v osykách
kde v suchých pahrbcích se vlní země,
svých úzkých cel tu těsných ve stěnách
spí vísky prostí otcí sen svůj jemně.

Je z rána luk a polí vonný dech,
roh pastýře, zpěv kohouta v den boží,
ni vlaštovky zpěv od doškových střech
víc nevzbudí z jich přehlubokých loží.

Krb planoucí víc neuvítá jich,
ni ku večeri žena účinnivá,
ni otce návrat dětí veselých
druž ryčná vždy a polibků vždy chtivá.

Jich kosou sežat kolem mnohý lán,
co tvrdých hrud jich rozdrtily pluhy,
do pole jimi vesele skot hnán,
co hvozdů sklátil jejich topor tuhý!

V jich prosté veselí, v los, trud a tíž
mlč, ctižádosti šklebe pohrdavý,
i velikosti, stůj stranou, raděj slyš,
co krátká chudých kronika ti praví.

Zde erbů chloubá, moci nádhera
všecko, s krásou blahobyť co dává,
má chvíli jisté zhouby, veškerá
hrob ústí zvolna ale jistě sláva.
Tož pýcho, za vinu to neklad' jim,
že památka jich rovů bez trofejí,
kde dómu klenby skrz kadidla dým
se chvalozpěvy hromovými chvějí.

Můž' socha s urnou, kam je nápis vryt,
dech, který prchl, tělu vrátit znovu?
můž' prázdnou chvalou duch se oživit,
smrt sluch přát ledný pochlebnému slovu?

Spí v zanedbané této prsti snad
hrud' mnohá, nebeským jež ohněm vřela,
i ruka, mocně vést jež mohla stát
neb v nadšení by do strun lyry hřměla.

Jim nedopřála ani věda čist
z té knihy, bohata jež lupem času,
a nouzí schvácen vzlet jich ctný a čist,
zdroj ducha zamrz hmotném ve zápasu.

Vždyť mnohý nejčistější drahokam
spí, v nezbádaných tůních moře zticha,
květ mnohý v stržích kvete, nikdy znám,
a sladkou vůni v pustý kraj kol dýchá.

Kýs selský Hampden spí zde sladkým snem,
před nímž se musil místní tyran třásti,
zde mnohý Milton neslavný a něm
i Cromwell, nevinen jenž krví vlasti.

Jim nepřáno si potlesk vynutit
na sněmích, zhrdat hrozbou, zdeptat bídu,

v zem šťastnou plný hojnosti roh lít
a číst své děje v očích svého lidu.

Leč jako malý byl jich k ctnostem vzmach,
tak omezen kruh zločinů a zrady,
bříst k trůnům nemožno skrz krev a prach,
ni mřížemi trást bez soucitu tady.

Hlod svědomí si nehalili v smích,
stud hanby též ne líčidlem v své líci,
a nekupili nádheru a pych
kadidlem, Mus jež vzato obětnicí.

Měst vřavě, davu zpitých vzdálená
jich z cesty prostá nezbloudila přání,
jen stezkou, která stínem halena
šli zatím neuznáni v odříkání.

Jich kostem proti urážkám je štít
kříž vratký vztyčen k upomínce bolem,
a prostým rýmem, hrubou řezbou ryt
daň vzdechů od těch žádá, kdo jdou kolem.

Jim neumělá Musa jmeno, rok
na místo pochvaly a nářku vryla,
neb ze svatého písma málo slok,
by umírat je klidně naučila.

Neb komu hrozí zapomnění plen,
zda štěstí vratkého, být živ, rád vzdá se?
Svit opouští, jímž chabý smál se den
zda v loučení zrak neobrací zase?

Za srdcem duše mroucí touží cit,
daň slzí žádá si zrak v umírání,
hlas přírody i z hrobu slyšíš znít,

ba v popeli zříš tiché její plání.
Leč ty, jenž prostých mrtvých pamětliv
v těch řádcích slavíš jejich prosté žití,
zda v zbožné tuše rosou lásky živ
se na tvém losu kdo též v soucit vznítí?

Snad řekne jednou pastýř, šedý kmet:
Jej vídal jsem, jak za úsvitu rána
spěl chvatným krokem rosy niče sled
zřel, jak sluncem lesní mýt' je tkána.

Kde sukovatý onen shrblý buk
spleť kořenů svých fantastických vine,
spočíval v poledne, vln žvavý zvuk
poslouchal zdroje, který dole plyne.

Jej na kraji jsem lesa večer stih,
jak v tváři s pohrdem cos šepotaje
spěl bledý, schýlen v dumách neznámých
ve srdci trud neb marné lásky taje.

Však jednou bez něj zřel jsem vršku sklon,
svah milý prázdný, buk byl osiřelý,
a druhý zaplál den, kam znikl on?
Mýt' bez něho i mlází po den celý.

Dne třetího s pohřebním zpěvem spěl
tam cestou od kostela průvod malý,
sem pojd' a přečti, čísti umíš, žel,
co bílý hloh zde na kamenu halí:

Nápis

Zde v lůnu země leží mladá skrář,
jež slávy ani štěstí nepoznala,

v kolébce Musa usmála se naň,
však těžkomyslnost jej svým zvala.

Měl dobré srdce, duši upřímnou,
a hojnou odměnu mu Nebe přálo,
dal chudině vše, co měl, slzu svou,
co přál si, druha, Nebe jemu dalo.

Po ctnostech jeho dál se nechtěj ptát,
nech lichých stezk, jichž tkla se jeho noha,
je v chvějné naději nech spočívát
na srdci jeho Otče, jeho Boha.

IV.

Tobias Smollet (1721-1771)

Sloužil jako chirurg při výpravě do Carthageny, prodlel některý čas na Jamaice a po návratu do Anglie stal se spisovatelem a vynikl na poli humoristického a satirického románu. Vedle toho zabýval se i fyzikou, dějinami, politikou a psal menší básně, z nichž hlavně „Slzy Skotska“ prosluly. Zemřel v Leghornu.

SLZY SKOTSKA

Kvil, bědné Skotsko, napořád,
tvůj ztracen mír, tvůj vavříin svad,
tvých synů dav, skryt trofejemi
teď pobit leží v rodné zemi,
hostinná střecha do kola
cizince k dveřím nevolá,
ve troskách leží celá zem,
jsouc ukrutnosti pomníkem.

Tvůj statkář kam se ohledne,
zří trosky válkou přebědné,

zří na ženu i na syna,
v hrud' tluče se, vše proklíná.
tvůj pastýř bohat spoustou stád,
dnes v ovčíně svém trpí hlad,
tvé dívky kálí v zoufání,
tvé dítky hynou na pláni.

Co platna sláva, u věhlasu
že přemohla: zkázu času?
že všady byla slavena
a bez poskvrny vznešená?
Tvůj čacký teď je spoután duch,
tvá šíje sehnuta je v kruh,
tě cizí nikdy nestih meč,
jen občanů tvých svár a seč.

Při písniích v zvuku šalmají
ti krásní dnové nevzplají,
víc nezjasní kvas veselý
tvůj zimní večer setmělý,
tvůj každý zpěv je smutku kvil,
tvůj každý zvuk se v nářek slil,
co palem v tísní mlhové
se plíží zbitých stínové.

Ó děsný lós! Ó bědný den
i vnukům k hanbě, vnukům v sten,
syn proti svému otci stál,
a syna otec ranou sklál!
a boj když zmlkl bez mezí,
to nestačilo vítězi,
kdo nah či ztracen - padnout musí,
ať oheň či meč vraždy zkusí!

Tvé zbožné matky stepí jdou
v smrt odsouzené ukrutnou,
jich tváře vítr šlehá zlý,
jíst! křičí dětí zástup mdlý.
Kde chléb, kde střecha, přítel kde?
Se stíny svými noc již jde,
a matky slzu utírají
pro děti své - a umírají.

Krev dokud proudí v žilách mojich,
cit v upomínek živ jest rojích,
chci vlasti los i hrozný trest
v synovské hrudi věrně nést,
a nepřátel ať hrozí řady,
můj verš, pln lásky, hlásá všady:
Kvil, bědné Skotsko napořád,
tvůj ztracen mír, tvůj vavříin svad!

V.

Oliver Goldsmith (1728-1774.)

Narodil se v Callos, syn venkovského pastora, studoval v Dublině a v Edinburgu, r. 1755 procestoval pěšky Flámsko, Francii, Německo, Švýcarsko a Itálii. Usadil se v Londýně, kde byl lékařem, později lékárníkem, učitelem a korektorem. Když vše sklámalo, živil se prací žurnalistickou. R. 1766. vyšlo jeho slavné dílo „Vikář Wakefieldský“, vynikající výbornou charakteristikou a humorem. V poesii napsal idyllu „Opuštěná vesnice“ a „Cestující“ a komedii: „Ohne se, aby zvítězila“, která dlouho ovládla jeviště anglické vedle mnohých menších a příležitostných básní. Boje o kus chleba nebyl ušetřen do své smrti.

UPOMÍNKA

Ó vzpomínko, jak zjev tvůj klame,
jak vtíráš se, zbytečný host,

když ztratili jsme blaho známé,
je mukou tebou minulost.

Jak svět jsi, tlačíš potlačené,
tvůj úsměv množí jen jich žel,
ty vnikáš v srdce poraněné
jak škodolibý nepřítel.

NADĚJE

Ó, naději ve smutku chvíli
se vzdává s touhou každý rád,
při každé ráně v hrud' jež cílí,
se vzbouzíš s vírou napořád.

Ty světlo jsi, jež jasně vzplane,
na úzké stezce v živlů vztek,
čím roste noc, tma větší vstane,
tím světlejší tvůj paprslek!

VI.

John Cunningham (1729-1773)

Narodil se v Dublině. Stár sedmnáct let napsal veselohru (Love in a Mist), v které slavný Garrick vynikal typem sluhy. Stal se hercem. Zemřel v Newcastlu. Některé lyrické básně jeho vynikají svěžestí, které se později u Scotta a Burnse tak obdivujeme.

PŘEDVEČER PRVNÍHO MÁJE ČILI KATA Z ABERDEENU

Pln lásky luny paprslek
se v tichou noc sem vkrádá,
hrá s vlnou, v světla měkký vděk
se ve odrazu vkládá.
Ó, spánku, k boháči v chvat spěj,

v tvém zřídka zdřímne klínu,
co pastýři ve máje rej
jdou s Katou z Aberdeenu.

Na skráních růže děvčata
na lučině bdí v trávě,
než jitra brána do zlata
vzplá v příjezd Máje v slávě.
I slyším dívek šept a zvěst.
Co Máj? V ráz zbledne v stínu,
tak sotva vonný, sličný jest
jak Kata z Aberdeenu.

Tož bijte v zvučné cymbály,
a zbud'te spící háje,
v ples ptáčci v hnízdech - do dáli
at v sen zpěv milce hraje!
Hle, skřivan dal se oklamat
a vzlét z osení klínu,
ty blázne! Jitro nezříš plát
jen Katu z Aberdeenu!

Nuž zatančme si na luhu,
kde o půlnoci víly
rej spřádají, druh ke druhu,
zpěv o lásce zni milý!
Máj různý královnu chce mít,
ji volte v olší stínu!
Z pastýřů hrdel slyš to znít:
Toť Kata z Aberdeenu!

VII.

William Cowper (1731-1800.)

Narodil se 1731, v Berkhamsteadu, studoval práva a již v mládí byl stíhán záchvaty těžkomyslnosti a beznaděje. Nevstoupil do žádného úřadu a žil v rodině pastora Unwina, po jehož smrti se s vdovou jeho přestěhoval do Olney. Blahodárnému vlivu jejímu se podařilo, že vrácen byl práci literární, která ovšem dlouhou chorobou a duševní slabostí byla často přerušována. K vybidnutí lady Austinové napsal didaktickou báseň „The Task“, největší své dílo. Lyrika jeho vyniká prostou mužností a přirozeností výrazu a místy náboženským zanícením. Roku 1796. zemřela Mary Unwinová a ztráta tato vrhla jej na novo v trudomyslnost, které po čtyřech letech podlehl.

VERŠE, které mohl psáti Alexandr Selkirk v době samoty na ostrově Juan Fernandez

Jsem vládce všeho, co tu zřím,
to právo nikdo neupře mi,
od středu k vlnám vzbouřeným
já vládnu zvěři, ptáky všemi.
O samoto, kde kouzlo tvoje,
jež viděl mudrc v tváři tvé?
spíš v hluku žít, kde lidí roje,
než v samotě té strašlivé!

Jsem svazků člověčenstva prost,
svou cestu sám již skončit musím,
mně hudba řeči - cizí host
i má leká mne, jak ji zkusím.
Tlum zvěře, jenž tu nivou těká,
mne lhostejně zří v dumách mých,
je síla moje nepoleká,
mne uráží spíš krotkost jich.
Společnost, láska za úděl
nám s přátelstvím jsou nebem dány.
Kéž holubic bych křídla měl,

jak užíval bych jejich many!
Trud, péče - rázem po nich veta,
kde náboženství, pravda, ctnost,
jak moudrost z úst bych čerpal kmeta
a z mládeže her veselost!

Ký, náboženství, poklad jen
se v nebeském tvém světě kreje!
Před cenou tvou mizí jak sen,
co zlatem se a stříbrem skvěje.
Však běda, slavné zvonů znění
se nerozlehlo v skalách těch,
zde klidu svatvečera není,
zde umíráčku nezněl vzdech.

Vy větry, jichž jsem hříčkou byl,
v poušť moji neste křídlem divým
jen vlídné slovo, sladký kvil
ze země, již víc neuvidím.
Zda v myšlenkách a zbožném přání
se ob čas rozpomene druh,
či snad již druha nemám ani,
jejž vidět víc mi nedá Bůh?

Jak myšlenky blesk rychlý přec!
Vždyť srovnávaný s jeho chvatem
jest i sám vichr lenivec
i světla šíp v svém letu zlatém.
Když na svou rodnou myslím zemi,
již okamžikem duch tam dlí,
však rozvahou hned stanu němý
ku berle spoután zoufalství.

Ku hnízdu letí racek zpět,
zvěř v brloh svůj se večer ztrácí

i zde má míru chvíli svět ...
Můj krok se v prázdnou chatu vrací.
Však láska boží ta bdí všudy,
jí síla vzplá myšlenkám všem,
jí úsměv obetkává trudy
že smíříš se - i s osudem.

LÁSKA K VLASTI

(Zlomek z II. knihy básně „The Task“.)

Mám, Anglie, tě rád i přes tvé vady,
o vlasti má! A pokud jeden kout,
kdc ceněn dědů mrav i obyčeje,
má láska neumře. Tvé podnebí
ať nestále se mění, vlhké hned
mhou sychravou a hned zas mrazivé,
já nezaměním přec tvé kalné nebe,
tvé nivy bezkvětné za Francie
kraj révyplný ni za Ausonii
ve loubí myrt se zlatem oranžů.
Třást sněmovnou a metat s tribuny
blesk v nepřátel tvých řady, nebylo
mou nikdy metou v řečích bouřlivých.
Však cítím zdar tvůj, mohu sdíleti
tvůj ples i trudy stejně hluboce,
jak z horlitelů oněch každý tam.
Tvůj cítím každý přehmat, pohrdou
zřím na ženkýla, jehož pouhý pohled
jest hanbou zemi, kterou tak mám rád.

MARII

Rok dvacátý v svůj spěje cíl,
co obzor náš se v mraky skryl,

kéž by to poslední již byl,
Marie má!

Tvůj duch se smuší unaven,
tvá slabost vzrůstá den co den,
kdo schvátil tě? Můj osud jen,
Marie má!

Tvé jehly, druhdy lesk a třpyt,
jimž nepřála jsi nikdy klid,
ve skříni rez již začal krýt,
Marie má!

Však za svým stále přičinlivá
jdeš ochotná a vlídná, snivá,
tvůj zrak mdlí, vůle neumdlívá,
Marie má!

Přec dům co žádá, obstaráš,
vždy magické to kouzlo máš,
jímž moje srdce opřádáš,
Marie má!

Zní neurčit a tich tvůj hlas
jak ze spaní; však stejně zas
zní láskou jako v mládí čas,
Marie má!

Tvůj bílý vlas, dřív hnědý tak
má větší půvab pro můj zrak,
než jitra zář když šlehne v mrak,
Marie má!

Jej kdyby oko nevidělo, co pak by pro mne půvab mělo,
rci, nač by slunce vycházelo?
Marie má!

Tvá ruka v náš sklon věrná druž
v stisk mojí ruky slábne již,
však přece tiskne mou, jak můž',
Marie má!

Již prchla síla, pružnost boků,
tě vodit dlužno v každém kroku,
však láska přec ti svítí v oku,
Marie má!

A milovat i ve chorobě,
cit v stáří mít jak v mládí době,
jest láskou vždy, tu též dám tobě,
Marie má!

Však ač to uznávám vždy rád,
můj smutek na tebe, vím, pad,
že místo smíchu musíš lkát,
Marie má!

Vím, kdyby osud můj mne shnět
jak druhdy, pod tíží mých běd,
tvé srdce též by puklo v sled,
Marie má!

VIII.

John Wolcot. (1732-1819.)

Známý též pod jménem Peter Pindar narodil se v Dodbrooku a vyučil se u strýce, který mu celé jmění odkázal, lékárnictví. Odjel s Williamem Trelawnym do Jamaiky jako lékař. Po návratu stal se knězem a žil v Touro a v Helstoně ; k stáří oslepl. Wolcot byl satirik své doby velice obávaný. Dnes jsou jeho satiry zastaralé.

PÍSEŇ

Ó dívko, štěstěny nech smích,
ni Sirén luzné neslyš pěnění,
v strž trudu strhnou tebe zlých,
jichž písňe potom konce není!

Co hromady ti zlata pak,
zda stačí na to stádo strastí?
Lesk, ježž potom tvůj uzří zrak,
to není slunce z duší vlasti!

Jen lásce služ, toť královna
všech slastí, její vzdej se moci,
den radostí ti zarovná
a požehná vše zjevy noci!

MADRIGAL

Když Láska s Věrností se sešly v ráz,
jak vesele pastýř tu pěl!
Jak okřídlený veské dívce čas
a blaha pln do dálky spěl!
Však Láska z údolu slz prchla hned,
a Věrnost promluvila naposled.

A brzy zjevila se Žárlivost,
jak plíží se ku vratům z vrat,
a Nedůvěra s bledou tváří host,
jak očima koulí, sluch bystří v chvat;
neb Láska z údolu slz prchla hned,
a Věrnost promluvila naposled.

Ach, neuzříme hodinu tu již,
jež unesla v nadšení nás!
Jak stéká potok těžce pracně níž,

jenž vesel trysk v krystalný jas!
Ba, Láska z údolu slz prchla hned,
a Věrnost promluvila naposled!

POLIBKU

Ó dítě lásky, nad něž není,
ó rci, proč prcháš v okamžení
ó polibku, tak v ráz a hned,
než užil tebe ret?

Však jdi, proč vzdychám, co se chvěji
a na rety se dívám její
i na měsíc, jenž v růžích plá,
tam tisíc zrovna takých zrá.

IX.

John Langhorne (1735-1779.)

Theolog, básník a historik. Byl prebendářem katedrály Wellské.

NÁPIS NA DVĚŘE BIBLIOTÉKY

Ty, jenž chceš směle přestoupit
práh, kde jest velkých mrtvých byt,
vstup s volným, čistým duchem sem,
ne pedantův, chův otrokem!
Nech pověru vše dávno býti,
co hlupstvím trávil tvé žití.
Co rozum nepochopí, nech,
zde myslit učit se měj spěch!
Hleď vnořiti se okem lásky
a s pílí v tyto tlusté svazky,
však slepě nevěř v každou lež,

neb autoři jsou lidé též.
Máš filosofii snad rád,
dál, tamo kyne její sad!
Má sladká Musa s tebou hráti,
rač vedle si jen vybíráti!
Je náboženství péčí tvou?
Knih zhrdlo řečí šalebnou
ty hledej v dílech přírody,
sled ctnosti, věd a svobody.

X.

James Macpherson (1737-1796.)

Rodem Skot; uveřejnil r. 1764. „zpěvy Ossianovy“, které vydával za překlady galických originálů z třetího věku po Kr. Vzplál tuhý boj o pravost či nepravost básní těch, ze všeho jest nezvratné, že Macpherson scelil některé staré zbytky tradic a pověstí keltických v celky, většina však z básní že jest jeho originálem. Některé jednotlivosti jsou v básních těch nádherné a okouzující, ač celek působí monotonně. Vliv Ossianův na současnou literaturu byl veliký, zvláště na poesii německou. I u nás Ossian zdomácněl překlady Palackého a Hollmana. Macpherson, který při vzplanutí boje zachovával tvrdošijné mlčení, obrátil svou činnost později docela na pole politické.

OSLOVENÍ VEČERNICE

(Z písně o Selmě.)

O hvězdo klesající noci!
Jak lůzně na západě pláš!
Svou zářnou hlavu zvedáš z oblaků
a po pahrbcích kráčíš nádherná!
Rci, nač se díváš v údolí?
Již větrů bouře dozněla,
Hluk bystřice sem z dálky zaléhá

a příboj o dálný se třístí tes.
Na slabých křídlech mura poletuje,
ruch letu jejího zní polem v dál.
Rci, nač se díváš, světlo spanilé?
Ty usměješ se a již mizíš zas,
kol tebe s plesem víří zástup vln,
ty koupají tvé kštice milostné.
Bud' s bohem, paprsku ty mlčíci,
Ty světlo v duši Ossiana vzplaň!

POHŘEBNÍ ZPĚV DARTHULY

Jak smutná jsi, dívko z Cothy!
(sto Cairbara bardů pělo).
Vlá ticho u modrých proudů Selmy,
již klesl Truthillův rod.
Kdy vstaneš zas v své kráse?
Ty první z Erinu dívek?
Jest v hrobě sen tvůj dlouhý
a jitro vzdálené.
Víc nezjeví se slunce tvému lůžku
a neřekne ti: Vstaň, ó Darthulo!
Ty první z žen! Ó vstaň!
Již povstal vánek jarní,
již kvítí hlavou tiše na zelených stráních,
již hvozdů pučící se vlní listí.
Ó vrať se, slunce, zpátky
jat spící a dcera Kolly,
víc nepřijde v své kráse
víc nepohne se v stopách líbeznosti svojí!

VINVELA A SHILRIK

Vinvela.
Můj miláček jest pahorků syn.

On stíhá prchající zvěř.
Psi jeho šedí funí kolem něho
a luku jeho tetiva zní větrem.
Zda spočíváš u zdroje skály,
zda v hluku bystřin sníš?
Hle třtinou klátí vítr,
mha letí po pahorku.
Chci nezřena se dostat k svému hochu,
chci u skály jej vidět.
Já, miláčku, tě zřela poprvé
u stověkého dubu u Brauno;
ty z honby jsi se vracel štíhlý,
pláls krásou mezi druhy svými.

Shilrik.

Ký hlas to slyším?
Jak větru letnímu jest podoben!
U klátících se neležím já třtin
a neslyším zvuk zdroje skalního.
Ó Vinvelo, jdu odtud daleko
do bojů s Fingalem.
Mne víc se nedočkají moji psi,
víc nevystoupím na ten pahorek.
Víc neuvidím tebe s výše hory,
jak procházíš se krásná u řeky
jak duha nebes krásná
a jako na západu vinách měsíc.

Vinvela.

Až odejdeš, ó Shilriku,
pak sama zbudu na pahorku zde!
Zvěř klidna na pahorku zůstane
a pást se bude v trávě pokojně,
ji vítr nepoleká víc,

ni šumící strom.
Tvůj zmizel lovec,
dlí na poli hrobů.
Ó cizinci, vy synové vln,
ó ušetřte mi Shilrika!

Shilrik.

A padnu-li na bojišti,
vztyč, Vinvelo, pak vysoko můj hrob!
ať šedé balvany a navršená země
mne příštím označují časům.
Když lovec spočine pak na pahorku
a vytáhne svůj oběd o poledni,
ať řekne: „Jakýs bojovník zde leží!“
a sláva má žít bude jeho chválou.
Ó Vinvelo, mne pamatuj,
až budu ležet v hloubi pod zemí!

Vinvela.

Chci vzpomínati tebe, Shilriku!
Ach, klesne v boji Shilrik můj!
Co počnu, lásko má, až odejdeš?
Já budu bloudit těmi pahorky
i mlčenlivým tímto údolím,
tam klidu tvého místo vyhledám
se z honu vracejíc.
Ach, padne Shilrik můj, však bude živ
v mé upomínce Shilrik milený!

Z FINGALA

Jak větrů sto když vstane z Morvenu,
jak zdroje letí se sta pahorků,
jak mraky nebem spějí za sebou,
jak temné moře tepe pustin břeh,

tak hlasné děsně Leny na stepi
se střetla obě vojska nepřátel.
Zněl nářek lidu kolem po vrších,
jsa hromu v tiché noci podoben
když mraky jeho zuří nad Konou,
a tisíc duchů křičí divoce
a najednou do větrů bouřících.
V své síle celé velký Fingal hřměl,
tak děsný Trenmora jak velký duch,
když s Morvem ve víru se zatočí,
by uviděl tam děti pýchy své.
Na srážech duby zněly ohlasem,
a skály před ním řítily se v prach.
Jen zpola viděn jako v noci blesk
on po pahorcích kráčet pomalu;
Ó mého otce ruku kryla krev,
když moře svého vzbudil třpytný lesk.
Na boje mladosti své vzpomínal,
a během jeho spustošená pláň.

Tu Ryno šel, jak ohnivý byl sloup,
a Gaula temné bylo obočí.
Vyzrazil Fergus s nohou vichřice,
jak skála dolů sestoup Ossian.
Nad krále silou jak jsem zajásal!
Co smrtí razilo mé rámě kol,
neb strašlivý byl mého meče lesk.
Skráň moje nebyla tak šedivá,
a věkem ruka má se netřásla,
můj zrak uzavřen nebyl temnotou,
a v běhu neklopýtla noha má.
Kdo mrtvoly zde lidu spočítá?
kdo umrlé vše velké hrdiny?
Když Fingal ve svém vzteku roznícen

potíral šmahem syny Lochlinu?
Od pahorku ku pahorku zněl kvil,
až přikryla svým pláštěm všecko noc.
A bledí hrůzou, jako v stádu zvěř
se shromaždily děti Lochlinu
na stepi u Leny, u Lubaru
vln seděli my, zvuku plesných harf
jsme naslouchali ...

ZLOMEK ZE SELMY

Když přijdou horské bouře,
když severák výš zvedá vlny,
na zvučící břeh sednu
a zadívám se na osudnou skálu.
A často v sklonu luny
zřím duchy svojich dětí
půl živí, kterak spějí
ve smutné shodě spolu.

ZE ZPĚVU MINONY

Mlč chvílku, ó větre!
Na chvílku stichni, ó proude!
Ať hlas můj slyšeti je vůkol,
ať poutník můj mne slyší!
Můj Salgare, to Colma volá tebe!
Zde strom je, zde je skála.
Ó Salgare, má lásko,
zde jsem!
Proč odkládáš svůj příchod?

Hleď, objevil se měsíc,
proud v údolí se leskne,
čnící šedivé kol skály.

Však nevidím jej na nich,
psi jeho nejdou před ním,
a nehlásají štěkem jeho příchod.
Zde musím sedět sama!
Však kdo jsou ti, již mrtví leží v stepi?
Můj miláček, mí bratři?
Ó mluvte, druzi moji!
Bez odpovědi čekám.
Ó mluvte, já jsem sama.
Má duše trýzněna je bázni.
Jsou mrtví, běda!
Jich meče rudé bitvou.
Ó bratře můj, ó bratře,
proč Salgara mi zabil's?
Ó Salgare,
proč zabil's mého bratra?

Mně oba byli jste drazí!
Co říci k vaší chvále?
Ó krásný byl jsi na pahorcích mezi tisíci,
on strašlivý byl v řeži.
Ó odpovězte, mluvte!
Má slyšte lkání,
vy děti mé lásky!
Jsou tiší, tiší pro vždy!
Jich ňadra chladná jsou jak hlína!
Ach, od pahorků skalných,
ach, od vrcholu bouřící té hory
vy duše mrtvých mluvte!
Já nebudu se hrozit!
Kam v klid mám odejít?
Ve které slují hor vás najít mohu?
Ni slabounkého hlasu nerozeznám větrem,
ni polovičné odpovědi v huku bouře!

Já sedím zde v svém hoři,
na jitro čekám v slzách!
Hrob vykopejte, vy přátelé mrtvých,
však nezavírejte ho, nežli přijdu.
Mé žití jak mizí,
jak zůstatí zde mohu?
Zde zůstatí chci s druhy
u proudu, blíže zuřící té skály.
Když noc je na pahorku,
a vítr vstane v stepi,
můj duch v něm bude státi
a oplakávati smrt mojich přátel.
Mne uslyší již lovec v chatě svojí,
ač hlasu mého leká se, jej rád má,
neb sladce znít můj musí hlas za druhy,
již Kolmě draží byli!

ZPĚV OSSIANŮV

Proč truchlíš, Fingalův zrozenče?
Proč duši tvou zatmívá mrak?
Ti tam jsou vůdcové pravěku,
bez slávy svojí zanikli.
I vzejdou děti příštích časů,
a nové vzejde pokolení lidí.
Jste vlnám mořským rovni, národové,
jsou rovni listí lesnatého Morvenu,
v hučivém nárazu větví mizí
a nových listů rod
svou zelenou pozvedá hlavu.
Tvá krása, Ryno, měla trvání?
Tvá síla vydržela, Oskare, vozů %
Sám Fingal odešel,
a síně jeho rodičů

krok reků zapomněly.
Měl's zůstat, starý Barde,
když stateční ti všichni odešli?
Však zůstane má sláva
a poroste jak duby Morvenu,
jež v bouři hrdě rozpínají hlavy
a radují se větrů příboji.

VZPOMÍNKA ZPĚVU Z PRAVĚKU

Jen udeř v struny zpěvu, synu Alpinův.
Spí útěcha v tvé harfě vzduchové?
Na Ossiana truchlícího,
kterému mlha duši halí,
ji vylij!

Já barde, slyším tě v své noci,
jen vydrž hrát na dvojné struně své,
slast smutku sluší Ossianu
ve hnědých jeho letech.

Klest' zelená tam na pahorcích duchů
svou hlavu kolébajíc v hlasech noci,
já neslyším tvůj hlas,
šat duchů neslyším, jak vane v listí.

Je často slyšet kroky mrtvých i
na vzduchu ve vířící bouři,
když pluje měsíc z východu,
štit bílý šírem nebes táhnoucí

Ullin a Carril a Raono,
ty zašlé hlasy pradávných dnů,
vás ve tmách Selmy slyšet,
jak zvedlo by to duši mé písni!

Vás, zpěvu syny neslyším,
ve kterých obydlích mraků váš klid?
Zda v harfu dunivou bijete
v šeř jitra zahalenou,
kde zvučící vychází slunce
z modrohlavých vln?

OSLOVENÍ SLUNCE

Ó ty, jež se valíš nebem
do kola jak vůdce štít,
odkud jas tvých paprsků,
odkud světla tvého věčnost, slunce?
V plné kráse vycházíš,
hvězdy běh svůj tají před tebou,
měsíc bledne na nebi,
v západní se halí mračno.
Drahou svou jdeš sám.
Kdo tak smělý, přiblížit se k tobě?
Duby řítí se i skaliska
stářím s výšin Carnských v hloub
mořský příval roste, padá,
luna ukrývá se v nebi,
ty však samo vítězně
stkvíš se v lesku, věčné světlo!
Bouř-li zastíňuje svět,
děsným hromem, ostrým bleskem,
v kráse stejné zříš ty v odboj všeho,
v hromech vzduchu dál se usmívajíc.
Mně však zašlo světlo tvé,
neuzřím víc tvoji tvář,
střeš-li zlaté kštice svoje
kol po mračnech na východě,
chvíš-li se, kde západ jest,

kolem pochmurných bran moře,
i mně se ve všem příliš podobáš.
Silný věk máš, onen slabý.
S nebes splývají nám léta,
putující svorně k cíli,
ó tož těš se, slunce, tomu,
mládí, síla když ti kvete!
Pochmurné a nevlídné je stáří
jako lunny matné světlo,
jež se mraky dívá v pole,
mhami Caru když zatmívá se,
plání severní jdou větry,
chodec smuten, jimiž jen se plíží ...

FRAGMENT Z BOJE

(Carthon)

Cleramona srdce ranilo to slovo,
na svého on syna mlčky pad,
vojsko chmurně stálo kolem
po rovině ani hles.
Přišla noc a měsíc na východě
v smutné bojiště se díval.
Stáli zněmlí, bez pohnutí.
Mlčící tak stojí les,
na Gomalu, jenž svou hlavu zvedá,
bouře hluk když dozněl v dáli,
planinou když jeseň tmí se.

MĚSÍCI

Krásné jsi, ó dítě nebes,
milá tvář tvá mlčící,
luzně vycházíš a hvězdy

spějí mokrou drahou tvou,
ku východu mraky těší
tvoje sladká přítomnost.
Měsíci, tvůj svit jak snoubí
stříbrem jejich tmavé lemy,
kdo je roven v nebi tobě,
mlčící ty světlo noci!
Studem v blíži tvé vše hvězdy
vzplanou, nepočtený dav
všecky odvracejí v dál
zraků svojich jiskření.
Kam pak ale odcházíš,
když se na tvém obličejí
rozestře tma do kola?
Máš snad tichou kdesi jizbu,
jako Ossian přebýváš
ve hlubokém stínu smutku?
Spadly s nebes výsosti
dolů sličné sestry tvoje,
není víc těch, které s tebou
těšily se v tiché noci?
Ano, luzné světlo ty,
spadly tvoje sestry, spadly,
a ty o ně truchlíš stále.
Jednou však též spadneš sám,
opustíš svou modrou dráhu,
jíž teď kráčíš po nebi.
Hvězdy potom zvednou hlavy,
ty, jež tvoje přítomnost
studem plnila, ty v plesu
zajásají! Leskem pláš teď,
nuže tak se s nebes bran
svého nebe na mne dívej.
Větre, rozděl tmavý mrak,

aby dítě tiché noci
s výše své v svět mohlo hledět,
aby zaleskly se hvozdy,
ocean by v jasném světle
vln svých moh se valit dál!

XI

Charles Dibdin. (1745-1814.)

Psal mnoho románů a dramát bez hlubší ceny, za to znárodněly jeho jádrné a svěží písně ze života námořníků.

TOM BOWLING

Tom Bowling, chud'as - pouhý trup -
z všech nejlepší to muž,
řev bouře neuslyší, v lup
kles dravé smrti juž.

Vzor krásy mužné, srdcem dítě
a měkký na mou čest,
své povinnosti konal hbitě;
teď se vším hotov jest.

Vždy dostál slovu, takou ctnost
jsi věru zřídka zřel,
a přátel dobrých, statných dost
a hezkou ženu měl.

A písní uměl veselých,
rád hlásal jejich zvěst,
teď plesný hlahol v smutek ztich,
Tom se vším hotov jest.

Však neklesne Tom ve záhubu,
mu vítr dobrý přán,
až povel: „Všichni na palubu!“
dá všeho kapitán.

Smrt - král i lodník jejíž lup,
neschvátí Toma v pěst,
necht' ve hlubinách leží trup,
duch hotov, volný jest!

XII.

John Logan (1748-1788.)

Narozen v South Mid Lothian, byl kazatelem v South Leith, později resignoval na svůj úřad a žil jako spisovatel v Londýně až do své smrti.

PÍSEŇ KUKAČCE

Zdar, krásný hoste podlesí,
zdar čacký posle jara,
o hnízdo tvé se jarní nebe,
o zpěv tvůj hvozď se stará.

Jak zkvetou první chudobky,
tvůj zazní jistě hlas,
zda hvězda tebe vede k nám
a určuje tvůj čas?

Zdar, čacký hoste, kvítí vše
já s tebou stejně vítám,
tvou hudbu v ptačím prozpěvu
já lačným uchem chytám.

Když školák zajde do lesa
pro prvosenky květ,
jak naslouchá, to jara hlas,
jej nápodobí hned.

Však hrách když kvěsti začíná,
opouštíš zpěvné luhy,
host výroční, ty jara zvěst
přenášíš v úval druhý.

Ó ptáku, svěží vždy tvůj luh
a nebe tvé vždy jas,
tvá léta zimy neznají,
ni trud tvůj zpěvný hlas.

Kéž lítat můžem pospolu
vždy čilým křídlem v luhy,
kol světa spolu rok co rok,
vždy jara býti druhy!

XIII.

Lady Barnard (Ann Lindsay) (1750-1825.)

Dcera hraběte Jamesa Lindsaye provdána za bibliotékaře krále Jiřího III, sira Andrewe Barnarda, jest autorkou proslavené a znárodnělé balady balady „Old Robin Gray“ která roku 1822. vyšla anonymně a velice se líbila a rozšířila. Roku 1823. přiznala se lady Barnardova v dopise Walteru Scottovi jako autorka.

STARÝ ROBIN GREY

Když přijdou ovce domů a krávy jsou již v stáji,
když v spánku v celém světě si lidé oddychají,

mně srdce těžká bolest se vylévá v síz toku;
můj starý netuší to, spí pevně po mém boku.

Mne rád měl mladý Jakub, chtěl nevěstou mne zváti,
však pouze korunu moh za věno mi dáti,
boj koruny vzplál s librou, na moře Jakub šel,
„Tvým oboje, věř, bude!“ mi na rozchodu děl.

A sotva na moři byl, rok právě dokonává,
můj otec zlomil ruku, nám ukradena kráva,
a matka nemocná, pryč Jakub ve vln shluku,
tu přišel starý Robin a žádal o mou ruku.

Příst nemohla víc matka, měl otec klidu třeba,
já dřela dnem i nocí a nevydřela chleba,
tu věděl Robin rady, zrak slzou zamlžený:
„Jim k vůli dej mi ruku, buď choťí mojí, Jenny!“

Ne! - pravilo mně srdce, to dál šlo za Jakobem,
žel, bouřné větry duly a moře jeho hrobem
a s lodí zhynul Jakub a nebe spásy nedá,
nač ještě žít bych měla? Ó běda mi, ó běda!

A otec stále mluvil a matka němá stále,
jak mi zřela v oko, hrud' pukala mi v žale,
tu ruku mou mu dali, mé srdce bylo v moři
mužem mým se Robin stal, běda! k mému hoři.

Tak prchl čtvrtý týden, co ženou mu jsem byla,
u dveří na patníku jsem zamyšlená snila,
duch Jakubův stál u mne - moh věru on to býti,
než promluvil, řka: Drahá, pojd' za choť' chci tě vzíti!

To jsme si povídali, ó shledání, ó žel!
polibek mu dala a řekla, by zas šel;

chtěla mrtva býti, však byla v smrt jen bledá,
mladá, plna síly, jsem štkala jen, ó běda!

Ted' chodím jak duch kolem, nemyslím na předení,
hřích, myslit na Jakuba, s ním zabývat se v snění,
chci hodnou ženou býti, se starat o vše jemně,
vždyť starý Robin Gray se chová vlídně ke mně.

Ó dlouhá byla zima, v žeh slza moje plála,
zoufalství to bylo, co klidem já jsem zvala,
že blednu? Nezřela jsem víc do zrcádka ani,
že bylo od Jakuba - ó hořké vzpomínání!

Můj otec zasmušil se, zlá nemoc matku kruší,
nejvíc o Robina mi sahalo to k duši,
necht' neřekl ni slova, však tvář ta neoklame,
haluz byl, o kterou se divý příboj láme.

On uleh do postele a nejed, nepil již,
jen vzdychal ob čas „Její tím umenším já tíž!“
A v oko díval se mi, mne pokladem svým zval,
a jakby konec všeho, sousedy zavolal.

Děť: „Velká moje vina, však pravdu zřím v tu dobu,
a lítost proto brzy mi dopomůže k hrobu,
jen když to dobře skončí, smrt osvobodí hned,
to mladé, věrné srdce ze svazku, jenž pln bēd.

Já ucházel se o ni, vždy přišel zas a znova,
rád viděn od rodičů, ne! byla její slova,
o lásce Jakobově jsem nevěděl, dím vám,
bych přinutil ji, běda! já krávu ukrad sám!

Což já se o to staral, jen tys mi udělala
a mezi námi, snil jsem, jen tato kráva stála.

„Ta dokavad nás živí, tvá bývala to slova,
já nebudu, věř, nikdy, ach, žena Robinova!“

Však nemoc byla v domě, ni chleba večer, ráno,
mně podala tu ruku, nechť srdce rozedráno,
já chorobné zřel srdce - ó proč jsem ruku vzal?
ach, taká vina sije i v dobrou půdu žal.

To netrvalo dlouho, mně brzy vzešlo světlo,
když nevrátil se Jakub a hoře Jenny zhnětlo
a začala mi blednout, však věrná vždy a ryzí
a já to všecko viděl - jak dobře vše to zmizí!

„Zda není tady Jakub?“ - A Jakub zde byl v skutku.
„Tož milujte se hodně, co mohu, pravil v smutku,
vám dám, ty mladý muži, vem dvůr a dům a stáje,
jež neměla mou býti, ta nyní žena tvá je!“

My slíbalí mu ruku již chladnou v sledním snění,
děl Jakub: „Před Bohem že našel odpuštění,
dí jeho tichý úsměv, kterak odolati,
kde ziskem, věnem všeho lze tebe Jenny zváti?“

My truchlili pak dlouho, pláč smáčel naše líce,
však jasná slza v oku, já neznala se více,
srdce lehké bylo jak v nebi ptáka let,
bol všecken za mnou, snem jen vše bída zašlých let.

Tak nesvítilo slunce v dnech nejkrásnějších ani.
Jakuba jsem ženou ... Co říci? Jaké přání?
U krbu starouškové, u prsu hoch se směje
a Jakub rád mne má, jak jen si srdce přeje!

XIV.

Thomas Chatterton (1752-1770.)

Syn chudého učitele v Bristolu. Záhy zabýval se studiem staré literatury, tak že si osvojil úplně ráz mluvy středověké a vžil se do ducha a způsobu starých tak, že napsal řadu ballad, které docela dýchaly starověkem. Pod jménem středověkého mnicha Rovleye ze 14. století vydal své skladby, jimiž i znalce oklamal, tak že dlouho platily (jako podobné skladby Macphersonovy) za pravé originály. V dubnu 1770. vydal se do Londýna, aby se živil literaturou, ale řada bolestných sklamaní, nepochopení vynikajících současníků, boj o kůrku chleba, svedly jej sedmnáctiletého k samovraždě arsenikem. Později teprv byla jeho vzácná vloha patřičně oceněna. Chatterton jest bez odporu zjev, který genialností imponuje, třeba sklácen bídou nedospěl k celé vyspělosti své neobyčejné vlohy básnické.

RESIGNACE

Hrom, jímž tvé nebe, Bože, zní,
jenž i ten zemský atom zříš,
já vzývám, štíte poslední,
skloň milostiv se ke mně blíž!

Hádankám tmavým vůle tvojí
i stínu rajských světél tvých,
podléhá lidský duch v zlém boji,
však Věčný co chce, - není hřích.

Ó na mne v chvíli pokušení
a v úzkostech a ve slzách,
svou dobrotou ztiš vášní vření,
svou láskou, smírem zmírni strach!

Když mimo tebe v srdci vřelo
cos zpupného, čím bují zmar,
tvé oko v nebezpeč mou zřelo,
tvé lásky přehlédniž to žár!

Tož srdce, nač lkáš v zoufalosti?
Nač v temnu zní tvůj smutný hlas?
Svor dumy odhod', k blaženosti
Bůh přece všecky stvořil nás!

Žel, srdce moje lidsky cítí,
viz slzu mou a slyš můj vzdech,
že otráveno jest mé žití,
to cítím v sledních zápasech!

Však resignovat chci z vší síly,
za každou ránu dík vzdát jen,
ať ztichne srdce vzdech, jenž kvílí,
 pryč, slzo, jíž hled zasmušen!

Plášť chmurný, jímž chce noc mne krýt
i ducha bez vší bnaďeje,
ten spadni, Bože, v jitra svit,
jenž slunce tvé mi odkreje!

ŽALOPĚV MINSTRELŮV

Ó v nářky moje vpadněte,
ať tekou hořkých slzí zdroje,
v rej nohou v svátek nehněte,
vše noc ať shltí v stíny svoje!
Můj milý již
šel v hrobu tiš
spí dole pod vrbou.

Jak zimní noc byl jeho vlas,
sníh na jaře tvář jeho svěží,
a různá jako zory jas,
ten půvab nyní v hrobě leží.
Můj milý již

šel v hrobu tiš
spí dole pod vrbou.

Hlas jeho sladce jak drozd pěl
a tanec, myšlenka tak hřímá,
bubínek jeho zvučně zněl...
ach, pod vrbou teď tiše dřímá.

Můj milý již
šel v hrobu tiš
spí dole pod vrbou.

Slyš, šumí křídlo havranní,
tam údolí kde skála svírá,
tmou bloudí můra po pláni
a skřekem zaznívá hlas výra.

Můj milý již
šel v hrobu tiš
spí dole pod vrbou.

Viz, bledý luny lesk se kmit,
však bělejší jest rubáš bílý,
a bělejší než jitra svit
než zář, kdy večer se již chýlí.

Můj milý již
šel v hrobu tiš
spí dole pod vrbou.

Na hrobu věrné lásky mé
se nemá jediný květ vznésti,
co těcha mi té duše ctné,
má chladná smrt' víc nezná štěstí.

Můj milý již
šel v hrobu tiš
spí dole pod vrbou.

Kde svaté jeho tělo tlí,
chci plané růže nasázetím
zde celá moje bytost dlí,
sem, víly, pojd'te v tanec spěti!
Můj milý již
šel v hrobu tiš
spí dole pod vrbou.

Zraněna ostrým trnem jich
hrob krví sladce zrosím vřelou,
co života mi ples a smích?
žert dne a tanec v chvíli ztmělou?
Můj milý již
šel v hrobu tiš
spí dole pod vrbou.

Vln víly, rákos na stráni,
mne vemte v hloubku svou,
jdu k tobě, drahý, v zoufání...
A byla pod vodou...
Můj milý již
šel v hrobu tiš
spí dole pod vrbou.

XV.

George Crabbe (1754-1832.)

Ostrým ač celkem střízlivým štětcem kreslil realistické obrázky ze života venkovského, bídu a strádání chudiny bez smířujícího zbarvení a bez humoru. Získav básní „Oda na naději“ cenu, odešel z rodiště svého Altberooghu do Londýna, kde začal studovati teologii. Zemřel farářem v Trovbridge. Napsal mimo drobnější lyriky Early Note-Books didakticko-popisné básně „Knihovna“ a „Vesnice“, „The parish register“ atd.

SROVNÁNÍ

Přátelství zlato vytříbené jemně,
vždy větší jeho cena v čase
a láska, ruda, která v klínu země
ve panenské své bují kráse.

Přátelství z let se do let může vésti,
vždy stejné, věř, se nepromění,
boj mnohý krutý musí láska vésti,
však roztaví se ve plameni.

BOŽSTVÍ.

Ó božství, uč nás, ty, jež smyslů noci
vždy smrtelníky vodiš světla mocí,
jímž naše naděj i náš strach se řídí,
vše trudy nést i válčit s pýchou lidí,
se modlit v hoři, hanu zapomnění
a s celým světem v rovné lásce žíti.

NOC

Kol noci ticho střízlivé
vzduch halí v mlčení
a každý dech od břehů všech
zve slavně k modlení.

Ó Pane, ducha mého říd'
dál svatou drahou sám,
kyň tvorstvu, by mne učilo,
jak modliti se mám!

XVI.

Robert Burns (1759-1796.)

Narodil se v selské chatrči v Atloway, kde jeho otec byl venkovským zahradníkem. Po nezdařených pokusech se samostatným hospodářstvím chtěl se vystěhovati na Jamaiku, když první vydání básní učinilo jej náhle slavným, a výtěžek z knihy mu pomohl ke koupi nového statku. Po různých ztrátách vzdal se rolnictví a přijal místo akcisiního úředníka v Dumfriesu, začal záhy churavěti a zemřel.

Burns jest jedním z největších lyriků světových a doma snad nejoblíbenější básník milosti, svobody, lásky k vlasti, společenského pospolitého života, humoru a hrdé satiry. Hlavní jeho říš jest píseň v duchu národním, ač i větší skladby nesou pečet jeho neobyčejného básnického genia.

Výtečný překlad „Výboru z písní a ballad“, který vydal J. V. Sládek v 12. svazku „Sborníku světové poesie“, jest příčinou, že přinášíme z Burnse jen málo čísel a to z básní, jichž Sládkův vzorný výbor nemá; celkem tam čtenáře odkazujeme.

SVOU HANIČKU MÁM RÁD

Ať kde chce vichr duje si,
já toužím na západ,
mé dobré děvče bydlí tam,
ta, již mám nejvíc rád!
Tam šumí les, zdroj tká svůj ples
a mnohý ční tam chlum,
však v noc i den jest Jean můj sen,
Jean nevyjde z mých dum.

Já zřím ji v rodné květině,
ta něha, kouzlo, jas!
Ji v ptačím slyším prozpěvu,
vzduch kol to její hlas!
A každá jarní květina,
luh, keř, hvozd, zdroje šum

i ptačí zpěv jest příčina:
Jean nevyjde z mých dum.

ÚDOLÍ BALLOCHMYLE

Catrinské zvolna žloutnou lesy,
u jezer vadne sirý květ,
skřivánčí brázdou nezní plesy,
a v přírodu žal tichý slét.
V těch hájích Marie kdys pěla
v své krásy tenkrát vrcholi,
a tichá lesní echa zněla:
Buď s bohem, drahé údolí!

Na zimních záhonech, ó kvítí,
vzpláš svěžím květem jara zas,
kde vadne vše, tam bude zníti,
ó ptáčata; váš sladký hlas!
Žel, pro mne vše se ztápí v šeru,
pták v lese, kvítko na poli,
ó s bohem, luzné stráně Ayru,
buď s bohem, drahé údolí!

POJĎ NA MÁ ŇADRA SPOČINOUT!

Pojď na má Ňadra spočinout,
rci, rozchod pro nás není,
rád zdeptám vše jak prach a troud,
pych světa, slávu, jmění;
A řekneš-li, že v tvojí, Jeannie,
je totéž psáno hrud',
cíl života jest dosažený,
co živ jsem, mojí buď!

Tvým vděkem vším ku Ňadrům svým
má všecko tebe stisknout,

víc od nebes já za ten ples
neždám, než blahem výsknout!
Při očích tvých, tak modravých,
se přísahou chví hrud',
polibkem svým to spečetím,
a pro vždy mojí bud'!

DVORNÝ TKADLEC.

Kde Cart má v moři cíl svých cest,
strom bujet zříš a kvítí kvést,
hoch pěkný pro mne živ tam jest,
a on je dvorný tkadlec

Já měla devět hochů snad,
ten prsten nes, ten pentle, šat,
o srdce začla jsem se bát,
tož dostal je můj tkadlec.

Psal otec smlouvu svatební,
pro bohatého napsal ji,
leč hrud' je vše, dlaň patří k ní,
a tak ji má můj tkadlec.

Pták s písni dokud brázdí vzduch,
a včel je slyšet v kvítí ruch,
a v přšce usmívá se luh,
mým jest jen dvorný tkadlec.

MODLITBA PŘED SMRTÍ

Ty Neznám! Mocná Příčino
mých nadějí, mých strachů!
před nímž snad v chvíli nejbližší
se octnu, vyrván prachu.

Ó, jestli žití po stezkách
se v blud mé srdce dalo,
a leccos dí to v srdci mém,
že tak se často stalo.

Ty víš, že takto stvořil's mne
i s vášněmi i pudy,
že svůdný hlas jich svedl mne,
až zabředl jsem v bludy.

Kde lidskou pouze křehkostí
jsem dopustil se viny,
Ty láske, vše ztaj milostí
a stop to v noční stíny!

A kde jsem hřešil úmyslem,
tam těchy pro mne není,
jen že Jsi dobrý, dobrotě
že slastí odpuštění!

XVII.

Samuel Rogers (1762-1852.)

Bohatý bankéř londýnský, v jehož domě se doby své shromaždovala elita předních duchů anglických, velký mecenáš a didaktický básník rázu klassického tvořící přechod k romantikům. Napsal „Radosti paměti“, „Lidský život“, „Columbus“, „Jaquelina“ a nejlepší své dílo cestopisnou báseň „Italie“.

NA STARÝ DUB

Sám, bez stínů zde stojíš dnes,
tvůj svatý kolem nezní šum,
a nedávno sám, celý les,
zněl s vrcholů tvých, orla ples

a dole vlčí tlum!

Sem v brnění rek mnohý leh,
co vichr jeho chochol rval,
a bouří když sem zapad vzdech,
tam z věže pusté, lek se, v spěch
skráň křížem znamenal.

Pak s pluhem, jasný nastal čas,
tu s věnci dívky, s hudbou ves,
co travou pěšin táhlo as,
kde pastýř dívce v máje kvas
vrcholky smrčků nes!

Jsi otcem lesních hlubin, vstaly
bezčetné hrdě ve tvém šeru,
ve žaludech tvých které spaly,
a pak se v úhly světa hnaly
ve ducha novou sferu!

Sem v noci starý Druid spěl,
k těm patřil mocným ku snětem,
zde čaroval, zde v dumách bděl
a příšerně v noc hymny pěl
ku lidským obětem.

Jen suché témě, holá sněť,
teď v noční nebe čníš,
kol bledý měsíc svítí teď,
na mrtvolu, jež klestě změť,
propadla zmaru již.

NA SMRT LORDA BYRONA

(Italie.)

Co naposledy jsme se viděli,
on zažil mnoho. Pět jen krátkých roků
své dílo dokonalo. Husté kštice

již sšedly mu, nic z lorda nezbyvalo,
jenž z Sestu v Abyd plul. Však jeho hlas
zněl sladce posud, myšlénka jak blesk
mu z očí tryskala slov nečekajíc.
Tak seděli jsme dlouho do noci
a hovořili - šťastná hodina,
jež svedla nás! - a ráno s červánkem
jsme slézali hřbet drsných Apennin.
Zřím jasně posud, kterak zlaté slunce
svým svitem šlehlo do hlubokých strží
u cesty naší a jak cestou v horách
skrz fiky divoké a vlašské duby
se jeho pestrý průvod zatácel,
z nich Battista byl první, v Benátkách
na stříbrem tkané mořské hladině
mu sloužil tak, až veslo odhodil,
by za ním do světa šel, jenž tak dlouho
nes čestný odznak gondolira v domě
benátských nobili, muž spolehlivý.
Pak ty, ne více v síle mládí, krásy,
ty věrný černocho, až v slední chvíli
jenž dveře jeho hlídal's, a jenž teď
řveš bolestí skrz Missolunghi pusté
jak bloudíš ulice.

Opustil právě
to město slávy mořském na pobřeží,
kde z posvátného hrobu Dantova,
jak dokazuje mnohý jeho verš,
ssál nadšení, kde v lunny sousvětí
jel piniemi s úzdou spuštěnou
až oku ztratil se - zde vídal často
- neb co nevidí oko básníka? -
rytíře ducha, pekelných psů hon

a kořist, rozsápání, bujné kvasy
v děs zvrácené. Tu látku miloval,
však jiné pozděj přišly na řadu,
věž mnohá se skal štítu sražena,
kdys chloubá, pýcha rytířského věku
se vyhoupla a zmizela, býk mnohý
v jhu nebo bez jha, v krasší zatím dny
co vzpjal se jeho duch. Vše zapomněno,
ples, minulost bez mraků, přítomnost
i budoucnost tu před ním.

Nyní spí,
v sluch stejně zní mu hana jako chvála,
jest hluchý v smrti. Ano, Byrone,
tys odešel jak hvězda s nebe sletí
a zapadá a přec i v pádu svém
vše oslňuje matouc. Srdce tvé
však bylo ctné a velké, ctné v své zhrdě,
však z nízkých věcí, nebylo v něm nic
co podlé, otrocké. Když obraznost
bezpráví snášeného tebe hnětla,
tě nutíc k skutkům, jichž pak litoval's,
kdož neví - jistě málokdo jak já -
jak vděčný srdcem byl's, jak vnímavý!
Ne v žití šťasten, šťastný teď jsi v smrti!
Tys došel cíle, umřel's v zemi té,
již roznítil se v mládí kdys tvůj duch,
pad's v Helladě a za jak slavnou věc!
Z těch, kteří tenkrát jeli vedle tebe
si nepomyslil žádný, že tak brzy,
tak v smutku budem sedět u tebe,
že národ v smutku svoje slavnosti
na tryznu změnil ve hřímání děl,
když jitro osvětlilo, smrtelného

co zbylo po tobě, přes moře, zem,
když rány zněly v počtu tvojich let,
tvých bolestí i plesů!

Odešel Jsi!

Jej nechte spát, jej netkněte se víc
ve hrobě jeho! Neb kdo a nás všech tady
jak on pokoušen v prvních letech mládí,
kdy nezkažený hor syn krajem těkal,
kdo jako on duch plamenný, číš jemuž
k rtům přitlačila rozkoš mnohem dřív,
než bradu jeho pokryl první vous,
kdo z nás všech mohl o sobě by říci,
že nebyl by tak zbloudil - a snad víc?

XVIII.

William Lisle Bowles (1762 -1850.)

Byl rektorem v Bremhillu. V předmluvě k svému vydání spisů Popeových ukázal na mnohé slabé stránky tohoto básníka, čímž se dostal do polemiky s Byronem a Campbellem. Z básní jeho ceněna byla didaktická skladba „Duch vynálezů, čili dobytí oceanu“. Vynikl zvláště v sonetu a psal některá díla polemicko-theologická.

ČAS

Ó čase, jenž svou jemnou ruku kladeš
na všecky trudy, každou ránu hoje,
jenž skolébáš mdlé srdce do úkoje,
a tiše zoufalé mu chvíle kradeš!

Tys poslední má naděj a já mním,
až utišíš mé všecky slzy žárné,

jež tekly pro mé milování marné,
že v červánky se klidně zahledím

Na všecky žaly, které přešly již
jak ve slunci, přes něž dešť letní splývá,
na večer pozdě samotář pták zpívá,
víc na křídlech necítí deště tíž.
Však jaký as je srdce zármutek,
jež od tebe jen doufá spásy lék!

VZPOMÍNKA

Zpět k rodnému zřím ostrovu,
ač drahý tomu čas,
tvůj vidím úsměv poznovu,
tvé písňe slyším zas.

Než v druží dívek naleznu
ach, podobnou ti jen,
tak mladou, svěží jako v snu,
jak mnohý prehne den!

Když vidí dívčí ideal
v myšlénkách duše zor,
ten obraz fantasií vzplál
odstínů měkkých vzor.

Chci vhroužiti se v obraz ten
v té tváře milý rys,
a v úsměv říci spokojen:
„Tu dívku znal jsem kdys!“

XIX.

William Blake (1764-1827.)

Ryjec a básník. Illustroval Youngovo „Noční rozjímání“ a nakreslil 60 ilustrací k svým „Zpěvům nevinnosti a zkušenosti.“ Byl mystik a visionář. Poiornost k jeho poesii obrátili Swinburne a Gilchrist zajímavými studiemi, díla jeho básnická vydal W. M. Rossetti (1874.)

JARU

Ty, s kadeří jenž plnou rosy hledíš
skrz jasná okna jitra k nám, ó obrať!
své oči andělské na výspu naši,
sem v západ, kde tě zdraví plným sborem!

Vše hory mluví spolu a co mluví,
to poslouchají doly, s touhou oči
k tvým zářným praporům se točí, k našim
již prsům obrať svaté svoje nohy!

Sem s východních již vrchů! Našim větrům
nech slíbat vonný šat svůj, nech nás píti
dech svůj jak z rána tak i večer, vylej
své perly na kraj spráhlý, jenž tě touží!

Jej prsty svými vyzdob spanilými,
své polibky na jeho ňadra vtiskni,
vlož zlatý vínek svůj mu na skrání nyvou,
jež pro tebe své kštice upravila!

LÉTU

Ty, údolím jenž naším spěješ v síle,
skroť mohutnou šíj ohnivých svých hřebců,
stlum oheň širých nozder jich, ty Léto
jsi často u nás rozbilo stan zlatý

a spalo pod našimi duby, žasem
líc snědá jala nás i vlas tvůj bujný.

Jak v stínech hustých slýchali jsme často
tvůj hlas, když Poledne na zářném voze
v hloub nebes vjelo. Teď u našich zdrojů
se posad' v údolích, v mech, na pokraji
čistého zřídla hedvábný šat odlož
a uvrhni se do šumících proudů!
Náš kraj miluje léto v jeho slávě!

Jsou slavní naši pěvci, kteří bijí
v stříbrné loutny, bujnější mlád' naše
nad jihu pastýře, jsou krasší dívky,
jež tančit umějí. Dost máme písní
i nástrojů, ech sladkých, vody čisté
jak nebe, laurů dost, jež brání žáru.

JESENI

Ó Jeseni, ty obtížená plody,
ty sytá hroznů krví, stůj a zůstaň,
pod střechou mou se posad', odpočiň si,
tvůj hlas at zazní s píšťalou mou v souzvuk
a všechny roku dcery tančit budou,
o květech zpívej nám, o plodech píseň!

Své vděky poupě slunci otevírá
a láska jeho žilami již kypí,
skrání Jitra kol je ověncena květy
a kvítím skromný Večer skrání si stíní,
až bujně Léto do písně se pustí
a mráčky květy na hlavu mu vsypou.

Pel ovoce jest bytem vzdušných duchů,
na lehkých křídlech kolébá se Radost

po zahradě neb do stromů si sedá.
Tak pěla krásná Jeseň, když si sedla,
pak zvedla se, pás stáhla si, za hory
pak prchla, zlaté nechajíc nám břímě.

ZIMĚ

Svou demantova bránu zavři, Zimo!
Tvůj sever jest, tam pochmurný svůj palác
jsi postavila v mlze. Naše střechy
ty neotřásej třeskem svého vozu.

Mne neslyší. Kovová kola její
hřmí nad hlubinou, odpoutala bouře
s ocele žebry, nelze zrak mi zvednout,
neb ovládá svět celý svým žezlem.

Ten strašný netvor po skalách se valí,
ty pod ním chví se, všechno tuhne pod ním
v mlčení truchlém, poslední šat země,
jež strh jí, v ruce mrane a s ním život.

Na štítech trůní hor, tu darmo křičí
v dál plavec. Ubohý, jenž s bouří v boji,
než usměje se nebe zas a netvor
ve slujích zmizí, pod Heklou jež zejí.

VEČERNICI

Andělé večera ty s krásnou kšticí,
teď na horách co slunce odpočívá,
své lásky zažhni pochodeň a zářný
si nasad' vínek svůj, nám v lože směj se!
Nám na lásku! A shrnuv clonu nebes,
tu modrou, rosy nakap v kalich kvítí
všem, v předčasný sen, kdo zavřeli oči.

Na vodách tvých ať usne zefyr tiše,
kaž ticho třpytným okem svým a umyj
šer stříbrem. Brzo, jistě brzo padneš,
pak bude zuřit vlk a hustým lesem
lvů oči kmitnou. Pastvy našich lučin
tvá skropí svatá rosa, pak ó chraň je
svým vlivem mocným, sladká večernice!

JITRU

Ó svatá dívko, v nejčistější bělost
ty oděna, ach, otevř zlaté brány
a vyjdi z nich, šer probuď, který v nebi
spí posud, světlo ve Východu jizbách
ať vládne tebou, přines rosou sladkou,
jež vždycky přichází s dnem, jenž se budí.
Ó zářné Jitro, Slunce pozdrav, ze snu
jež probouzí se jako lovec k honbě,
slez okřídlenou patou naše vrchy!

XX.

Robert Bloomfield (1766-1823.)

Přišel do Londýna jako obuvnický tovaryš a získal si písní o „Mlékařce“ záhy jistou popularnost. Psal mnoho písní v duchu národním, z nichž zvlášť idylka „Vesnický hoch“ byla oblíbena. K stáří oslepl úplně.

RŮŽOVÁ HANIČKA

Kdys z jara u zdroje, jenž v kvítí
stem šedých křemenů si hrál,
blíž hlohu, který stříbrem svítí,
vln rej až k hlavě mé se vzpjal,
tu různé přišlo dítě ke mně,

ó modrých očí luzný vděk!
„Jak daří se?“ mi dělo jemně
přes potok skočíc nazpátek.

Já viděl vodu dále spěti,
však obraz její v duši tkvěl,
žil odtud mojí ve paměti,
ji zřít, jí žehnat já jsem chtěl.
Já stih ji, mech kde bujel měkký
a tymian u našich noh,
však s kvítím mech Haničky vděky
tvář různou sotva předčít moh.

A v háji viděl jsem ji zase,
i v údolí a v houštině,
kdy bledý měsíc v zářném jase
se stápl v mraků družině.
Ji zřím, jak v kloboučku svém stojí
a k nebi naše sliby jdou,
já uvítal ji v chatě svojí
a různá Hanička je mou.

XXI.

William Wordsworth (1770-1850.)

Narozen v Cockennouthu studoval v Cambridgi, cestoval po Itálii, Švýcarech a Německu, usídlil se v Orasmere, kde se oddal úplně poesii. W. jest uznáván za hlavu tak zvané „školy jezerní“. Snaha po přirozenosti a naivnosti v tonu prostonárodním nejednou jej svedla k banalnostem u výrazu, k trivialnosti a rozvlečenosti. Nejlepší jsou jeho drobné rozjímavé básně z přírody a života čerpané. Méně šťastný byl v balladě a dlouhých didaktických skladbách, ač právě tyto jsou v Anglii do dneška vysoce ceněny a horlivě čteny a W. hlavně jim k vůli řadě mezi klassiky anglického Parnassu. Z těch jsou „Večerní procházka“,

„Výlet“, „Peter Bell, The Waggoner“ nejznámější. Mimo to psal cykly sonetů vlasteneckých a didaktických. R. 1843 byl jmenován „poetou laureatem“.

NARCISKY

Jak oblak, cestou já jsem šel,
jež táhne přes vrchy i dol,
tu množství narcisků jsem zřel,
vše zaplavily zlatem kol,
pod stromy, v keřích, na vlnách
kol tančily, jak vítr táh.

Jak nedohledných hvězdic řad
plá z mléčné dráhy dolů k nám,
bez konce plály odevšad
břeh věnčen jimi tu i tam,
jich byly sta, zde v směsici
se skláněly, jak tančící.

Tak vlny zahanbil jich třpyt!
Jak tančily zde o závod,
tu musil básník vesel být
rej plesný vida v tůni vod,
já zřel a zřel a nemyslel,
ký zisk jsem z toho zření měl!

Teď na loži když ležím svém,
půl v snění a půl v dřímotě,
jich hru před duše zrcadlem
zřím v blaživé jich samotě,
ples v srdce mé se přimísí
a to v ráz tančí s narcissy!

JAK PŘELUD BYLA SPANILÝ...

Jak přelud byla spanilý,
když oči mé ji spatřily,
tak luzná její podoba
jak okamžiku ozdoba.

Jak hvězdy v šeru její zrak,
a jako soumrak vlasů mrak,
vše na ní půvab hotový
a rosný úsměv májový,
stín tančící a škádlící,
tu děsí, v ráz mizící.

Pak vstoupila v můj užší kruh
a byla žena též, ač duch
tak svěží ve všech pohybech
s půvabem divčím v pracích všech.
Vzpomínku i naděje zář,
vše zrcadlila její tvář
a přec ne bytost povznešená
nad vše, čím život jest a sténá,
nad lehký trud, nad žertiz vděk,
bol, hanu, chválu, polibek.

Teď jasným okem šťastný zřím
tep srdce, jež vlá tělem tím,
jde zamyšlena v práci své,
kam přísný žití cíl ji zve,
má rozum, její vůle stálá
jest přísná, činná, vytrvalá,
bez falše, lsti, je žena pravá,
jež těší, velí, radu dává
a přec duch tichý, kol nějž vlá
zář podivná jak andělská!

OSAMĚLÁ ŽNEČKA

Viz tamo děvče samotné
z hor našich statné děvče, polem
jak sama zpívá si a žne
stůj, nebo tich jdi kolem!

Tak sama žne a vázat spěje
a smutnou píseň sobě pěje,
ó poslouchej, kraj celý kol
zní jejím zpěvem, stráž i dol.

Tak nikdy slavík nezpíval,
by vítal chodce v zemi dálné
na oase, kde pouště pal
kdes v Arabii skalné;
ba sotva kukačky tak žaly
se plně, silně rozléhaly
ve oceanu tichý klid
až nejdálnějších od Hebrid.

Co zpívá tu, kdo ví to dne,
Co tonů těch dí žalné roje?
Zda trudů zašlých lká v tom směs,
ryk zapadlého boje?
Či tyto prosté nářky pějící
o věcech, jež se denně dějí,
trud všední, starost, péče hlas,
jak bývalo a dnes je zas?

Ať komukoliv pěla jen
zpěv její slyším neustále,
obličej k srpu nakloněn
v své práci zpívá stejně dále.
Naslouchám dojat bez pohnutí,

ač do hor dál mne cesta nutí,
ač dozněl v uchu zpěvu spád,
zní v srdci dál mi napořád!

MOTÝLOVI

Ó sečkej, k čemu taký chvat?
Dél trochu tady musíš stát!
Vždyť vše, co bylo dětstvím mým,
vše ve tvém zářném zjevu zřím.
Blíž ke mné! Nelet' do oblak,
plá v tobě zašlý čas,
ty neposedo, kouzlíš tak
mně v srdce obrazy i zrak
můj dům otcovský zas!

Ó krásný, krásný čas to, ach,
svou sestru Emelinu v hrách
i sebe vidím, bez dechu
motýla honit v pospěchu.
Jak pravý lovec za ním v rej
jsem loukou divým skokem spěl
přes keř i trn, až chyt jsem jej
co ona - Bůh jí požehnej! -
se bála, stříť mu pel.

KUKAČCE

Ó posle jara! Slyšel jsem
tvůj zpěv a cítím ples
ó kukačko, jsi ptáčetem
jsi putující hles?

Já v trávě ležel v myšlenkách,
v tom zpěv tvůj zazněl blíž,

a dál jej nesl k svahu svah -
teď z blízka zněl - ó slyš!

At' vypravuješ údolí
o slunci, kvítí jen,
mně ve tvém zpěvu hlaholí
dnů zašlých mnohý sen.

Miláčku, v tomto roku též
buď uvítán v náš kraj,
Ty že jsi ptákem? - to jest lež,
mně hlas jsi, mně jsi taj!

Školáku zněla tvoje zvěst,
jenž naslouchal ti rád,
za tebou tisíci spěl cest
skrz keře, na strán, v sad.

Tě uzříť, já se naběhal -
v luh svěží, v lesů mrak,
byls láska má, mé touhy žal
jen toužen, nezřen však.

A zase tobě naslouchám,
tvůj v trávě slyším hlas,
jak naslouchám, tu vzpomínám
na mládí zlatý čas.

Ó šťastný ptáku! Země zjev
se zdá být, vzdušný kraj
a sadem vil jak zní tvůj zpěv -
a pro tebe jen ráj!

NÁS JEST SEDM

- Tak prosté děcko,
dech jehož splývá, hravý sen,
jež cítí život v údech všech,
co o smrti ví jen?

Já potkal děvče z vesnice,
„jsem stará osm let!“
Vlas kučeravý do líce
jí hojnou kšticí slet.

Venkovské měla vzezření
a sprostý selský šat,
však očí lesk v svém záření
mne začal v srdci hřát.

„Kolik máš sester, bratříčků?
mé dítě,“ já se ptal,
zří s žasem na mne chvíličku -
pak dí: „Všech sedm mám.“
A kde jsou? - ptám se. „ - Sedm nás,
zpět ona hovoří,
dva v Conway šli - to dávný čas,
a dva jsou na moři.

Dva na hřbitově leží již,
tož sestra s bratrem mým,
a vedle malá naše chýš,
kde s matičkou svou dlím.“

„Jak, v Conway dva že bydlí, díš,
dva na moři že jsou?
A přec vás sedm!“ - Dítě, víš,
to jest mi hádankou!“

- „A přece sedm jest nás všech“
(dá děvče v odpověď)

„dva spí, kde stromů stín si leh
tam na hřbitovní zed’.“

- „Ty mateš se, mé dítě, díím,
tys živa, líčko květ,
a dva když v stínu hřbitovním,
pak zbývá vás jen pět.“

- „Jich hrob je snadno uvidět,“
dí děvče, „zeleň svěží
zříš z chatky ven pár kroků jen,
kde vedle sebe leží.

Své pletení si беру tam,
tam šat si ovroubím,
na jejich hroby usedám,
a často zpívám jim.

A často slunce rudý svít
když v západ zaměří,
smím s matkou svojí k nim tam jít
se svojí večerí.

Má sestra Hana umřela
nám první, byl to žal,
tak dlouho, mnoho trpěla,
až Bůh ji k sobě vzal.

Ji pochovali na hřbitově
a než luh posekán,
my na jejím si hráli rově,
já a můj bratr Jan.

A sotva první snůh kdy pad
klouzání zašlo nám,
tu bratr Jan již k smrti chřad,
teď vedle ní spí tam.“

- Nuž, znovu pravím, kolik vás?
když dva jsou v nebi již?
A děvče odpovídá v ráz:
„nás sedm jest, jak víš.“

„Ti mrtví, jsou ti dva,“ já dím.
„Jsou v nebi,“ ona vece.
Má řeč, tu snahou zbytečnou
i vykládání, vedla svou:
- Ne, nás je sedm přece!

SNĚNÍ CHUDÉ SUZANY

Na rohu u Wordstreetu z mlh sotva vzplane den
drozd v kleci visí, zpívá, již tři roky pták ten,
a Susana když chudá šla kolem, tady stála
a v ranním tichu písni vždy jeho naslouchala.

Ta jásající nota! Stesk divný na ni pad,
tu před ní rostla hora, dál vidí stromů sad,
a valné sloupy páry skrz Lothbury se valí,
Cheapsidský dole potok, jí zdá se, teče z dáli.

A zelené zří louky pod svahů úbočím,
v nichž běhávala druhdy tak často s vědrem svým,
a chatř osamělou, holubí hnízdo, malou ...
Tam žije, co zde pouze jest její láskou stálou.

A zří ... jí srdce plesá! Však náhle horstva klín
a pára, potok mizí a stromy a jich stín,

víc neproudí již řeka, nepne se hora výš,
před zrakem jejím všechny roztály barvy již.

V BŘEZNU

Kohout, slyš, zpívá,
proud šumně splývá,
ples ptáků zní v síti,
kde rybník se třpytí,
v slunci spí zelená pole...
staří i mladí
po práci pádí,
skot chýle hlavu
pase se v davu,
jak jeden celý tlum v kole.

Jak armada slitá
sníh se jen kmitá
tu onde polem,
dlí na suchu holém,
orač si zahoukne časem;
radost plá v stráni,
život vlá v pláni,
obláčky se tratí,
po dešti se zlatí
rostoucí blankyt jasem.

SLOKY

Bydlela stranou Dowských břehů
u nesšlapaných cest,
jich málo znalo její něhu
a nikde o ní zvěst.

U kamenu květ v mechu dýše
fialky, zraku skryt,

tak hvězdy svítí s nebes výše
v dál osamělý svit.

Neznámá žila. Těch je málo,
jimž její skon je znám,
spí v hrobě; z všeho, co tu plálo,
já pouze ztrátu mám.

TISY

Zde stojí tis, jež pýchou Lortonu,
až po dnešní den stojí sám zde v středu
vlastního stínu, jako druhdy stál,
když davům Umfrawilla, Percyho
na pochodu ku skalným výšinám
rád půjčil střely; snad i oněm též,
již moře projeli, u Azincourtu
své zvučné luky napínali, dříve
snad ještě u Crecy a Poitiers.
Ký mocný objem, hlubý jak má stín
ten osamělý strom! Jest živá bytost
rostoucí zvolna, než by zhynout moh
a tvaru zjevu příliš nádherného,
než poražen by být moh' - Hrdější
jest v Borrowthalu bratrská jich druž,
jež spojila se v slavný, šumný les.
Mohutné kmeny! Každý žilek spleť,
jež, had'ata, se spolu proplítají;
výš tíhnou, vkořeněny do sebe,
tak fantastický zjev, jenž temným zrakem
svým leká smělce. - Dóm to pilířů,
na holé kde a tmavorudé půdě,
již bouří svadlé, padajícím listím,
kde v chmurném hustých větví klenutí,
jež tmavých jahod zdobou protkáno,

pro duchy kyne o poledni kvas.
Strach, Naděj chvějná, Mlčení a Děs,
Smrt Kostlivec a Stín Čas slaví zde
v tom dómu přírody, jenž posypán
jak oltáři jest omšných skal kusy,
svou družnou bohoslužbu, v němém klidu
než lehnou zas, by proudům naslouchaly,
jež srčí v skalných roklích Glaramaru.

Z PŘEDEHRY

To letní večer byl. Já našel jsem
svůj malý člun u vrby přivázaný,
pod střechou skály, kde se vždycky skrýval.
Já řetěz odvázal a skočil doň
a odstrčil jej od břehu. To tajný
ples úzkostný byl. Echem provázen
hor vůkolních spěl člun můj po vodách,
a za ním jako po obojí straně
se v lunny svitu táhly malé kruhy,
až v jednom proudu všechny smísily se
ve moři jisker. - Jak kdo vesluje,
rád, že to umí, cíl chce dosáhnout,
ve přímé čáře, upřel jsem svůj zrak
na příkrou výšku skalnatého tesu;
jenž poslední stál na obzoru, kolem
jen hvězdy plály, čisté nebe nad vším.
To elfů člun byl, čile pohroužil
jsem vesla svá do tiché vody kol
a jak jsem zved je, plula moje loď
jak labuť létla podél proudů v dál.
Tu náhle přede mnou nad skalným tesem,
byv zraku posud ukryt, hlavu zved
jak o své vůli nový skalný tes.

Dál vesloval jsem a on rostl výš,
svou podstatí byl jako hrůzný stín,
jenž mezi mne a hvězdy sebe týčil
a s úmyslem a jako z vlastní síly
se pohyboval v taktu jako živý
a přímo ke mně. Obrátil jsem v strachu
běh člunu vesluje zpět tichou vodou
až ku úkrytu svému ve vrbách.
Zde v přístavu jsem ukryl svoji loďku
a zpátky šel jsem luční pěšinou
ve přísné dumě. Však po zjevu tom,
jež viděl jsem, dál trápil se můj mozek,
dnů několik obrazy pochmurnými
o cizích bytostech. Nad moje dumy
se závoj zavěsil, ať samotou
ať opuštěností jej jmenilji.
Co luzné prchlo, vody jako nebes
tvar jediný mi v duši nezůstal,
i zeleného pole světlá barva,
jen tvary příšerné, jež nežijí
jak lidé žijí, kalily mou duši
přes celý den, ba hatily mé sny.

(Kniha I.)

To byl ten hoch; vy znali jste jej, skály
s Winandu ostrovy! -- Jak často večer,
když první hvězdy zableskly se nehem,
a na pahorku svahu třásly se
teď výš teď níž, - on vždycky stál tam sám
na mořském břehu o strom opřený.
Své prsty skříživ, dlaně k sobě spjal,
je k ústům zved jakoby nástroj byly,
sov nápodobil křik, aby je vzbudil,

by odpověď mu daly. - Vzbudily se
a volaly tím tichým dolem vod
na jeho hlas svým dutým povykem,
táhlými tóny, které zdály echem
se dvojnásobit jako divý zápas
jak plesný hlahol. Ale když v tom náhle
se pausa smála jeho umění,
on zastavil se v ticho naslouchaje,
tu horské bystřiny mu tichý ševel
a až v srdce sáh, tu nevědomě v duši
mu trysklo vše, co viditelné kolem,
ten slavný obraz s chmurným věncem skal,
ty lesy kolem s neurčitým nebem,
jež v tichém jezeru se zrcadlily ...

(Kniha V.)

LXXII.

James Montgomery (1771-1854.)

Syn kazatele obce tak zvaných „moravských bratří“. Určen byl ke stavu kněžskému, ale stal se žurnalistou. Jako redaktor časopisu „The Sheffield Iris“ byl pro své sympathie k revoluci francouzské stíhán a vězněn. Větší jeho básně „Poutník v Švýcařích“, „Západní Indie“, „Greenland“, „Svět před potopou“, „Pelikán Island“ patří v kategorii básni popisných a didaktických. -- Jako básník mnohých náboženských písni vroucího a hlubokého citu jest i dnes ve své vlasti ceněn a vážen.

PŘÁTELE

Tak po druhu jde druh,
kdo neztratil kdy druha?
Kde srdcí pevný kruh,
kde pro vždy vazba tuhá?

By vším nám být měl tento svět?
Smrt s žitím jedno moře běd.

Za vírem časů kdes
za tímto dolem smrti,
kde nemá toto žití mez
jak dech, jež zhouba zdrť,
kde ohněm, jenž vzplá v jeden kmit,
by zhasnul v ráz, kde vzplanul cit?

Jeť říš nad mořem hvězd,
kde není rozloučení,
tam věčnost lásky jest
všem dobrým, v smrti snění
unáší mysl věřící
v ty šťastné sféry zářící.

Tak hvězda za hvězdou
se ztrácí jak sbor druhů,
až zmizí vše, leč výše mhou
den blyskne v nebes luhu;
však v nic sbor hvězdný nesplývá,
jej nebes zář jen ukrývá.

ROBERTU BURNSOVI

Trysk nocí žití bouřlivou
jak chvějná, severní zář mhou,
však po letech se z dále chví
jak pevná hvězda polární.

XXIII.

Walter Scott (1771-1832.)

Zakladatel moderního románu historického a otec romantiky v poesii anglické vynikl jako lyrik a epik. Ke studiu národních písní a ballad vedla jej známá sbírka biskupa Percyho „Reliques of ancient english poetry“. V mládí psal romantické povídky, své doby velice obdivované: „Marmion“, „Nářek posledního minstrela“, „Rockeby“, „Panna jezerní“ (přel. Čelakovský) a jiné. R. 1814. nastoupil románem „Waverley“ pole historického románu, jež pěstoval s neobyčejným zdarem a úspěchy finančními, které však ač na onu dobu veliké, nebyly s to uhraditi všecky jeho potřeby, což vedlo konečně k velké katastrofě, která skončila i prodejem jeho po knížecku zařízené villy „Abbotsford“ a dluhy několika set tisíc liber, jež básník sám svým pérem až na malý zbytek vyrovnal. Ale nadlidská tato práce podlomila jeho zdraví, tak že podlehl záchvatům mrtvice. W. Scott je velký mistr prosy anglické, v lyrice výtečný svým přizpůsobením se duchu i formě národních písní a ballad skotských.

KOLÉBAVKA SYNKOVI SKOTSKÉHO NÁČELNÍKA

Ó usni mé dítě, tvůj otec byl rek,
tvé matky krajem byl proslaven vděk,
a kam se jen s věží zatočí zor,
tvým, dítě, jsou hvozdy i obrysy hor!

Ó rohu se neděs, ať hlasitě řve,
on pouze tvé hlídače ku stráží zve,
jich luk jest napjat, jich zarudne meč,
když k lůžku ti vrahů se přiblíží léč.

Ó dřimej, mé dítě, však přijde již čas,
kdy ze sna tě vytrhne roh, bubnů hlas,
teď spinkej, miláčku, můžeš teď spát,
než musíš den co den bít se a rvát.

DONALD CAIRD SE VRACÍ

Donald Caird je tady zas!
Donald Caird je tady zas!
V hory, v dol to zvěstuj hlas,
Donald Caird je tady zas!

Denald umí zazpívati,
horské tance tancovati,
píti, až to muže skolí,
lichotit, až žena svolí,
vědra sváže, kotle spraví,
lebku rozštípnout, žert hravý.
V hory, doly tím zni hlas:
Donald Caird se vrací zas!

Donald Caird je tady zas!
Donald Caird je tady zas!
V doly, hory zni ten hlas:
Donald Caird je tady zas!

Zajíce v léč Donald čapne,
přelstí černou zvěř a lapne,
lososa napíchne v zdroji,
ptáky srazí puškou svojí,
hajné a též strážce břehů
umí zbudit ze sna k běhu,
nikomu bych nemoh' radit,
s ním si začít, s ním se vadit.

Donald Caird je tady zas!
Donald Caird je tady zas!
V doly, hory zni ten hlas:
Donald Caird je tady zas!

Zvrátí džbán svůj v kratším čase
krčmářkou než pln jest zase,
vědí vodky prodáváči,
s číškou že mu sotva stačí,
když se zpíje, u sta hromů!
nevyhne se pranikomu,
ať to pán hor, kraje laird,
z cesty jde, kde Donald Caird.

Donald Caird je tady zas!
Donald Caird je tady zas!
V doly, hory zní ten hlas:
Donald Caird je tady zas!

Skříně svoje zabeďte!
Nalévárny uzavřete!
Allan Gregor co vám nechá,
Donald Caird vám vzítí spěchá:
sýr a vlnu, drůbež v síni
všecky hadry, v chlívě svini.
Na provaz a pouta hej!
Donalde si pozor dej!

Donald Caird je tady zas!
Donald Caird je tady zas!
Ať to šerif nezví v ráz,
Donald Caird je tady zas!

Donalda jak zachrániti?
Kruhy, vazby naň se řítí,
on však zmate každou léči
vyjít umí z nebezpečí,
Jako hračka okov mnohý
sjede z ruky mu i z nohy.

Chraňte stáda strání, lady,
Donald Caird je zase tady!

Donald Caird je tady zas!
Donald Caird je tady zas!
Neprozrad' jej nikdo z nás,
Donald Caird je tady zas!

TROUBADOUR

Pln lásky, dychtiv po slávě
kýs' troubadour, jenž neznal péčí,
ku dámy svojí oslavě
jí před okny své „s bohem“ vděčí:
„Má páž mé vlasti vzdána jest,
však srdce touží k paní vahůru,
tak v boj jdu za lásku a čest,
jak ctnému sluší troubadouru.“

Když s štítem spěl a přílbicí
a s harfou v ruce z brány hradu,
své krásné věren dívčici
si hlasně zpíval do úpadu:
„Má páž mé vlasti vzdána jest,
však srdce k paní touží vzhůru,
tak v boj jdu za lásku a čest,
jak ctnému sluší troubadouru.“

A když se rozpoutala řež,
on cestu klátil sobě směle
v tříšť oštěpů, v hrom boje též
si zpíval s koně hlasně, směle.
„Můj život vlasti zadán jest,
však srdce k paní touží vzhůru,

pro lásku na smrt v boj za čest,
to ctnému sluší troubadouru.“

V krvavém poli vrahy zbit
rek padl ve krvavé vřavě,
však ještě opřen o svůj štít
on zpíval umíraje v slávě:
„Můj život zadán vlasti jest,
však srdce touží k paní vzhůru,
a padnout pro lásku i čest
to sluší ctnému bohatýru!“

JOCK Z HAZELDEANU.

„Proč, slečno, pláčeš hlasitě,
proč tak si naříkáš?
Dám nejmladšího syna ti,
jej ženichem mít máš!
Tvým bude mužem, slečinko,
buď jeho po mém kynu!“ -
Však ona stále plakala
pro Jocka z Hazeldeanu.

„Tvůj brzy přejde zármutek,
tvář uschne, bledá v žalu,
můj Frank je v Erringtonu pán
a lord je z Langleydalů;
on první jest, kdy míru čas
meč tasí vrahům k zhynu“ -
Leč ona stále plakala
pro Jocka z Hazeldeanu.

„Ty zlatý řetěz dostaneš,
ať ve tvém vlasu leží,

dostaneš psy a sokoly
a krásné hřebce svěží.
Jak honu první královna
pojedeš v lesním stínu“ -
Však ona stále plakala
pro Jocka z Hazeldeanu.

Chrám z rána zaplál výzdobou
na oltářích svíc řady,
kněz s družbou, ženich čekali,
rytíři, dámy tady.
Pryč nevěsta! Ji hledali,
však marně, do hor klínu
přes hranice ji unesl
její Jock z Hazeldeanu!

DÍVKA Z ISLY

Ty dívko z Isly se skály,
již mračno bouřné s nebem halí,
zda vidíš boj ten zoufalý,
jejž vede s vlnou člunek malý?
Teď v pěn se kácí řev a dým,
na vlnách tančí poznovu,
rci, nač zápasí s mořem zlým? -
Ó dívko, spěje k domovu!

Ó dívko z Isly, racka zříš,
mhou svítí jeho perut' bílá,
hřmí bouří severní vždy výš,
kde rodná skála by jej skryla,
proč vichřicí a vztekem vln
k skalnému pluje ostrovu?
kde trav a stromů břeh je pln? -
Ó dívko, letí k domovu!

Jak lodi vln se směje ples,
šprým tobě moje namlouvání,
jsi chladná jako skalný tes,
před kterým racek peruť sklání.
Bud' skála, vlna, mráz a led,
vždy, dívko, přijdu poznovu,
když ne v tvá ňadra, do vln hned
- se vnoří Allan - k domovu!

VPÁD

Dnes poslední z býků byl hodem nám již
a poslední z lahví dnes plní nám číš!
Nuž vzhůru, vy mani, již vytaste meč!
v boj třeba vyrazit, lup chytit v léč.

Zrak, nedávno který se s úsměvem střet
se zrakem naším, v dol s věže teď slet,
zří do mlhy zakalen zda obrys hřív
tam ořů vzepjatých, přilb chochol kýv.

Jak šustí lijavec, vichr jak zní!
Jak měsíc za mraky v mlze se chví!
Tak výborně, hoši! ukrytý v mrak,
spánkem spjat vězníka nezří nás zrak.

Jak oři supají! Bělouš můj v před,
cval kopyt jeho zní, ržání a v let
vlá jeho hříva mi, do řeže, v kouř,
tmou ved' nás, vichřící jako blesk bouř.

Most již spad visací, at' roh zní již,
koně pak bodněte, dopijte číš,
hrob čestný umrlým, jež schvátil zmar,
těm, Teriot zase kdo uzří, bud' zdar!

POUTNÍK

„Ach, otevřte, ach, soucit jen
zlý severák dnes jest,
kraj celý v dálku zasněžen
a těžko najít cest.

To nejde pytlák, stále zvěř
jenž střílí, k vratům vám,
ač ten by v také noci šeř
zasloužil soucit sám.

Jsem poutník, nesu let svých tiž,
hřích pykám trestem zlým,
pro Marji, otevřte mi již,
za vás se pomodlím.

Odpustky od papeže mám,
ostatky svatých též,
přes moře nesu z dálky vám
tož z lásky otevřtež!

Ve suchém listí ku lani
se tiskne jelen mdlý,
kdo starce bouře uchrání,
kde štít v ten vichr zlý?

Jak hučí Etrik, jaký ryk,
tma kol a noc a led,
a já jít musím přes Etrik,
když nesvolíte hned.

Železná brána bez hnutí,
nadarmo buším v ni,
muž nezná lepších vnuknutí,
ač slyší pláč, jenž zní.

Nuž s bohem, s bohem, nedej Bůh.
až budete stár, v noc
by též vám bylo v noční vzduch
tak úpět o pomoc!“ -

Snil v teplých lesník peřinách,
pro vzlyk ten neměl cit,
ó bude jemu často v snách
prosince vichry znít!

Však běda, když vzplál zory svit
skrz mlhy Etrika,
mrtvého našel v olších snít
cizího poutníka.

HONBA ZA JELENEM

Zlomek z „Panny Jezerní“ zpěvu I. st. 1-17.

- I. V Monanských zřídlech lunny svit,
tam jelen spěl se napojit,
v Glenartney v lískách poušti skal
si brloh na noc vyhledal,
však sotva Benvoirlichu sráz
červánku zlíbal rudý jas,
již skalou, strží zaznívá,
hřmí blíž sem honba dunivá,
tep kopyt zní a rohů jek
v psů krvelačných hlasný štěk.
- II. Jak vůdce stráže na pokřik
„V zbraň! k hradbám hřímá vrahů šik!“
Tak z lože, ve vřesu, kde spal,
se rohatý král hvozďů vzpjal,
však na útěk než dal se v skoku,
střás rosu kolem se svých boků.

S korunou čelo vypíná
jak opřilbený hrdina,
teď v údol zří a bystří sluch,
teď chvilku svěží dýchá vzduch,
na povyk, jenž pad v lesní tiš
a duní sem teď blíž a blíž.

Však sotva první vrah mu blysk
v zrak číhající, skokem trysk
a rázem v houště prchaje
se v běhu pustil do kraje
a letem volným jal se hnát
do Uam-Varských pustých lad.

III. Jak prchat kořist v dálku zřel,
sbor honců, divě zařičel,
sluj, úval, skála zbuzenou
hned v odvet zněly ozvěnou,
sto psích tu jícňů zaštěkalo,
sto kopyt koňských zadusalo,
a v čilých rohů lesní ryk
se hlasů sterých spojil křik,
ba nepřál ani klidu v spěchu
ten řev Benwoirlichskému echu.
Tu prchá srnec z lesa v pláň,
tam v houštinu se kryje laň,
a sokol z hnízda strmých skal
zrak pobouřený z hloubi skal
jak bouří, již zněl věnec hor,
moh stihnout bystrý jeho zor.
Však ryk a lomoz pomalu
o sluj se tříštil, o skálu,
pak mlčenlivý klid se snes
na valné hory, dálný les.

IV. Zní slaběj loveckého sváru
hluk v hlubých stržích Uam-Varu,

kde, jak dí pověst, v slujích skal
rod starých obrů bytoval.

Než stráně slezla lovčí druž,
v zenitu stálo slunce juž,
a v cvalu z lovců nejeden
div trval v sedle unaven.

Z psů, kteří rozprchli se v důl,
z všech vrátila se sotva půl,
tak těžký boj tu ze vší síly
na strmém srázu podstoupili.

- V. Na jižním svahu hory stojí -
teď jelen, v důl zří, kde se rojí
v střídavé zdobě v různém třpytu
se v hloubi revír Menteithu,
zří bleskným okem v hlubiny,
na stráně, louky, slatiny
a zkoumá, Aberfoyl zda štít
či Lochard jemu by moh být.
Však bližší černá lesina,
jež Loch-Achray kol opíná,
a v sosen modrém sousedství
kde strmý Benvenský tes ční.
Hle, novou okřál nadějí,
step tepe v trysku rychleji,
na západ bez únavy spěchá,
za sebou psy i lovce nechá.

- VI. Byloby dlouho povídati,
jak v honu na Cambuské slati
ta řada ořů prořídla,
jak nesnáz rvala udidla,
když na svahy Benledských skal
až do oblak se lovec hnal.
Kdo v Bochastlu byl povalen,
co Teith jich zděsil rozvodněn,

kteréhož vlnou zpět i v před
ten po dvakráte jelen břed.
Jen slabý zbytek z toho davu
k Vennacharskému došel splavu,
kde v Turecký most přival bil,
za zvěří lovců pán sám zbyl.

VII. Sám, ohně pln a v nový cval
v trysk bičem koně pobádal,
neb černý bahnem, bílý pěnou
již jelen s hrudí vysílenou
a dechem těžkým, krokem mdlým,
že moh jej stihnout zrakem svým
tu běžel. Za nim cvalem řítí
se z Hubertova rodu hbití
dva chrti, s větrem v běh se dali
do jeho stop již dopadali.
Ó jistě brzy dojdou k cíli,
neb na sáh pozadu jen byli,
však nemoh' blíž pro jejich let,
zvěř nemohla též rychlej v před,
kol jezera přes příkrý tes,
přes klest i křemen přes pařez
tak divý hon se v dálku nes.

VIII. Zří lovec strán tu strmící,
jezero v západ vroubící,
zde musí jelen hnout se zpět,
neb v cestě je mu skalný hřbet;
již v duchu jása a v lup věří,
parohy okem hrdým měří,
k zlé ráně tesák zvedá v spěch
a na „halili“ sbírá dech.
Však s tesákem když nahým blíž
se hrne, rámě vzpjaté výš,
v ráz skočí zvíře vychytralé

a vrazí, odvráceno skále,
v strž tmavou, lovců i pšů zraku,
a zmizí v houští u Trosaku;
ve hlubém klínu ústraní
dál spleť větví uhání,
kde s prškou chladné rosy kvítí
se z křoví na hlavu mu řítí.
Zde chrtů oklamaných štek
poslouchá a jich marný vztek
skal echem vržen nazpátek!

IX. Za ním se jezdec hbitě žene,
by potěšil psy oloupené;
o skálu klopýtnuv tu rázem
se oř mu statný svalil na zem,
on ostruhou a bičem pílí
v něm darmo nové zbudit síly,
však hrdý hřebec v jeho žal
natáhnuv údy - dokonal.
Tu dojat lítostí v svém hoři
pán dává s „bohem“ svému oři:
„Já nemnil, Sekvany kde břeh,
když uzdou tvou jsem poutal běh,
že horský orel, ty má slasti,
se na tvém bude těle pásti!
Buď kletý lov a kletý den
jímž's, hnědouši můj, utracen!“

X. Od marné honby rohů hlas
psy k pánu volá nazpět zas.
Vztek v zracích, smečka utýrána
se plazí tiše k nohám pána,
jich ohon, hlava svislé jsou,
tak mrzuti se k pánu trou.
Však rohů táhlé hlaholy
dái zněly v úzké údolí,

zplašená sova povzlétá,
klekt orlů zní v to, odveta,
zvuk jakby zkypěl zvlněný,
slyš rozhovory ozvěny.
Své kroky lovec urychlil,
by druhy stih, den dokud byl,
však častěj stanul v kroku svém,
jat nádherným kol divadlem.

- XI. Mroucího slunce paprslek
přes hlubý údol rovně tek,
a každá skála, každý štít
plál vnořen jako v živý třpyt,
však nikde paprsk, lesk a nach
do hlubých slují nezasáh,
kde ve stínu se chodník mih,
kol jehlanců skal ohromných,
jež čely blesky rozbitými
tryskají hvozdy setmělými,
jak přirozené skalní valy
se tyto skalné stohy vzpjaly,
jak věž ze Sinarského sedla,
již k nebi smělá pýcha zvedla,
tu v cimbuří, tam v bání se klene
skal čelo blesky rozštípené,
co jiné fantasticky stojí,
jak v minaretů trčí roji,
jak mečety, jak pagody
ční jiné hříčkou přírody.
Však nejsou pusté tyto hrady,
koberců pěkných mají všady;
po srázných jejich temenech
kol planých růží příval sběh,
ty rosným šperkem blýskotaly,
jak praporce nad strží vlály,

co býlím, v kterém západ plál
stem barev, letní vánek hrál.

XII. Zde planých květů bují síla,
jak příroda je rozhodila,
tu bílý hloh svou vůni dýchá,
tam šípku nach se v úběl míchá
a v úzkých rýhách skalin klíčí
fialka skromná s petrklíči,
tu lilek a tam náprstník
jak symbol pýchy, pádu vznik
tam barvou tmavou plápolají,
jak z tvrdých opuk vyrůstají,
a sotva vánek jde a mizí,
rozchvívá jivy, bílé břízy,
co osyka, dub v černém houští
svou kotev v skalnou strži pouští.
Výš, s nebem kde se skály pojí,
tam zdrané jedle tmí se chvojí,
až v mraky strou se, tísňice
své zohýbané větvice
a nejvyš bílých kopců řad,
jak světlé vlajky vidíš plát,
jež stihnout může chodce oko,
ční v azur čistý přehluboko.
Tak pustý, divoký ten kraj
jak obraz snu plál, jako ráj.

XIII. Dál v houští kmitá hluboká
a tichá, vodní zátoka
tak těsná, divých kaček rod
ie zčeřit jen moh' povrch vod.
Teď křovím jatá neprobleská,
jak v houštinu se stáčí stezka,
však brzy objeví se zase
a mnohem větší býti zdá se.

Chlum lesnatý i nahé skály
do zrcadla vod nahlédaly,
a čím víc lovec kráčí v dál,
zátoka roste v žlabu skal.
Víc neční z hvozdů skalin srázy,
spíš obehnaný strmou hrází,
se zdá to plouti pevný hrad
obklíčen vodou odevšad.
Pláň vodní víc a více vzrůstá,
v dál prchá sousední stráň pustá,
v sled každý vrchol sám ční v šere
jak ostrov pustém na jezeře.

XIV. Nevida stezky z úvalu,
je nucen chodec pomalu
po srázné cestě doubravou
se pustit nohou pátravou.
Po kručince a lisek dříku
on leze jako po žebříku,
až na výši se tůně celá
živého zlata otevřela,
to v podvečerních červácích.
Loch-Katrin leží před ním tich
s výspami, svými zálivy,
s ostrovy nachem zářivý,
v něm shlížejí se hory vůkol,
jak valní obři, jejichž úkol
být stráží kraji čarovnému,
tak sklánějí se kolem k němu.
K poledni v moři plamenů,
ohromný tyčí Benwenu
a trosky skal, jež zlatem hoří,
prasevta zbytky, do vln noří,
bok červený, skrání šedivá
se v mračném hvozdě ukrývá

co na severu v mrak se míse
Ben-an své zvedá čelo lysé.

- XV. Jak přimražen cizinec stál
na srázné výspě a křik v dál:
„Ó, jaké místo tu i tam
pro knížecí hrad nebo chrám!
Zde hrdý hrad na skály výši,
tam sídlo damské v lesní tiši,
a dál, kde lučin nádhera,
věž pošmurného kláštera!
Jak vesele by lovčí roh
na břehu spáče budit moh,
jak sladce loutna minstrela,
by v hájů ticho zazněla!
A měsíc kdyby v stříbro vln
se spouštěl v noci tuchy pln,
jak dojemně by jímál sluch
ku jitřní zvoucí zvonku ruch!
Co na ostrůvku, tam by v mžik
se vzbudil starý poustevník,
pouštěje v zvonu zaznění
růžence perly v modlení.
A loutna, roh a zvonu hlas,
by zbloudilého chodce v ráz,
v sál světlý zvaly v družný kvas.

- XVI. Zde zabloudil bych věru rád!
Však nyní žel, že kůň můj pad.
Mne musí jako eremitu
keř lesní nuzně halit v skrytu,
mně ložem bude mechu klín,
dub šumící můj baldachýn.
Co platno! Honba jak seč dravá,
k poklidu malý výbor dává.
V noc letní, v lesa zeleni

by milé bylo prodlení,
však poušť má hosty, které minout
je lépe, než krok vstříc jim šinout,
než jelena a hřebce ztratit,
hůř lupiči se dáti schvátit,
i zatroubím, snad zvuk ten zloudí
sem mnohého, jenž jak já bloudí,
z mé družce, však co los mi soudí,
vše jedno, dobrý zde mám meč,
jenž vycvičen je v každou seč.“

XVII. Zní znovu roh, v dál ozvěna ...

XXIV.

James Hogg (1772-1835.)

Zván „Etrický pastýř“ krácel po stopě Burnsově. Byl pastýřem a samoukem. Pomáhal W. Scottovi v sbírání skotských balad. Mnohé jeho práce jsou cituplné, ale popularnost svou děkoval především cyklu „Noční bdění královny“ řadou básnických povídek vypravovaných pěvci Marii Stuartovně. Dále psal větší básně „Madoc of the Moor“ a „Poutníci slunce“.

SKŘIVÁNKOVI

Ty ptáče pustiny
bez trudu, bez viny,
jak nad nivou povzletáš z jitra!
Ty štěstí symbole,
zdar hnízdu v údole,
být s tebou, stesk mého nitra!

Jak zpěv tvůj hlaholí
mrakem v les, v údolí,
na křídle lásky, síla jest v něm,
skvost rosy na křídlech,

rci, kam tvůj tíhne spěch,
zpěv tvůj má obloha, lásku má zem.

Nad šumnou bystřicí,
pláň i tes mlčící
dne herolde, purpur střásá tvůj let,
mračen se dotýkáš,
pod sebou duhu máš,
cherube hudby, ó spij se jí v let!

V nočním pak šereň
v hlubokém osení
láska tě potěší až v úsvit jitra,
zdar štěstí symbole,
zdar hnízdu v údole!
Být s tebou, stesk mého nitra!

ARABSKÁ PÍSEŇ

Až přijde večer, můj miláčku, k nám,
můj mede, má hrdličko, dostav se tam,
kde měsíc plá bílý,
kde šumný zdroj kvílí,
kde v kvetoucí břeh
vln zaléhá vzdech,
stříbrný kolozpěv zvoní ti v slech.

Jeť láska života zdrojem i štěstí.
Jeť údolím, v kterém jen rozkoš můž' kvéstí.
Jeť růžovým sadem,
mír kde vlá s chladem,
jeť světla chrám,
v němž rajský plam,
jeť duší nejvyšší slast, kterou znám.

XXV.

Samuel Taylor Coleridge (1772-1834.)

Nejgenialnější ze skupiny tak zvaných básníků jezerních. Z mládí horlivý republikán (oda na Francii a drama „Pád Robespierův“) chtěl i Evropu opustit a v spolku se Southeyem založiti v Americe nový stát svobodný. Cestoval po Německu a studoval něm. literaturu. Plodem těchto studií jest jeho mistrný překlad trilogie Schillerovy „Wallenstein.“ Později byl redaktorem „Morning-Postu“ a sekretářem guvernera na Maltě, nevydržel však nikde a nedospěl pro těžkou svou povahu k provedení svých zámyslů a plánů. Oddal se požitku opia, jež ho zničilo fysicky i duševně a po patnáctiletém živoření v domě přítele svého lékaře zemřel.

Hlavní díla básnická: „Skládání o starém námořníku“. (Přeložil J. V. Sládek). Fantastický zlomek „Christabel“ (týž) a jiné drobné básně a zlomky. Děs a hrůza z fantastických preludů jsou základní tony jeho archaisticky zbarvené originální poesie, že mu však akcenty vznešené i jemné a něžné nescházejí, ukazuje jeho nečetná, ale vždy zajímavá lyrika drobná.

NÁPIS NA STEPŇÍ PRAMEN

Ta sykomora s hudbou sladkou včel,
stan, jak jej rádi měli praotcové,
kež každá z její větví dlouho ještě
se kloní nad tu malou škebli, již
sráz skalný chrání před uvadlým listím.
Ať tento zdroj, tich jako spící dítě,
v snu dýchaje, poutníka nejednoho
svou chladnou, svěží vodou občerství!
Kež troška písku, která tiše na dně,
nic větší nežli malé páže elfů,
tam poskakuje nezčeříc vln pláň
si tančí vírem čile napořád!
Zde soumrak jest a chládek, zde jest mech
a měkké sedátko tě stínem zdraví,
jak tento strom, druhého nenajdeš.

Zde postůj, chodče, pij zde, srdce tvoje
když čisté vin, pak jistě i tvůj duch
zde občerství se, zatím u hlavy
co vánek dýchne, včelka zabzučí ...

HROB RYTÍŘŮV

Kde hrob, v němž leží Arthur O'Kellyn?
Kde může hrob toho poctivce být?
na kraji zdroje, kde ční Hevellyn
u cesty větvemi břízy kryt.
Dub, v létě jenž sladce šumíval v sluch,
jenž spouštěl v jeseni listí své v luh,
a v zimě se s větry severu rval,
kde stál pad a tam se břízy kmen vzpjal.
Prach kosti reka dnes,
meč jeho rez,
však duše, doufám, přišla do nebes!

SLAVÍK

Ni mráčku ani stopy dne, jenž zhas,
ni proužek červánkový na západě,
ni pochmurné a hravé chvění barev.
Pojď, spočinem zde u starého mostu!
Zříš ovšem odsud v hloubi proudu třpyt,
leč šumu neslyšíš, tak teče tiše
v svém loži zeleně. Kol všecko ztichlo,
noc balsamická! Hvězdný když zhas lesk,
na jarní pršky rádi vzpomínáme,
jež s vůní snášejí se k svěží zemi
nám i ta rouška hvězd jest vítána!
Slyš! Slavík teď svou píseň započal.
„Tak zvučný to a tak truchlivý pták!“
Že truchlivý? - Ó bludná myšlénko!

Nic ve přírodě není truchlivého.
Snad člověk, jež kdys zhnětlo bezpráví
či dlouhá nemoc, láska zhrzená,
štván se zdrásaným srdcem do noci,
jenž chud'as vše jen podle sebe měřil
a jemuž nejkrasší ton vždy se stal
jen písní hoře vlastního, on s druhy
svých běd moh smutné zváti písné tyto.
To mnohý básník po něm opakoval,
jenž rád se vhrouží v stavbu zvučných rýmů,
než aby raděj natáhl své údy
na kraji zřídla v mechu, v údolí
a zde by v luny svitu, záři slunce
všem zvukům, tvarům, silám živlů všech
své srdce otevřel, se nestaraje
o zpěv a slávu, která s přírody
by nesmrtelností se dělila,
věc převzácná! Zpěv jeho luznější
by udělal kol přírodu i sebe,
víc dražší lidem jako přírodu.
To nemělo však být a mladí hoši
a poetické naše dívky mladé,
jež tratí hlubé vše záchvěvy jara
buď v divadlech neb vedru tančírny,
teď musí něžně, sympaticky vzdychat
nad filomely sténající písní.
Ty druhy i ty sestry druha, líp
to známe, nechcem nikdy znesvětit
hlas přírody, jenž lásky, plesu pln
jest vždycky, všade. Slavík veselý
své slastné tony stěsná v nejrychlejší
vír hudby, stlačí je a vyvrcholí,
jak bál by se, že jarní noc je krátká,
by mohla pojmout celou jeho píseň

a ulehčit mu duši, hudbou těžkou!
Znám starý zámek ve hlubokém lese,
pán nebydlí v něm, proto hustý podrost
kol divočí, aleje zdobné zašly
a tráva s pryskýřníky roste v cestách.
Však nikde, nikde tolik slavíků,
že doma, uvěděl bych, z blízka, z dále,
v kři, v houštině a kolem v celém hvozdě,
to hlasným tlukem láká, odpovídá
tu zpěvných potýček, pasáží jasných,
zvučného švitoru a rychlých tluků
a tiché, táhlé tóny nejkrásnější
vzduch takovými plní souzvuky,
že, oči kdybys zavřel, zapomeneš,
že není den.

Tam dívka spanilá
má příbytek, i krb též hostinný,
hned u zámku, jak pozdní večer skane,
(jak dívka, která cítí, tuší víc
a jiného než lesní přírodu)
se vydá v hvozd. Ta milá dívka zná
vše ptačí nápěvy. Na chvílku leckdy,
když měsíc v mraku skryl se, všecko ztichlo,
když vystoup zas, zem zbudil s nebesy
na jeden ráz, a tito čilí ptáci
v sbor jeden vypukli tu jásavý,
jak náhlý větrů van by udeřil
v sta harf eolských! Často pěla též,
co rozmarně se mnohý slavík houpal
ve větru na rozkvetlé haluzi
a v pohybu tom bujnou píseň pěl,
jak zpitá rozkoš takt si dával hlavou.

Do zítřka večer až, buď, pěvče, s bohem!
Těž druzí s bohem! Je to krátké s bohem!
Dost prodleli jsme v blahé rozkoši,
teď k družným krbům! Ne, tu ještě píseň!
Mne skoro nechce pustit. Miláček můj,
jenž správně ještě slovo nevyřekne
a komolí vše, když to opakuje,
jak ručku svou by k uchu přiklonil
a nataženým prstíkem by kynul
nám, naslouchat. Já schvaluji to zcela,
že soudruhem her jeho příroda.
On večernici zná, kdys po snu jednou,
(jenž zřídka bývá dětských spánků host,)
v němž bolelo jej cos, on vzbudil se,
já zděšeného odnes do zahrady
a rychle měsíc jemu ukázal.
On rázem ztich' a nechal vzlykání,
jen tiše usmíval se, krásné oči
se leskly v slzách, kterých nevyplakal
při měsíci! Však dosti - Otec žvaní.
Však nebe jestli dopřeje mi žití,
ty písňe mají zníti jeho mládím,
by doved též se těšit z půvabů,
kterými dýše noc! Nuž s bohem, s bohem,
ty sladký slavíku i druzi, s bohem!

PŘI POZOROVÁNÍ KVĚTU V PRVNÍCH DNECH ÚNORA 1796

Ty sladký květe! s bázní vyhlédáš
z rudého kmenu (nebo, podivno!
ten chmurný, drsný, zimomřivý měsíc
dech vánku vydlužil si a zří k tobě
pln touhy modrým okem!) Chudý květe!
Toť nevěrného času lichocení,

snad z skrýší severních a vzdálených
ted' Sever prchá, od polů hřmí sem?
Ty smrti zasvěcený! Mám tě srovnat
snad s dívkou sladkou, která příliš záhy
v květ rozvila se, aby příliš brzy
se ztrávila svým vděkem předčasným?
Mám k bardu z Bristolu tě přirovnat,
ku květu, který sotva spřízněn zemi
z chudoby v bouři chmurné vypučel,
až sklamaní a tíseň velkých křivd
jej zničila? Mám v bolném rozhorlení
tě srovnat s Polsky bědnou nadějí,
tou květinou, jež v zárodku již zdrána?
Ty sladký květe, s bohem buď, kéž tobě
los lepší vzplane, než já tušit mohu!
V zpěv tkaje tato chmurná srovnání
jsem svému já, jež hyne v muce vlastní,
svůj krutý učitel, je kdysi krad.
Dnes teplé vání slunného dne chvěje
mnou, ladíc duše slavné varhany
a mísí nejchmurnější myšlenky
s cítěním sladkým, jakby tvrdý zvuk
byl jemně hrán na něžných nástrojích.

HYMNA PŘED SLUNCE VÝCHODEM V ÚDOLÍ CHAMOUNI

Máš kouzlo zadržeti dennici
na srázné dráze její? Dlí tak dlouho
ti na lbi holé, vládče Montblanku!
Arveiron s Arvou bez ustání hlučí
ti u paty, leč vznešený ty tvare
se zvedáš z moře sosen tichého
tak mlčenlivě! Kol a nad tebou
vzduch hluboký a černý, tmavý jest

jak spousta ebenu, mně zdá se, jej
že klínem pronikáš! Však hlednu znova,
vzduch domov tvůj a kříšťálná je svatyň,
již od věčnosti slavně obýváš!
Ó děsná, tichá horo! K tobě zrak
jsem upíral, až, oku stále zjevný
jsi zmizel z myšlének mi, v modlitbě
když Neznámému já se kořil jen!
Však ty jak sladká, svůdná melodie,
jíž nevědomky nasloucháme dál,
jsi, horo, s myšlením mým splynula,
s mým žitím, s žití tajnou rozkoší,
až duše kypíc přešla v extasi
v tvůj mohutný zjev, jenž spěl mimo mne
v svém tvaru a se vznášel k nebesům!

Vstaň, duše má! Ne v chvále nečinné
hold slož zde, ne jen v slzách kypících,
v myšlenkách němých, v tajném nadšení!
Vstaň, zpěvu sladký hlase! Srdce, vstaň!
A zelené vy doly, ledovce
vy strmé v moji hymnu vpadněte!

Ty první, hlavo, vládče údolí!
Po celou noc jenž s temnem zápasíš,
hvězd zástup přijímaje návštěvou,
ať nebem tihnou, nebo padají!
Ty duchu dennice i svítání
sám, země hvězdo růžová i jitra
ty spoluhlasateli k chvále vstaň!
Kdo tmavé pilíře tvé vetknul v zem,
tvou naplnil tvář září růžovou?
Kdo věčných zdrojů otcem tebe stvořil?
A vy, pět divých, plesných ručeju,

kdo z noci, ze smrti vás volal k světlu
z tmy ledných slují, kdo vás vyvolal
v pád vrhati se bradly černých skal,
se tříštit věčně, věčně beze změn?
Kdo vdechl vám ten život nezdolný
tu sílu, burný chvat a vztek a ples,
hrom ustavičný, věčné dýmy pěn?
Kdo rozkázal - a ticho bylo hned -
zde zaražte své vlny, mějte klid!?

Vy laviny, jež s čela srázných hor
jste v ohromné se strže sesuly
jak proudy, tuším na mohutný hlas
jste tiše v nejdívějším stály pádu
bez hnutí zřídla, tiché katarakty!

Kdo učinil vás jako brány Nebes
planoucí v lesku plné luny? Slunci
kdo velel, by vás v duhy šatilo?
Kdo živé věnce luzné modré vám
rozházel k nohám? Bůh! Ať bystřeně
jak hlahol národů zde odpovědí!
Ať ledné pláně v ohlas houknou: Bůh!
Bůh! Znětež stružky lučin plesným hlasem!
i lesní strže s hlasy, v nichž zní duše,
vždyť hlas tu mají i ty stohy sněhu
a v škůdném pádu svém hřmí dále: Bůh!

Vy živé květy kolem věčných ledů!
Vy plaší kamzíci kol orlích hnízd,
vy orlí, bouří horských soudruzi,
vy blesky, strašné šípy oblaků,
vy značky živlů všech i zázraky
Bůh! volejte, ať pahorky jím zní.

Ty valná horo, která hroty svými,
jež k nebi tihnou, u noh s lavinou,
jež neslyšená řítí se, pláš vzduchem,
do strže mračen halících tvá ňadra,
ty zahlahol, ó horo závratná!
Neh jak jsem dříve skláněl hlavu svou
ve hlubé zbožnosti, teď zvedám ji,
zřím k tobě v slzách zatopeným zrakem,
jež jako mrak se zvedáš slavnostně,
vstaň přede mnou, ó vstaň a vznášej se
jak kadidla dým vždy od země yýš!

Tvůj královský duch, mezi horami
jenž trůní, této země vyslanec,
ku Nebi, hrůzyplný velekněz
ať chmurně mlčícímu vypráví
i hvězdám všem i Slunci, které vzchází,
jak sterým hlasem Země chválí Boha!

ŘÁDKY

psané do alba v Elbingerode na Harzu.

Na břehu mocného jsem Brocknu stál,
zřel hvozd nad hvozd a vrch se nad vrch týčit
jak obraz vlnivý, jenž modrou dálkou
byl ohraničen. Pracně cestu dolů
jsem klestil dál si lesy jedlovými,
kde svěží mech se v svitu slunce třás
jak zdoba mrtvých, kam jen zřídka pad
a dutým tonem ptáka sladký zpěv.
Zde vítr, který bez ustání duje,
svůj slavnostní šum odděluje přísně
od znění vodopádů, od hlaholu
potůčka, jehož servaných skal změtí

si hnědé kůzle skáče zvoníc čile,
až tam, kde stará (jak z pohádky) koza
chví bílým vousem svým. Já kráčel dál
tich, zamyšlen, neb zde jsem objevil,
tvar zevnější, byť vznešen sebe víc,
že z vnitřního jen žití cenu má,
bez toho krásným číslem jest - však matným
a neurčité ceny, ježto srdce
zde nemá zvěsti o příteli, děcku,
krásných dívkách, naší první lásce,
o otci svém, o nejsvětějším jménu
tvém, vlasti ctná! Ty moje královno,
Anglie, ty bohy vyvolená,
má drahá vlasti! Touhy divné pln
jsem k západu zřel, tvoře z temných mraků
si bílé srázné tesy tvého břehu!
Ó vlasti má! Tou vzpomínkou a pýchou
mi srdce vzkypělo, zrak v slzách tonul,
ten hrdý Brocken, hvozdy, vrchy kol,
vše mizelo jak slabý, temný sen
před zrakem mým! Ten nezatracuj cit
tak lehko, cizinče, tak, jak jsem já
úsudkem ukvapeným, pochybností
vyššího ducha v muži neznesvětil,
jenž cítí, Bůh že všady! Bůh, jenž všechno
na jednu mocnou stvořil rodinu,
on otcem nám, a svět nám domovem.

OHEŇ, HLAD A ŘEŽ

(Ekloga válečná.)

Scena: Zpustošený kraj ve Vendée. *Hlad* obnažen leží na zemi, k němu přistoupí *Oheň* a *Řež*.

Hlad:

Kdo, sestry, ó sestry, poslal sem vás?

Řež (k Ohni):

Můj v ucho mu to pošeptá hlas.

Oheň:

Ne! Ne! Ne!

Ó slyšte, duchové, duchů zvěst,
ta zpráva v pekle svátek jest!

Ne! Ne! Ne!

Jen zvěděli o něm z řeči mé,
a všechny duše, všickni zatracenci
tam v pekla jícnu, v šíleném věnci
se shlukli, v ruce vesele tleskali
a dál mne nedbali,
však ohlasem zněly pekelné skály
a strže, jak se smáli!

Ne! Ne! Ne!

Ó slyšte duchové, duchů zvěst,
ta zpráva v pekle svátek jest!

Hlad:

Jen tiše šeptni to uším mým
jak tuchu toho, o čem vím.

Řež:

Z čtyř písmen jeho jméno, slyš!
Je tušíte?

Oba:

To týž, to týž!

_ Řež:

Já kradí jsem z doupěte vystoupila,
a stalo se; já lidskou krev jsem pila,
kde mrtvol řada třístatisíc byla.

Oba:

Kdo zavínil to, víš?

Řež:

To týž! to týž!
Z čtyř písmen jeho jméno, slyš!
On pustil mne a hallo! křik,
jen za to jemu čest a dík!

Hlad:

Dík, sestro, dík! Voj reků pad,
jich ženy a děti měly hlad,
já v dýmném poli boje byl,
a hnáty a lebkami rachotil,
já vlky chtěl, krkavce zaplašit
a hltavé buldoky - nechtěli jít.
A tak jsem prch', já nemoh' zřítí
jich hodokvas. V tom děsné vytí
mi padlo v sluch a znělo blíž,
skulinou v horskou zřel jsem chýž.
Co zřel jsem, či o tom potucha?

Oba:

Mně, bratře, šeptni to do ucha!

Hlad:

Hoch ležel na těle své matky mladém,
a tu jsem oba zaškrtil hladem.

Oba:

Kdo zavínil to, víš?

Hlad:

To týž, to týž!
Z čtyř písmen jeho jméno, slyš!
On pustil mne a hallo! křik,
buď za to jemu čest a dík!

Oheň:

Já, milá, z Irska přicházím,
tam pole a ploty požár a dým.
Na západu slunce neplálo tak,
a den když ztajil noci mrak,
jak tudy jsem jel a bez dechu hřměl,
na bocích pěst, leb jsem schýlenou měl.
Ó byl to veselý požitek!
zřít nocí prchati dobytek,
jak divý žár kol řádil,
tryskem stále větším pádil.
Při světle hořících stájů a chat
tak mnohý nahý rebell zastřelen pad',
v plamenech zaplál domů celý řad,
a s praskotem střechy se hroutily v pád,
jen bab škoda nebyla, jež klely,
churavé na ložích řvaly a mřely.

Oba:

Kdo zavínil to, víš?

Oheň:

To týž, to týž!
Z čtyř písmen jeho jméno, slyš!
On pustil mne a hallo! křik,
buď za to jemu čest i dík!

Všickni:

On pustil nás a hallo! křik,
kde proň je čest a kde proň dík?

Hlad:

Vždy moudrost přijde, kde není co jíst,
já hledat chci davy a davy všech míst,
až vzteku všech překypí číš,
až chytne jej i děti jeho nenávisť!

Řež:

Úd po údu mu trhat musí, slyš!

Oheň:

Jste nevděčníků stará změt;
tak pro vás mnoho udělal a teď
tak splácíte mu málem? Každý hled!
Měsíců dvacet - schvátiž mne zloba! -
on nadháněl kořist pro vás jen oba,
a hodina stačí teď pro váš chtíč
za práci osmi let? Ó pryč! ó pryč!
Já jediný jsem věrný mu dost,
chci držeti jej pro věčnost!

Poznámka: Z čtyř písmen jeho jméno... anglický ministr Pitt.

XXVI.

Robert Southey (1774-1843.)

Známý u nás více svou nešťastnou polemikou s lordem Byronem než svou dnes nezaslouženě podceňovanou poesií. S Coleridgem a Wilsonem a Wordsworthem patří ke skupině básníků jezerních. Cestoval po Evropě, procestoval hlavně Španělsko a Portugalsko a vynikl jako básník, historik, archeolog i literární historik a kritik. Usadil se trvale na břehu Greta u Keswicku v blízkosti Coleridge, s nímž byl spřízněn. Hlavní dílo: „Thalaba, ničitel“, arabská kouzelná povídka v nepravidelných verších, „Madoc“, „Kletba Kehamy“, „Roderich, poslední král Gothů“. Psal též řadu ballad. Využívá víc mohutnou obrazností než hloubkou citu a nálady. Báseň „Vidění posledního soudu“ zapletla jej v osudnou polemiku s Byronem. Roku 1813 byl jmenován poetou laureatem a zemřel následkem přepracování v duševní ochablosti.

BITVA U BLENHEIMU

To v letním bylo večeru,
kdy u dveří své chaty
po práci starý Kašpar sed
si v slunce západ zlatý,
co vnučka jeho Mína malá
si na trávníku vedle hrála.

Tu bratr její Petříček
sem cosi valil k hraní,
to bylo velké, kulaté
to našel, zdroj kde v pláni.
Co kulaté to hladké velké,
se ptal, co našel v říčce mělké?

To starý Kašpar hochu vzal,
jenž zdiven naň se díval,
Hleď, to jest lebka, hochu můj,
a vážně hlavou kýval.
Těch chud'asů zde mnoho zbylo,
když velké vítězství zde bylo.

Já v zahradě jich našel dost,
tam hromady jich leží.
Já vyoral jich často víc
ve polní hroudě svěží.
Tam sta a sta jich zemi krylo,
když velké vítězství zde bylo.

„Jak stalo se to, pověz nám?“
Petříček dí jak divý
a Minka oči otvírá
a čeká steré divy.
„Tož s námi sděl ten zápas celý,
proč bili se tam, proč tam mřeli?“

A Kašpar: „Kdo byl Angličan
Francouze v útěk stopil,
však proč tam tak se vraždili,
jsem dobře nepochopil,
leč co tu vojska, přisvědčilo,
jak velké vítězství to bylo.

V Blenheimu otec můj byl živ
u malé řeky břehu,
chýš spálená až v základy,
on na útěku, v běhu
i s ženou, dětmi, v bitvy vřavě
ni úkryt neměl svojí hlavě.

A mečem ohněm širý kraj
kol spustošen byl celý,
a mnohá matka podlehla,
a mnohé dívky mřely,
však to se vždycky přihodilo,
kde velké vítězství kdy bylo.

A pohled na to bojiště
děs, hrůzu hnal mi v tváři,
ta spousta zlá, jich tisíce
kde hnily v slunce záři,
Tak na vlas vždy se přihodilo,
kde velké tak vítězství bylo.

Vévoda z Malbro slávu měl,
s ním Eugen, princ náš milý!“
Dí Minka: „Notný práce kus
zde oba postavili!“
„Ne, dítě,“ starci z úst se lilo
„to velké vítězství jen bylo.

A každý pluk ctil vůdce ty
již tak to vykonali.“
„Však jaký z toho všeho zisk?“
se Petříček ptal malý.
„Mlč, kluku! Nevím, však to dílo
vím, velké vítězství že bylo.“

INCHCAPSKÉ SKÁLY

Tak tichá voda, tichý vzduch,
koráb i mužstvo - ani ruch,
plachta se nepohnula v stranu,
příd' klidně trčí v oceanu.

Bez pěn a hluku, ani hles,
jdou vlny přes Inchcapský tes,
jich lehký příboj, lehký sklon
Inchcapský neprobudí zvon.

Z Aberbrothoku opat vynes
zvon záchranný na skalný tes,

na sudu v bouři ten se chvěl
a výstrahou dutě plavcům zněl.

Když příboj přikryl skalný sráz,
výstražný plavci slyšán hlas,
tu blízko útes vytušili
a opata čin velebili.

Ve plné slávě slunce dnes,
vše jedna radost, vzruch a ples,
ve vlnách racek s křikem znik
a samý ples byl tento křik.

Sud zvonu z dálky v zeleni vod
se tměl a tměl jak černý bod,
pirat sir Ralph stál na palubě,
bod černý zřel vod ve obrubě.

Vším cítil jara mízu vlát,
on hvízdal, zpíval, cítil plát
hrud' rozkoší, jež kol se hostí,
však u něj byla zlotřilostí.

Zrak upřen na Inchcapský sráz
křik: „Odražte mi člunek v ráz,
až k zvonu já si vyjedu,
cos opatu tam vyvedu.“

A loďka vjela mezi skály,
k Inchcapským tesům veslovali,
sir Ralph se s člunu schýlil v let
a od sudu zvon odříz hned.

Zvon klesl v hloub - to dutý sten,
vír sperlil se, tříšt splaskla pěn,

děl Ralph: „Kdo objede ty skály,
ten opata víc nepochválí.“

Ralph pirat odplul na to v dál
a dlouho mořem harcoval,
a bohat lupem hojným v běh
lod' obrátil, kde škotský břeh.

Mhou hustou vše se zakrylo,
ni slunce vidět nebylo,
den ke dni vítr fičel zlý,
až jednou večer utich mdlý.

Na palubě stál loupežník.
Kde zem? Zrak tmou mu nepronik.
Děl Ralph: „Brzy se rozsvítí,
již měsíc musí vyjítí.

Děl jiný: „Neslyšíš vln vzdech,
je blízko, já bych tušil břeh.“
- „Kde nyní jsme, mně těžko říci,
však rád bych slyšel teď zvon znící.“

Nic neslyší, jen moře vře,
bez větru jedou v proudů hře,
až s třeskem do skal koráb kles,
ó, Bože, Inchcapský to tes!

Sir Ralph tu zří, že vše to tam,
v zoufalství klne sobě sám,
proud vln sem vniká - marný boj!
lod' sjela s hlukem ve příboj.

A smrti slední ve zápas
on slyšel dutý zvuk a hlas,

jak pod vodou by v dutý ston
dřas rozhoupal Incheapský zvon.

CESMIINA

O čtenáři! Zda pozorovals jen
cesminy kmen?

Co pozorný zrak můž tam čísti
na hladkém listí,
jež vtipně srovnáno jest v lad,
že zmate to i atheisiy spád?

Viz dole jako trní hustý plot
jen osten, hrot,
že stádo žádné, ať se jak chce blíží,
mu neublíží,
kam nedosáhne, tam list na vše strany,
se hladký rozvíjí a bez ochrany.

Zrak zvědavý se při něm zastaví,
strom vypráví
mi moudrost, již se rád vždy řídím.
V něm symbol vidím
i látku k písni rozmarné, jež skromně
snad prospěje i potěší i po mně.

Tak na zevnějšek mnohým často sám
se drsný zdám
a nevlídný, vetřelců drzá chasa
když sny mé drásá,
však v kruhu přátel vlídný jsem a sladký,
jak cesminy list ve výši je hladký.

Necht' zvykem mládí zbujnost, pych a vzdor
ve mnohý spor
mne zavedly, však hledím denně v žití

se stále umírniti,
bych v stáří aspoň měkký byl a sladký
jak cesminy list ve výši je hladký.

A vše když v létě stromy, kam jsi hled,
jsou lesk a květ,
cesminy list jak jejich v jara plese
tak neleskne se,
až v pozdní zimě teprve nám sladký
jest její tmavý zelený list hladký.

Tak rovněž v mladosti své dnech
ve kruhu všech
chci tichý, vážný, zamyšlený státi,
vše vážně bráti,
by pozdní věk můj vlídný byl a sladký
v své písni zelený jak ten list hladký.

HANNAH

My zeleným a dlouhým šli jsme plotem,
tu průvod pohřební. Ten nebyl zde
čímś všedním, v ulicích jak města bývá.
My zůstali stát a my ptali se,
kdo nesen k hrobu. Odvětili nám,
že dívka venkovská to, v osmnácti
jež dlouhých měsících zde strádala
se trávíc zvolna, smrti hodina
že byla vítána jí. Šli jsme dál
do družné společnosti, kde čas ubit
byl marným hovorem, jenž mře a vzniká
bez každé stopy. Pozděj večer byl,
když domů jsem se vracel, vzduchem táh
van chladný a šer matný, lidský zrak
jenž v nitro obrací. Já dlouho ještě

jsem slyšel umíráčku temné rázy
sem z údolí, já na mrtvou jsem myslil.
Já ptal se, - smutný poznal její osud.
Bez chotě nesla mateřské vše péče
a ten, jenž v lásce měl jí blízký být,
byl v širém moři. Opuštěná bídne
všech byla pošklebkem a jméno její
hrou jazyků zlých. Horší stih ji žal,
že zapomněl ji, jež tak ráda měla.
Jen jednou psal jí. Však to kapka jedva
v číš bolů jejích byla, jediná
a list když přišel jeho rodičům,
nic nebylo v něm o ubohé Hanně,
a bylo-li cos, bylo chladné slovo
a trpčí nežli mlčení. Tak žila,
se trudíc pro své dítě pracovala,
ba na smrtelném loži zvedala
mdlé ruce ještě, aby mohla plésti,
až seslábla. A stará její matka
vše pro ni dělala, co láska žádá,
se dřela na ni prací klopotnou,
ač sotva vydělati byla s to,
co život stojí, nemoce a bol.
Tak ležela na lůžku chudiny,
jsouc celá utrápená dlouhým trudem,
jenž srdce rval jí; příliš slaba byla
též láska, pro dítě již chovala,
by mohla dát jí výraz, před děckem,
kterého mohla potěšit ji láska,
jak cizí prchala. Tak zvolna cizí
se stala všeho světa okolností
a těch bylo jí jen chladné lože,
v němž dojdou klidu vždy, kdo trpící.
Tak ležela v svém sledním domově

a všechno přešlo, zármutek i nemoc
i srdce trud i hanba s lítostí
své dílo dokonaly. Hoši mjíj,
když na hřbitově hry své provádějí,
ten čerstvý hrob, než tráva na něm vzroste.
Zem brzy prokáže mu tuto službu
a nikdo, bezcitný kdo šlape trávník,
na bolů nemyslí svět spící tady!

RŮŽE

„Tu růži šetř mi, Editho, - snad žije,
svit cítí slunce, pije osvěžená
snad rosou noční. Jemnou nervi rukou
jí nitky života a neboř jí
cit bytí! - Nevěřící, usmíváš se?
Pojď, k díkům chci si tebe zavázat,
zvěst vyprávět ti z časů minulých,
neb v legendách se vyznám důkladně,
když necháš žít ji. Byltě jednou čas,
kdy tato nejsvěžejší z květů byla
na širé zemi. Ty jsi neslyšela,
kým zázrakem se tyto vonné lístky
v nach otevřely slunce paprskům.
V Bethlemu žila dívka židovská,
ta slula Zillah a tak slíčná byla,
že chvály její plná byla Juda,
kdo její tmavých očí viděl třpyt,
v nichž duše svítala a jaká duše
v tom plála mírném ohni, zastesk sobě!
Ni v samotě, ni v davů tlačeníci
víc její vzpomínky se nezhostil,
šel za ním ustavičně obraz její
zrak poutaje a naplňuje hrud’.

Však běda mu, co láska nevěděla,
jen hluboký žár zbožné horlivosti
ovládal všechny pudy její duše
a spojoval je pouze v lásce k Bohu.
Vzdech, úděl mužů všech jejího kmene,
zněl nadarmo a přece všickni ctíli
ctnost přísnou naděje jich ničící.

Jen jeden zlý byl, chlubný, ješitný,
jenž zřel ji, chtěl ji a pak zoufaje
jí nenáviděl. Okem smyslným
na tváři její tkvěl, až hněvu vzplání
jí dalo nový čár, žár větší jemu.
Jej bála se, bylť drzý jeho pohled
a tahy jeho nesly zjevný ráz
hamižné surovosti, bála se,
čím burácí hněv uražené pýchy,
jenž tahů jeho bledý, lživý úsměv
políval divým ohněm. Nadarmo
se nebála, přísahalt' Hamuel,
cti její kladl skryté nástrahy,
zlou pomluvu on šířil uměle,
jež rychle šířila se, najdouc víru,
jak Zillahy zrak v chrámu k výšinám
se točí plana svatým vytržením,
plá mnohému, jení jeho blesky zná
a vidí jiným citem oživené.
Jak lehká věc to, hráti na svatou,
za jasného dne celým před zástupem,
však oči všech se nocí zavírají
že její život v jádru špatný jest
a trestu hodný.

Hanba, hanba tomu,
kdo lehce víru zlým dá jazykům,
již ničí pověst jiného. Zlý klep
byl sotva slyšen, opakován hned
a víra dána mu. Neb Hamuel
lstným spádem sehnal mrzké toho zdání,
že vina byla těžkou, tak že na smrt,
smrt ohavnou ctná dívka odsouzena.
Za valy města pusté bylo pole,
to místo děsu, na němi zločinci
šli na smrt. Vztýčena tam hranice
a hořlavých tam látek nakupeno,
jež usmrtiti měly nevinnou.
Ji opustil Bůh, zdálo se, i lidé.
Dav Bethlemských stál kolem, spoutanou
zřel Zillah u kůlu, jak snivý zrak
ku nebi vzpíná v tiché zbožnosti,
o vině její začli pochybovat.
Pln jiných myšlének však u kůlu
stál Hamuel, jej divá vášeň svedla
až sem, však city nové, neobvyklé
v něm hnuly se, ty první muky hrozné,
zbuzené viny, předzvěst bědy pekel.
Zrak Zillahy, jenž těkal do kola,
pad náhle na vraha a okamžik
tam utkvěl, ba do jeho duše vnik
jak dýka, zanechal tam hlubé rány,
jichž nelze zhojit. Svědomí! Bůh v nás!
Ni v chvíli slávy lotra nešetříš
ni v chvíli smrti ani v chvíli hanby
před zbožným neprcháš! - Hle, pochodeň!
Jdou ke kůlu již -- stůjte, zaražte!
a zduste plameny! - Ne, vystupují,
výš tryskají a výš až k nevinné

trpící dívce! - Bože, zachraň ji,
Však běda, požár vzmáhá se a šíří!
Bůh posílá svůj dech, před jeho váním
žár choulí se, vše jeho plameny
se náhle rázem v jeden pojí blesk,
jenž dlouhý Hamuela zachvátí
a zničí jediného. Davů křik
zda slyšíte? - Však větší vizte div!
Kůl klíčí, větve má, ty v stinné loubí
ve tísní svěžích listů, rosných poupat
se klenou nad dívkou, kol růže kvetou
a poprvé, co lidstvu ztracen Ráj,
vzduch edenskými plní vůněmi.

VÍTĚZSTVÍ

Slyš! Zvonů kostelních jak hromný zvuk
se veselého ucha dotýká!
Dnes přišly zprávy velmi radostné:
Dvě statné lodě utkaly se v boji,
to děsný boj! To útek zoufalý!
Však zprávy dobré jsou a radostné.
Zas zvítězila stará Anglie!
Den slávy nový moře vládcům vzplál!
A ti, kdož padli, padli pro svou vlast,
své chvály mají řádky prchavé,
jsou zapomnění pak ...

V těch slávy dnech
pad' také muž, o jehož temném jmeně
zvěst skvělá dějin žádná ilehovoří.
Mír této čácké duši! V seznamu
všech obětí čta jeho jméno, Bohu
jsem děkoval, že neznámý byl mně.
Však pozděj' zvěděl jsem, že tento muž

z těch byl, zákona které násilí
od ženy, děcka, domu odtrhlo,
jež prací živil svou. Však on byl muž
ryzího srdce, miloval svou choť,
byl otec pečlivý, jenž z žoldu svého
své miláčky ve dálné vlasti živil,
a v noci často hovořival o nich
na tiché palubě, s tím kamarádem,
jež míval rád. - O štěstí doma mluvil,
i o setkání, Bože! hodině,
až jeho srdce, mužné jeho srdce,
jak srdce děcka celé překypělo
nejměkčí láskou! Budiž věčný mír
té čacké, statné duši! Najednou
a milostivě přišla kule smrti,
neb přišla náhle drtíc, nenechala
mu času k vzpomínce těch, jež měl rád.
Teď v klidu odpočívá na dně moře.
Jich těшителем buď, jenž's přítel vdov!
Věř, nikdo neví, jaký chladný mráz
jí všecku v srdci stávil krev, hnal zpět,
když první o boji zvěst uslyšela;
a nikdo neví, s děsnou nadějí
jak slyšela číst jmena všech, kdo padli,
a nikdo neví, a byť věděl, sotva
dbát bude toho, s jakou láskou v duši
a s jakou úzkostí na děti hledla
i toho na obraz, jenž byl - dnes není.
Ó Bože, ty, jenž vdov jsi přítelem,
buď také těшителем jejím, Pane!

STESK CHUDÝCH

„A co lid chudý nařiká?“

kdys boháč se mne ptal.

„Pojď, vyjdem spolu,“ pravil jsem,

„bych odpověď ti dal.“

To večer byl, sníh v ulicích

a kolem tuhý mráz,

my v teplých šatech upjati

a přec jen záblo nás.

Tu přistoupil k nám starý muž,

vlas řídký, bílý měl;

„Co venku v zimní noci chceš,

co zde?“ já k němu děl.

„Je ovšem zima,“ pravil mi,

„leč topit nemám čím,

tož venku žebrám podvečer

o soucit hlasem mdlým.“

My bosé dítě potkali,

cár, díra jeho šat.

„V tom chladném větru, co tu chceš?“

jal hned jsem se ho ptát.

I dělo: „Doma v bídě zlé

jest všeho potřeba,

na loži otec - poslali

mě žebrat o chleba.“

Na rohu žena seděla

ve pusté ulici,

na zádech děcko, u prsu

pak druhé plačící.

„Co v pusté noci děláš tu,
kde mrazný vítr tak?“
by ztichlo, k děcku na zádech
svůj obrátila zrak.

Pak děla: „Muž je vojákem,
já šla mu „s bohem“ dát
a nyní do své farnosti
se musím dožebrať.“

My smavé děvče potkali,
šat volný, schýlen zor,
ta začla s chodci nočními
hned smělý rozhovor.

A já se ptal: „Co svedlo tě
až v tuto bídu sem,
ku hanbě, zmaru, v pozdní žal?“
i řekla: „Chudá jsem!“

Já k boháči se obrátil,
jenž zamlklý tu stál:
„Proč chudý lid si naříká,
z těch každý zvěst ti dal!“

SVATÝ ROMUALD

Kdys, nevím víc to nazpamět,
však víc to bude než sta let,
na hospodu kýs Francouz zaklepal;
jej krčmář vyšel uvítati,
to, ono začal povídati,
neb cizince již z dřívějších dob znal.

Tu ptal se cizinec:
„Nu, řekněte mi přec,

živ svatý Romuald v své chýši, či již zhas?“

- „Ne, opustil on oveček svých davy,
jej nezřel jsem víc, jak jsem křesťan pravý,“
děl krčmář, host co zdiven hlavou třás.

„Ach, jak vynikal nade všemi!

Tak svatých málo na širé jest zemi!

Dnů celých třicet nosil košili
v počasí každém, v noci, ve dne stále,
prach s popelem, to pravím k jeho chvále,
on věděl, sotva by ji zbilily,
na déšť ji pověsil na krátký čas
a pak ji oblek zas.

V své lesní celi divě rval

se často s d'áblem, konal pravé divy.
neb satan zrovna jako Turek divý
do něho pral,
a boj ten stejnou mocí
se táhl přes den, noci
až často v jitra jas,
on berlou pral jej s křížem, rohem d'as.

Tu oheň chrlil satan - samé vzteky -

jak svatý Michal by to před ním stál,

co světec stále slal

v srst jemu svaté vody celé řeky.

Kam pohled v celi pad, byl kouř a dým.

Tak denně šlo to, svatého až tvář

na žlut' a čern' zbarvila síry zář

a smrděl při tom! - Jak? já pane, vím!

A jak své tělo usmrcovat znal!

Když dával někdo kvas,

on přišel sice v čas,

zhled všechny lahůdky a potom prál:
„Ó břicho, břicho!
dnes chtělo bysi labužiti, vím,
však nelze, já ti dím,
jdi k chlebu, vodě hezky domů, ticho!“

Leč cizinec dí: „Jak se stalo jen,
že opustil kraj, kde byl tolik ctěn?“
- Nu, pravil krčmář, to vám povím rád.
Zde vzali sobě lidé do hlavy
mu neobvyklou poctu prokázat,
leč on, nepřítel každé oslavy,
jak pochopíte, všecko snéstí moh,
jen to ne - a tak v noci kdys vzal roh.“

„A jaká pocta byla to?“ host ptá sé.
Od krčmáře hned dozvídá se:
- „My myslili, že muž! nám vale dáti
a v cizině že muž
být pochován ten převýborný muž,
tu, bychom si jej zajistili,
my opatrně sobě usmyslili,
ostatky jeho bysme mohli míti,
jej přes noc jednou - zaškrtní.“

VODOPÁD LODORSKÝ

Jak stéká voda v strži u Lodoru?
Tu běží a stkví se,
tu leží a tmí se;
s vřavou se snáší,
kouří a práší;
řítí se v spor, zápas a vzdor,
a zuří, se chmouří

a kouří a bouří
skrz slují a skalín sbor.

Skáče, se vine,
leze a plyne,
vzdme se a tryskne,
v krupějích pryskne,
víří a syčí,
stříká, se vztyčí,
točí se, kvičí,
rát a rát
chytí se, zřítí se
znovu a zas.
Zápas to smělý,
pohled to skvělý,
v huku a zticha srdcem se míchá,
každý sluch závratí zmámí ten hlas.

Břeh nechá, v dál spěchá,
a stoupá, se houpá
a svítí se, třpytí
a víří, se šíří,
a syká a stříká
a leskne se a bleskne se
a chvěje se a rozdme se
a v boji se dvojí
a kmitá, se splítá
a vaří se, sváří
a míhá se, zdvíhá,
a hlučí a zvučí
se vlní, sluj plní,
se kříží, v hloub hříží,
se valí, hřmí v dáli
a v dešti jen třeští;

se ježí a běží
a cupá a supá
se čeří a vzpeří
jak v křeči teď ječí
a mumlá a bublá
břeh lehtá, se řehtá,
se dělí a celí
a kvílí a šílí
a skočí, se stočí,
se sbírá a zmírá
a ve hřmění se rozpění.

V skal srázy se srazí a plazí
se honí a roní a zvoní,
se smýká a bliká a mžiká,
se kroučí a hroutí v své pouti,
zrak šálí, se kalí a valí,
se dvojí a pojí a rojí
a mručí a bučí a skučí,
v skal zášeří se hašteří a láteří.

Se skvěje a směje a leje a chvěje
a pílí a střílí, ku cíli se chýlí,
se splítá a hbitá, se kmitá, v prach lítá,
se krouží a ouží, v hloub hrouží, výš touí,
zpět kráčí, v před kvačí a v pláči se tlačí,
tu těká, tam čeká, se smeká a stéká
a z blízka v tes tříská a píská a výská,
v břeh ztápí své tlapy, hřmí v slapy, zem skrápí,
v té práci se kácí a zvrací a ztrácí
se hádá a spřádá a skládá a padá.

Ve věčnou vádu ve hluku a spádu
oku i uchu svou zjevuje vládu,

se všech stran v sporu, v mohutném sboru
stéká tak peřejí val u Lodoru.

XXVII.

Robert Tannahill (1774-1810.)

Básník škotský jako Hogg, Motherwell, Cunningham, kteří kráčeli v stopách Burnsových. Byl tkadlcem a zemřel v šílenství.

ZDA-LI JIŽ, MAGGIE, SPÍŠ?

Zda-li již, Maggie, spíš?
zda-li již, Maggie, spíš?
otevř v ráz, děsný hlas
zda slapů ďábelských neslyšíš?

Černá, deštivá je noc,
ani hvězdy na obzoru,
hromů dost a blesků moc,
chladné větry skučí v sboru.

Vítr úpí v děsném jeku,
vrby kvílí nad rybníkem,
dveří mříže skřípá v skřeku,
sova skuhrá děsným křikem.

A mně nelze křičet víc,
neb tvůj otec dřímá vedle,
mrazný vítr šlehá v líc,
otevř, dobré děvče, hnedle.

Otevřela, vešel on,
mokrý na zem hodil plaid.

„Za mnou dešt a větru ston,
Maggie, jen když jsem tu zpět.

Jen ty když, Maggie, bdiš,
jen ty když, Maggie, bdiš,
co nám hrom, štkavý strom,
sov skřek, zde v skalách d'áblů skrýš?‘‘

XXVIII.

Walter Savage Landor (1775-1864.)

Obětoval celé své knižecí jmění zájmům republiky a svobody podporuje hmotně všechny podniky válečné jak ve Španělsku, v Itálii a Řecku. Od r. 1818. usadil se na své ville ve Florencii, kde žil pouze literatuře a zemřel u vysokém stáří.

Hlavní díla: „Gebir“, epos, jež sám do latiny přeložil, drama „Hrabě Julian“, několik cyklů lyriky a proslavené prosou psané „Vybásněné hovory mezi spisovateli a státníky.“

Duch aristokratický, podivínský ale hluboký a svérázný, jehož vliv a sláva rostou časy.

IDYLLA Z FIESOLE

Zde, Jaro kde se vrhá jedním skokem
ve silnou Léta náruč, v které zmirá,
kde proudí z rána, na večer i v noci
dech vánku, lýru ždaje, by s ním hrála,
jemnější vzdechy, nevědoucí samy;
nač čekají, kde dýši u zdi staré
pod stromem oranžovým, jehož vyšší
by květy mohly ukázati nižším,
jak luzně dole Fiesole leží;
co o pár kroků dál já zamyšlený
jsem naslouchaje dumal, svými šepť,
svým kýváním, svým pučením a vzrůstem

co as mi říci chtějí, od zahrady
sem hezká dívka šla a lesklé plody
v klín sbírala. Já slyšel šustit větve,
však mnil jsem: koza to, neb skot neb mezek,
a chtěl to zahnat, nebo sladké vůně
dum sladších rychlými jsou prostředníky,
kolébkou, kojnou matné paměti,
jež nejlepší, co má, vždy bez nich ztrácí.
Mně nosí zvěsti mládí, písňě lásky
a vždycky bylo přání mé i vůle,
by volně žily květy, volně mřely,
až jejich duch povolá jejich duše
do sester středu na jich rodném místě.
Já růží netrhám, na horské stráni
fialky hlavinky můj dech se dotkne,
však neublížím jí a svatý kalich
lilie čisté nedotknutý, jistý
v mé dlani dlí, neztratí prášek zlata.
V tom světlo zřel jsem, kterak třpytné listy
víc zjasnilo, zřel slíchnou páž i líčko,
jež plálo oka žehem, jež kol páslo,
zřel šedý střevíček, v něm nohu malou,
výš vzpjatou, ne však dost pro ždanou haluz.
Já sklonil snět jí a natrhal květů,
jichž doba tu, je poranily včely
a s těžším křídlem ptáci proklestili
si cestu k nim, pak lup svůj sešlapali,
z nich drobily se mnohé nerozkvetlé
již chrastily, na stonka škeble měly,
jak volný květu list je tvoří, pevné
a lesklé, bílé jak sníh, jak sníh bílý,
ježž nevidělo oko ani slunce.
Leč každý, ode mne jež v šat svůj vzala,
byl krásnější než první, ona vděčně

to tvrdila, chtějí uznat snahu moji.
- Ten nejkrásnější najdeš ty! já pravil.
- Ne, tento květ jest spanilý a luzný,
zas ona děla mně jej podávajíc.
Měl jsem se zadívat naň, či jej vzíti?
Já nevěděl, ni ona, však jej vzíti
být mohlo nejsladším zde rozluštěním.
Já neodvážil dotknouti se květu,
jak ona sama byl tak svěží, plný,
z nich nejzralejší; dech ji mohl zlomit,
ji, jež tak čistě kvetla nedotknuta,
zpět vzala květ, však nenalezla pasu,
by přitknouti jej mohla na svá řadra,
dost nerada jej k druhým položila.

V DEN SVÝCH 75TÝCH NAROZENIN.

Já s nikým nepřel se, mně nikdo za boj nestál;
já umění měl rád a hned pak Přírodu,
na ohni života, já ruce hřál si. Přestal
teď plát a klesám již - jsem hotov k odchodu.

VÁŽKA

Dí kněží s básníky, že život snem;
já krásnějšího bych si nepřál věru,
než ležet v bezu chladném, vonném šeru
neb šumné vrby řeky nad břehem,
jenž pln je nauk, vážka těkavá
bez trudů jak já kde se toulává.
Dík, moucho královská, jež nachu žeh
máš na přilbě a sítě na křídlech,
za rozmar, jímž lhostejně opouštíš
lilijí vodních zlatem tkanou číš,
že navrací se vždy tvůj ke mně let,
by zrak tvůj, co jsem tady napsal, čet.

Věř, čtenářů mých víc je mnohem,
jichž zrak než tvůj spjat tvrdším rohem,
a duše těch by pro všecky měla žít,
tvá skanout v řeku -- mrtva být?
Královská moucho, Bůh to odpusť všem,
kdo takovým jsou hrdí nesmyslem!

S BOHEM ITALII.

Tě opustit mám, krásná Italie!
z tvých teras vysokých se nemám víc
v hloub nebes pohroužiti závratnou
zřít zlatý měsíc mezi mnou a tesy,
ni tmavé cypřišů tvých vrcholky
se rýsující stříbrem mlečné dráhy.
S Fiesole Valdame pro mne teď
má býti snem, a drahý Affrico
má šumět mi jen jak v zpěv básníka!
Já domníval se (kdo se nedomnívá?)
že stáším zmdlen, leč prostý bolesti
v tvém vzduchu, plném jemných vánků tvých,
dny svého žití skončím poklidně
a kosti složím v stíny mimosy.
Ach Naděj! Naděj! Málo bude těch
kdo míň než já tě milovali, málo
těch, jichž skrání víc jsi jala závratí!
Tys slíbila to a vše bylo dobře.
Neb rádi často o torn přemýšlíme,
kde budem spát, kde stane každý tep,
kdy srdce opuštěné bez touhy,
jak nebraly by smrt, ni víko rakve
vyhlídku v budoucnost, jak slunce zář
by mohla rozklad činit drahým nám.

Svůj všemocný vděk na ně klade tak
Přírody úsměv, veda nás v náš hrob.

THRASYAIEDES A EUNÓE

Kdo do Athen chce se mnou? Kdo má rád
zpěv sborový a ověncené dívky?
V člun rychle vstupte, plachty napněte!
Všem, kteří jdete se mnou, slibuji,
jen pokud se mnou chcete setrvat,
že nenaliji zředlého vám vína
ze špatné vinice a sprosté révy
leč toho, z Aegejských jež ostrovů
se užívalo v svátcích k libacím,
a z týchž je budete pít pohárův,
na nichž se neskví selský hrubý rod,
leč těch, jež s bohy žili, obcovali.

Před námi moře usmívá se. Jaká
tam bílá plachta? Koho stíhá? Plují
jak sokolů dvě. Rychle, stihneme je.
Jak, jsou to hrozby, jež slyšíme od nich?
Má silnější nad slabším zvítěziti
pln hněvu, že ji brání? Hippie!
Jsi ty to? On to byl, on Hippias.
On sestru našel, kterou z přístavu
mu Kekropova unes Thrasymed
Zda proti její vůli? Děvčete
se ptejte. Nevím, co bych na to řek.

„Ó bratře Hippie, ó zda-li láska
neb soucit kdy tvým srdcem pohnul kdys,
teď zadrž! Ušetř ctného bohatýra,
miláčka ušetř, mého Thrasymeda,
jenž pouze pláštěm svým svou kryje hlavu

i mou před ranou tvojí! Vztekem chroptiv
křik Hippias nedbaje sestry svojí
na Thrasymeda: „Zda ses neodvážil,
když v největší náš svátek stoupala
ku Parthenonu, celým před městem
na panenskou tvář vtisknout polibek
jí, nejčudnější?“

- Bozi vědí to,
ví Artemis to a ví Afrodita,
já odvážil se toho a chci zase
se odvážiti! Nevěsto má, vzhůru!
vstaň, nech mne opět píti čistý lesk
tvé bílé skráně! -

Nad ním tasen meč
a dvakrát políbil ji. Jakýs bůh
v tom zadržel tu rámě Hippiovo,
víc nevěřela tak hrdá jeho krev,
tak hněvně víc se nevlnila v hrudi.
Na její bílé rámě vložil ruku
a pravil: „Dítě, se mnou musíš zpátky,
má otec Pisistratus, po dvakrát
byv uražen, zas odpouštět? Ty sama
tu mělas klásti sobě otázku,
než poprv udeřila plachta tvoje
o stožár lodi.“

„Tys mi život vzal
tím slovem, skloň meč,“ jinoch odvětil.
Žár v jeho oku plál, leč zda-li hněvem
zda láskou, vztekem blýsknul, bozi pouze
to mohli vědět. Zpátky v Piraeos,
se navrátili a loď jejich hnala
tlum nepatrných vln kol přístavu.

Jim provaz vržen s hůry, Hippias
jej rychle chopil, s boku dívčiny
paž klesnout nechal její milenec
a studem zarděl se, že tváří v tvář
jí moh se dotknout před drsnými lidmi.
Něm pryč ji odved, rovněž Hippias
spél mlčky dál, až Pisistrata dům,
jejího otce, stihli pomalu.
Je kníže zřel v své jasné přísnosti,
jej neviděli, nebo ku zemi
své zraky oba v studu upírali.
„Jsou pirati to, které zajal jsi,
můj synu?“ děl: „Můj otče, horší jsou
než pirati, již s povolností tvojí
a proti svatým řádům hřešili
již po dvakrát.“ -

„Svou konals povinnost,“
děl Pisistratos s chmurnou velebou.
„Nic nemohlo, ty prchlý mladíku,
tě odtrhnouti od mé krásné dcery
od Eunöe?“ -

Nic nemohlo to, pane,
a nemůže. Jen jednou umřít mohu,
a jednou milovat. Eunöe, s bohem!
„Ne, vidět má, co můžeš trpět pro ni!“
„Ach, otče, uzavři mě v jizbu mou,
v mé bědné matky hrob ať mrtvou již
či živou, nechtěj to jen, abych zřela,
co snést muž pro mne. Tíž tu ocením,
již moh' by snést i vše muka pro mne!
„Ne, se mnou pojd' a neotálej víc,
ty loupežníku srdcí panenských,

před bohyní i lidem dokázal jsi
své vášně rozpoutané šílenství
a vzdálen domova, mých pokladův,
chtěls do chudoby a chtěls do vyhnanství
mé dítě odvést? Zdrčen, jak to slyšel,
křik Thrasymed: „Svůj zločin vidím teď,
jejž neznal jsem dřív, dcera Pisistrata
pro chudobu nebyla zrozena,
ni pro vyhnanství - ale též ne pro mne!“
Do pláče bylo mu a ještě více
se slzy tlačily v zrak těm, kdo tady.
Však nepohnut svou cestou dál šel kníže
řka: „Lid, ba všichni, kdo tvůj zločin zřeli,
ti uzří zítra moji spravedlnost,
jak Pisistrat svou dceru miluje,
jak cení bohů zákon nejvyšší.“ -
On děl. A druhého dne byli svoji.

XXIX.

Charles Lamb (1775-1834.)

Vynikající esseyista a kritik „London Magazinu“. Spřátelen s Coleridgem. Byl třiatřicet roků úředníkem východoindické společnosti. Některé básně jeho jsou velmi oblíbené. Spolu se sestrou Marií napsal v Anglii populární „Povídky ze Shakespeara“.

DO VLASTNÍHO ALBA

Ve novém šatě s nebes bílá
jak mladý novic světla snila,
tys duše třpytné album byla.

List beze skvrn. Však chmury, trudy
jak druh i sok, jak svit a bludy
tam divné věci psaly všudy.

Čas prstem nejlěžším z všech denně
jak v ohni na biblické stěně
tam vryl svá data neproměnně.

Blud rysy svoje přikryl zlatem,
jak chytré hádě mih se chvatem,
zříš křivou cestu jeho blátem.

A neřestí, skvrn plné tahy,
hned opuštěné dobré snahy,
začátky pěkné, v koncích záhy.

Výčitka pozdní se v to chýlí
jak písmo židovské to pílí
číst, pozpátku, nedojde k cíli.

Bez celku listy malé vlohy,
tříšť vtipu a bláznovství stohy
zde tvoří chaos přeubohý.

Mé oko nemůž čísti déle
ty listy plné skvrn a ztmělé.
Jen zavři, odlož knihu směle!

STARÉ, DRUŽNÉ TVÁŘE

Kam poděly se jen ty staré, družné tváře?
Já matku měl, ta žel, mne brzy opustila,
předčasně zemřela, to den byl hrůzy! -
A všechny odešly ty staré, družné tváře.

Já soudruhy měl též, kteří si hráli se mnou
ve šťastných dětství dnech, ve školské době krásné -
A všechny odešly ty staré, družné tváře.

A já se nasmál dost a nakvasil se dosti,
do noci píval jsem a s druhy dlouho sedal -
a všechny odešly ty staré družné tváře.

Já jednou lásku měl, z žen byla nejkrásnější,
jí neuvídím víc, mně zavřela své dveře. -
A všechny odešly ty staré, družné tváře.

Já přítele měl též, mít nelze vlídnějšího
a jako rrevděčnick já opustil jej náhle,
bych mohl vzpomínat na staré, družné tváře.

Já prošel jako duch vše dětství svého místa
a poušť mi byla zem, jíž projítí jsem musil,
bych našel, hledaje, ty staré, druinné tváře.

„Mé duše příteli! Ty více než můj bratře!
Že nejsi narozen pod střechou otce mého,
jak přišla by vždy řeč na staré, družné tváře!

Jak jedny umřely, mne druhé opustily,
jak jiné vzaty mně a ty tam všechny, všechny,
jak všechny odešly ty staré, družné tváře!

XXX.

Thomas Campbell (1777-1844.)

Tvoří přechod od klasikův k romantikům. Dvaadvacítiletý napsal svou proslavenou báseň didaktickou „Radosti naděje“. Studoval literaturu a poesii německou. Na svých cestách po Německu byl svědkem bitvy u Hohenlinden. Působil na universitě v Londýně a v Glasgowě,

kde byl třikrát volen lord-majorem. Psal řadu povídek (Gertrude of Wyoming, O'Connors child, Lochiel and the Wizard) i básní vlasteneckých, za které požíval zvláštní důchod z královské pokladny a z nichž zvláště píseň „the Mariners of England“ stala se populární. Vydal též velkou, kritickými poznámkami opatřenou anthologii anglické poesie.

VEČERNICE

Jež kyneš včele k úlu zpátky
a dělníku klid vracíš sladký,
ó hvězdo míru, vítám tebe,
jak hledíš klidně v úkoj všem,
jak zjevíš se pod brvou nebe,
jak láska sladkým úsměvem.

Tvá nebesy jak zaplá záře,
kraj dříme kol ve vonné páře
a řev stád bučí při návratu
a stráž zní zpěvem veselým,
co modravý nad každou chatu
se vznáší, krouží vzduchem dým.

Ó hvězdo, která srdce pojíš,
a rozdvojené těchou hojíš,
ty vzpomínáš v svém zazáření
na polibky a přísahy,
jež nezaplaší rozloučení,
jsou příliš srdci předrahy!

ANGLIČTÍ NÁMOŘNÍCI

Anglie lide námořský,
vy strážci našich moří,
jichž vlajka tisíc let se již
v bouř i v boj vítěz noří,
již vztyčte slávy práporec,
neb noví vrazi jdou,

on ve vln rej dál bodře spěj,
když divé větry řvou,
když bitev duní hromný ryk
a divé bouře řvou.

Neb z každé vlny otců duch
se vznáší hned, vás zdraví,
jich slávy místem - bojiště
a hrob - ocean tmavý.
Kde padl velký Nelson, Blake,
tam srdce žářem vrou,
jen ve vln rej, dál bodře spěj,
když divé větry řvou,
když bitev duni hromný ryk
a divé bouře řvou.

Zdí nemá Britsko potřebí,
je strmé věže vroubí,
hřmí pochod jeho vlnami
a domov svůj má - v hloubi.
Domáci nechá duby hřmít
v hru proudů zuřivou,
tu ve stu ech zaduní břeh,
když divé bouře řvou,
když bitev duní hromný ryk
a divé bouře řvou!

Plamenná vlajka anglická
boj vznítí ještě větší,
než vzplanou hvězdy pokoje
z tmy noci, z nebezpečí.
Pak, válečníci moře, vám
dny slávy zaplanou,
zvuk vašich jmen tu proslaven
se vznese nad vodou,

ryk bitev hromných dozuří
a bouře ustanou.

POSLEDNÍ ČLOVĚK

Co světský tvar, propadne v zmar
i slunce musí mříti!
než Nesmrtelnost za svůj dar
co smrtelné, můž vzíti.
Na duši mou sen dopadal,
jenž duchu mému křídla dal
a k době té mne schvěl,
já tvorstva slední okamžik
jak druhdy Adam jeho vznik
jsem ve svých dumách zřel.

Zrak slunce chorobný měl vzhled,
zem bledá, šedá tlela,
kol posledního z lidí v sled
se koster řada schvěla.
Ti v bojích mrtví, rezavou
zbraň vzpínali ti nad hlavou,
ty strávil hlad neb mor,
kol města prázdná, ani šum,
co mrtvol plných ku břehům
táh němých lodí sbor.

Jak prorok slední člověk s:ál,
bez pochyb, klidný, bdělý,
jak bouře valný duch když vál
a zpustošil hvozd celý.
Řka: Hrdé slunce, zhasni již,
tvá tvář je led, ach ustaniž,
dál plout, jsme bratři teď.
I Milost prosí: Ne víc dál,

slz lidských zřelo's ve příval,
dál těci nemá, hled'!

At' moudrost, pýchu, nádheru
v tvém svitu rozvil člověk,
i uměn slávu veškeru,
jímž slouží živly po věk,
já pro tebe přec nechci lkát,
dne králi, skloň se na západ
s triumfů řadou všech,
jež ozářil tvůj pablesk kol,
jen rci, zda tebou lidský bol
kdy zhojen a kdy vzdech?

Jdi! Zapomnění závoj nech,
nech noc na všecko spadnout!
Víc nevzcházej, by lidstvem vzdech
a bol zas měl snad vládnout.
Té smutné hry již zanechej,
smyslnost více nevzbouzej,
dost muk, ať lidstvo spí!
Jak nemoci je zdrala léč,
a jak je bitev schvátil meč,
jak srpem tráva tlí.

Já též mdlý jsem, bych mohl dál
v tvé žáry patřit schnoucí,
ty svědku patřící v můj žal,
mřít neuzříš mne, mroucí! y
Můj ret, jenž lká tvé requiem,
ty neuzříš, jak chvějný, něm',
ni bledost tváří mých,
zmar kosmu buď můj slední šat,
chci, pouze v temnot majestát
by mroucí dech můj tíh.

Můj duch jen k tomu vzletí zpět,
kdo rajský tvůj žeh vznítíl,
však nemni, zmirá, tvůj že hled
se v zmaru v slepost zřítíl!
Vzplá v blaženství mu nový den,
jejž neznáš ty a jejž dal ten,
jímž člověk spasen vstal,
vstoup k břehu pekelných on řek,
tam pekel trofej urval, rek,
a smrti osten vzal.

Mři, slunce! V trosek všeho říš
chci hrdý tady čnítí!
Z všech slední nejtrpčejší číš,
již člověk pil, chci pítí!
Rci moci, jež tě skryje v klín:
Tak Adamův mřel slední syn,
v rubáši kosmu mřel,
on v tříšti všeho hrdý stál,
on Nesmrtnost v úděl vzal,
neb za štít Boha měl!

XXXI.

Thomas Moore (1779-1852.)

Narodil se v Dublině, kdež i universitu absolvoval. Déle než rok byl úředníkem na ostrovech Bermudských, po svém návratu věnoval se docela literatuře a stal se miláčkem londýnských salonů. Kolem r. 1811, spřátelil se s lordem Byronem. Po svém sňatku žil nejvíce na venkově, kde i zemřel.

Pod pseudonymem Thomas Lyttle začal dráhu literární překladem písní Anakreontových, jež zprvu v písních svých napodobil. R. 1807. vyšla první řada „Irských melodií“, následovaly „Písně národní“ a „Posvátné zpěvy“. R. 1817. vyšla Lalla Rookh, básnická povídka východní

v rámci prosaického, vlastně souhrn čtyř povídek, z nichž zvláště „Ráj a Peri“ stala se hudbou Schumannovou světoznámou. Pod vlivem Byronovým povstala biblická fantasie „Láska andělů“. Stejně výborný jako lyrik byl Moore i jako satirik.

Melodičnost a vroucnost s elegancí formální jej především charakterisují, ač místy se nevyhybá hříčkám a kudrlinkám. Napsal též obsírný životopis Byronův, zničil však z obavy před indiskretností mnoho z papírů Byronových k velké škodě bádání literárního.

Do češtiny přeložil „Lalla-Rookh“ prof. Dr. Fr. Krsek, „Irské melodie“ Gustav Dörfl.

KLEKÁNÍ

Ach klekání, ach klekání,
čím hudba ta mi vyzvání!
V ní mládí, domov, sladký čas,
kdy zněl mi naposled ten hlas.

Ty chvíle prchly docela
a mnohá hrud', kdys veselá,
spí v hrobě již a ve spaní
víc neslyší znít kiekání.

Já rovněž zajdu v hrobu klid;
však zvučný zvon dál bude znít,
co jiní budou v dumání
tvou chválu pět, ó klekání!

HARFA Z TARY

Ta harfa, jež kdys v Tarské síni
v svět hudby lila dech,
bez duše nemá visí nyní
na Tarských pustých zdech.
Tak dřímá pýcha zašlých dob
a ten tam jest ruch slávy,
tlí srdce tichá v tísní mdlob,
jichž tep kdys bouřil žhavý.

A vůdcům v boj a paním k reji
nezazní ona víc;
jen v noci puká struna její
báj zhouby šeptajíc.
Tak svobody duch dávno kles,
jen divým skřekem nyje,
když hněvem srdce pukne kdes,
tu cítíš - pokud žije!

NÁŘEK HEBREJSKÝ

Tvůj, Israeli, padl trůn,
je ticho v pláních tvých,
tvé opuštěné prahy kol,
tvé děti v řetězích.
Kde rosa, jež by skanula
v Ethamu suchou pláň?
Kde nebes zář, jež vzplanula
by tobě cestou v skrání?

Měls Jerusalem, pane, rád,
tvým druhdy celý byl,
tvá láska jeho dědictví
a v moc trůn tvůj se skryl.
Tu přišla bouř, blesk divý
do olivy tvé vjel,
a v Salemu mně lživý
bůh potupně se skvěl.

Tvá hvězda klesla, Solyme,
tvé slávy zašel čas,
jsi stezí, kterou zatočil
se bouřný vích v ráz.
Teď mlčí sály šeré,
kde silných vládl rod,

v prach klesly věže, které
teď Baalský znectil svod.
Jdi, pravil, ku vítězi pán,
meč svůj v jich krvi ztop,
jich valy srovnej se zemí,
neb mých v nich není stop.
Sionu chmurná dcera
svých dětí zdeptá prach
a Hinamu tůň šerá
smrt její ztopí v tmách.

INDICKÁ MELODIE

Věř, vše co zářné, zbledne,
nejdřív to nejzářnější,
co luzné zrak tu shledne,
v let dá se nejrychlejší.
Plá hvězda, spadne hned,
květ v puku opadává,
v jich obrazu je svět,
tvá jemuž hrud' se vzdává.
Věř, vše co zářné, zbledne,
nejdřív to nejzářnější,
co luzné zrak tu shledne,
v let dá se nejrychlejší.

Kdo hledat bude vnady
a ples, jenž vyzní vzdechem?
Kdo věřit v svazky tady,
jenž trhá chvíle spěchem?
Jest líh, se v hloubce krýt,
v tmách pro vždy ležet v stínu,
než, světla schopem, zřít
je prchat pro vždy k zhynu.
Věř, vše, co zářné, zbledne,

nejdřív to nejzářnější,
co luzné zrak tu shledne,
v let dá se nejrychlejší!

Ó PŘIJDE ČAS, VĚŘ, TRUHLÝ ČAS!

Ó přijde čas, ach krutý čas
i tomu, jenž vždy rád
se na všech nivách mládí pás,
květ každyčký chtěl rvát.
Když odřikání, přijde chvíle
snům pyšným, zářivým,
v ráz umřít jak by bylo milé,
než život - nic a dým.

V Africe slunce zajde-li,
noc zatopí vše v mžik.
Co život? Zhasniž setmělý,
v němž lásky plápol znik.
On severní den, jenž se stmívá
skrz husté mlhy tíž,
bez ohně který chladný zbývá,
jenž dávno zhasnul již!

S BOHEM, TEREZO!

Buď s Bohem, Terezo! Viz onen mrak,
jenž bledý měsíce obličej halí,
až bude kalit mu úsměvný zrak,
tu hoch tvůj bude přes moře, v dáli.

Jak onen mrak nad tebou, dlouhý čas
má láska nad tvým životem stála,
já šťastnou tě našel, tvář smích a jas -
ó jaká změna teď s tebou se stala!

Teď volna budeš, jako zbuzena
z děsného snu, jenž svíral tvoji hrud',
hled', z měsíce jest kletba stržena,
mrak přešel již - Terezo, s Bohem bud'!

KDYŽ PIAZZETTOU...

Když Piazzettou v tiš
vlá noční chlad,
zda, Ninetto, víš,
kdo přijde rád?
Co maska je zraku?
Pozná tě tmou,
jak Amor zná v mraku
Venuši svou.

Já ve lodníka šat
jsem přestrojen, „lod“,
v sluch všeptnu ti v chvat,
„tě čeká již, pojd'!
Teď co kolem luny
mlh šlář se stkal,
ve spící laguny
prchněme v dál!“

PRYČ S ČÍŠÍ!

Pryč s číší! - Ať si šumí
a tryská sebe výš!
v dnů ztracených ach, dumy
mne láká i v snů říš.
Zrcadlem čaroděje
mně její odrazy
dny kouzlí bez naděje,
jak stínů obrazy.

Při každém doušku hnedle
zřím zašlých plesů třpyt,
rty vidím žhnouti zbledlé
a mrtvá srdce bít!
Když roků krytých stínem
zřím řadu ztracenou,
tu slzami - ne vínem
vře číše přede mnou!

MÍR SPÍCÍM BUĎ!

Mír spícím všem tu bud!
Na pláni leží krvavé
bez rakve, bez rubáše,
mha s rosou v pršce mlhavé
nad nimi pláčí plaše,
mír spícím bojovníkům bud'!

Co platna odvaha?
Kde padl dub, tam sedrána
tříšť do zimy až zbyla,
však srdce jednou urvána
se pro vždy rozloučila.
Co platna jejich odvaha?

Však kletba vítězům!
Chcem chladni zde též ležeti
jak ti, jež nám jste vzali,
než vyšla by nám z paměti
msta, již nám odkázali.
Bud' kletba vítězům!

VIZ, KTERAK MRAKY ..

Viz, kterak mraky jak v smíchu
prokmitá jitra čár,

a zem se vykupujíc z hříchu
dnu, světlu volá zdar!
Jak andělé křídloma třesou
a s rajským úsměvem
na slunných čelech jak nesou
lásku i naděj sem!

Slyš, kterak zvučí jich písní
mohutný, slavný proud,
kol toho se líbezně tísní,
jenž chtěl zde spočinout.
Pod došky nizounké chaty
spí Otce jediný syn,
jenž s výše sestoupil svatý,
on Bůh, v náš zemský stín!

VEČERNÍ, SLYŠ, HYMNA SPLÝVÁ ..

Večerní, slyš, hymna splývá
přes vodu sem jasně v tiš,
stále blíží a blíží se schvívá,
nei mře sladce v uchu již:
Jubilante, Amen!
Vzdáleněj zas, matněj splývá,
až mře sladce v uchu již:
Jubilante, Amen!

Měsíčnou se vlnou valí
k břehu, kde jí sladko mřít,
hněvný příboj hřmí teď z dáli,
jasně slyšíš tmou ji znít:
Jubilante, Amen!
Slyš, jak vlny se zas valí
k břehu, kde jí volno mřít -
Jubilante, Amen!

BUĎ SVĚTLÝ SEN TVŮJ!

Buď světly sen tvůj! Vše tvé lkání
ti v spánku buď jak usmívání!
Ti, jež ti vzaly smrt i čas,
ti drazí tví a tolik milí,
ať s úsměvem se zjeví zas,
v snu ať se k tobě schýlí!

Kéž dítě, které zachráníti
tvůj nemoh pláč, jak začneš sníti,
ty uzříš živé, žert a smích,
bez úrazů, jež skýtá žití -
a změněné-li máš je zřítí,
buď, jak je najdeš v nebesích!

SVĚT A NEBE

Svět celý prchavé jest zdání,
jest hříčka, obraznosti plen,
i plesu úsměv, hořké lkání,
vše prchavý blud, oklamání,
a pravdivé jest nebe jen!

Je lichá sláva se svou zoří,
v noc brzy zvrátí se jí den,
a láska, naděj, radost hoří
v mžik, květ jsou, jenž se z hrobu noří,
a věčně plane nebe jen!

Jdem v chmurném dnu, bez každé stezky,
za vlnou vlna rve nás změn,
a sjedou-li přec náhle blesky,
ozáří cestou pláč a stesky,
však úkoj podá nebe jen!

KDO JE TA DÍVKA?

Kdo je ta dívka? Ptám se zas,
přes výčitek škleb i řeč zloby,
plá nezemský jí z oka jas,
zda růží nach jí líčka zdobí?
Ne, nočních ve modliteb lkání
jí zbledla tvář, jí zhasnul zrak,
a přec-li časem zříš tam plání,
plá jistě s hůry sem v náš mrak.

A nehledá ji duše v těch,
kdo spějí Pána ku oltáři,
jichž říza v kvítí, v kamenech
jak modly byly by, jen září.
Věř, nebe ňadra nevyplní,
jež v nádhery se tají šat,
a ta, jež zemským leskem slní,
nad mdlobou svojí musí lkát.

Ne ona bytost truchlivá,
jež láskou mou tím, že jen svádá,
jí ve zraku moc zářivá
lesk glorioly kolem spřádá.
Ó krása nikdy nezaplála
tak čistě jasným plamenem,
jak na oltáři lampa stálá
se taví sama v ohni svém!

PTÁK

Pták, který letí na Východ
- ó jaký chvat a ples! -
věř, nezná vichrů divý svod,
ni křídlem aby kles.

Skrz světlo, vzduch a stále v před
až v pána svého klín,
kde zemský prach mu nevlá v let,
kde neruší jej stín.

Tak minouti mne, Bože sám,
vše, co jest nízké, nech,
v sfer čistších vzduch a k vyšinám
říd' k sobě ty můj spěch!
Bez mraku, hříchů dovol, dál
bych pouze k tobě tih,
tvůj svit by do cest mojich plál,
tvá volnost v křídlech mých!

XXXII.

Ebenezer Elliot (1781-1849.)

Básník tendenční, který proslul svými „Corn-Law-Rhymes“, jimiž se přičinil o odstranění krutých zákonů obilních. Kovář a kovolitec, byl samouk. Vedle hněvných zpěvů sociálních napsal též nejeden jemný obrázek přírodní.

STROM NA RIVELINU

Blesk jako Arab proletěl
šer lunny a spěl výš,
kde Rivelin se v boji chvěl,
svit hvězdný, mračn tíž.
Stoletým stromem lomcoval,
do větví začal prát,
kdo v také bouři znamenal
ten hromný kmenu pád?
Však zas žhnou hvězdy v zástupech
spí modrá vlna zas,

na skalách s třtinou v smíchu mech
si šepcí - slyš jich hlas:
Rivelin holý brázdí vzduch
bez obra zří v lesk niv,
ó pozor, Noci! Velkýť Bůh
a v mstu je spravedliv!
Ó skloň se, Pýcho! Davů stesk,
kdož tvoří štěstí tvé,
to budoucnosti není blesk,
co jiných domy rve.
I hvězdy sehvátí bledý děs,
chví balvan se i zem,
červ do křoví a do zdi vlez,
když Bůh jde v hněvu svém.
Však pod bleskem-li neschýlí
se Upasový strom,
van lehký hravě docílí,
co nedokázal hrom!

NÁHROBNÍ NÁPIS BÁSNÍKŮV

Stůj, chodče, zde tvůj bratr leží,
jenž o chudině pěl,
za knihu les a potok svěží,
pláň, močál, nebe měl.
Trud žití byl mu učitelem
a násilník a rob,
ruch ulic, palác s hrdým čelem
a dílna, žalář, hrob.
Že vinen jest, on shledal všudy,
a čím jen vinen byl?
Že mdlobu, pochybnost, strach, trudy
též měl svůj za podíl.
On červu, z tvorů nejmenšímu

nedoved ublížit,
jak hedváb šerku ve svém rýmu
on doved stejně ctít.
On pány dobré svému lidu
svou písni velebil,
však mrskal toho mrzkou bídu,
kdo z potu lidu pil.
Měl ruku k činu, byl druh smělý
v čin, radu hotov byl,
zde spí, jenž lidu nepříteli
tvář jeho nakreslil!

XXXIII.

Allan Cunningham (1784-1842.)

Byl zednickým tovaryšem. Odešel do Londýna, kde žil jako pomocník znamenitého sochaře Chantreye a rozvinul značnou činnost literární. (Drama „Sir Marmadre Marwell“, epos „Dívka z Elvraru“ a „biografické a kritické dějiny anglické literatury“ od Jonsona až k Walteru Scottovi). Přežily jej však pouze jeho vroucí, v duchu národním psané písně.

KRÁSNÁ LADY ANN

Má milenka má na rtech med
a zlato v kadeřích,
jí ňadra cudný závoj kryje,
ježž nikdo nenadzdvih'.
Čí ret můž líbat, dlaň se tknout,
kdo objal vášní štván
ty rety nachové, ručku tu bílou
mé krásné Lady Ann?

Jen rety růže zulíbá,
jež rosou vlhké jsou,
však druhý ani vznešený ret

políbit nesmí dívku mou.
Jí štíhlé tílko objímá pás,
je s přeskou zlatou a tkán,
jest blaha celou náručí
pro mne má Lady Ann.

Okénko její v květech plá,
jež stříbrný spjal drát,
v jich středu sedí líbezná,
kdo jde kol, musí stát.
Svou bílou ručkou odhrne
vlas větříkem v líc jí hnán,
Bůh sám svým prstem jistě tknul
se líčka mé Lady Ann.

Jest zlatem vrouben ranní mrak
jak čapka, jíž zdobí skrář,
a třapci míhá se zlatými
jejího šatu tkář.
Jest svatý oblouk jejich obočí,
ne lidmi rýsován,
ba boží dech má na ústech
má krásná Lady Ann!

Jsem otce jejího zahradník,
jsem chud, ó bído zlá!
Co vydělám, své matce dám,
jež sirotky má dva.
Má paní jde a odchází,
ó žehnej vždy jí Pán!
neb štědrou má ručku dětinnou
má krásná Lady Ann.

XXXIV.

Leigh Hunt (1784-1859.)

Byl žurnalistou a vydával časopis „The Examiner“. Pro urážku prince regenta byl odsouzen k dvouletnému vězení, kde napsal svou nejlepší a slavnou báseň „Zkazka z Rimini“ na motiv z Danta známý. Byl přítel Byronův s nímž pobyl delší dobu v Itálii, a chtěl vydávati časopis, k němuž ale nedošlo. Napsal drama „Legenda z Florencie“ a mnoho esseyí a kritik. Velký ruch způsobila jeho strannická a klepy bohatá kniha „Lord Byron a jeho současníci“.

ABU BEN ADHEM A ANDĚL

Abu ben Adhem - zdar buď jeho kmeni! -
se v noci zbudil z hlubokého snění,
v své jizbě proud zřel měsíčního světla,
jímž celá jizba jd'k lilie zkvetla,
v něm anděla, jenž v zlatou knihu psal.
Svým silen mírem odvážným se stal
a k zjevu pravil, jak jej zočil, hned:
„Co píšeš to?“ - Svou hlavu anděl zved,
řeč jeho zněla, z tónů sladkých stkána:
„Všech jmena píšu, kdo milují Pána!“
„Mé jméno též?“ děl Adhem. „Ne!“ zjev děl.
Ač trochu sklamán se hlas jeho chvěl,
přec vlídně Abu pravil: „Prosím již
k těm, kteří lidi milují, mne vpiš!“
Zjev psal a zmizel. V noci přišel zase,
jej zbudiv ze sna ukázal mu v jase
těch jmena, v nichž se Bohu zalíbilo:
Hle, jméno Adhem první ze všech bylo.

XXXV.

Henry Kirke-White (1785-1806.)

Čtrnáctiletý dán ke tkalci do učení, pak byl písařem v advokátní kanceláři. R. 1803. vydal sbírku básní, již obrátil na sebe pozornost. Southey se ho ujal a získal mu podpory, že mohl studovat v Cambridgi, ale zde se záhy přepracoval a zemřel vysílením. Southey vydal jeho básnickou pozůstalost.

NÁVRAT SAVOYARDŮV

Ach, stih' jsem tě zas, koutku milý,
tak dlouho pro mne ztracený,
tam chatka má se šedá chýlí,
v svět nejdu víc, jí vrácený.
Já cestoval jsem dlouhý čas
a viděl mnohou cizí zem,
a v místě každém vesel zas
pěl, sarabandu tančil jsem,
však všecko kouzlo, jež tam plálo,
mé srdce tobě neurvalo.

O dálném světě klamně zvěsti
mne lákaly z otčiny v dál,
na místo peněz, hledat štěstí,
jen cymbál jsem a tance vzal.
Však nad údolím srázný tes,
a kamzík v strmé výšině,
na stráních skot zas nazpět nes
mne ku milené otčině;
těch tisíc divů půvab sladký
mou nohu zmdlenou hnal jen zpátky ...

Tak vrátil jsem se v plném zdraví,
víc neopustím chýšku svou;
při krbu ať nás večer baví,
co zřel jsem, poznal dálavou.
Já cestoval jsem dlouhý čas
a v každém městě vesel zas,

a viděl mnohou cizí zem,
pěl, sarabandu tančil jsem,
však všecko kouzlo, jež tam plálo,
mé srdce tobě neurvalo!

XXXVI.

John Wilson (1785-1854.)

Přičítá se rovněž ke škole básníků jezerních. Roku 1815. ztratil své velké zděděné jmění a přestěhoval se do Edinburku, kde stal se spolupracovníkem „Blackward-Magazine“, kam psal řadu skvělých studií pod jménem „Christopher North“. R. 1821. stal se profesorem morálky na universitě, který úřad zastával 32 let. Díla: Povídky veršem, „Palmový ostrov“ a „Město morové“ a romány ze života skotského „Světlo a stíny skotského života“ vedle drobné intimní lyriky.

TŘI DOBY LÁSKY

- I. S úsměvem, jenž hrál v oku tvém,
plál štěstím v srdci mladistvém
a jako skřivan plna ruchu,
když křídlo ztápí v jarním vzduchu
a s hlasem jako Máje hlas,
jenž slaví tvorstva hodokvas
a plesu odlesk v obličeji,
jak hvězdy rosne když se stkvějí,
toť obraz dnů těch čarovných,
kdy ve rozpuku vděků svých,
půl prosté dítě, dívka malá
a žena půl mou hruď jsi jala,
mé tužby živíc vzdychající
a lásky ráj mi slibující.
- II. Mé Marii čas, jak se mění,
tkal v líčko půvab přemýšlení,

přes všecko štěstí trudů dost
jí vážnou dalo milostnost;
lesk ztlumen, jímž plál mládí sen,
a štěstí krbu v srdci jen.

Tvůj úsměv jemný, vlídný, milý
se s požehnáním k děcku chýlí,
tvůj krok je snivý tak a hebký,
jak spěl by děcka od kolébky
a každé slovo něhy praví,
že srdce mé tvůj poklad pravý,
ó dobře vepsal čas tam sladký,
jak ženy lásku, péče matky.

- III. Tvůj klid, tvá něha veselá
mi před stářím strach nedělá,
pro budoucnost máš poklad míru,
jenž čerpá moudrost z bolů víru
tvou svatá pýcha čacké snahy.
i sláva z žití pravé dráhy
a dnů, když vyplníš svých řadu,
před sebou Naděj a Klid vzadu
ctnou duši ve zářící let,
dáš z prachu země Bohu zyt
ve serafinů sladkém pění
při nebeských harf hlaholení
ty usneš, až otevřeš vstříc
svých věčnosti jas zřítelnic!

XXXVII.

Richard Harris Barham (Ingoldsby) (1788-1845.)

Narodil se 1788 v Canterbury a studoval v Oxfordě. Byl dvorním kazatelem a vrchním farářem u sv. Augustina v Londýně. Pod pseudonymem Thomas Ingoldsby vydal sebrané své

částečně prosou částečně veršem psané humoristicko-satirické groteskní žerty. které se těšily velké oblibě. Zemřel 1845.

Pověsti a zkazky legendární i lokální jsou seřaděny na způsob Canterburských povídek, ale celý plán není proveden s důsledností vzoru tohoto. Osoby jednotlivé zkazky vypravující (Peters, Simpkinson, Maguire atd.) mají sice dost humoru, ale nejsou typickými zástupci jednotlivých vrstev společenských. Též jeho román „Můj strýček Mikuláš“ byl své doby velice populární.

VZÝVÁNÍ ĎÁBLA

Legenda Cornelia Agrippy.

„Jen máš-li nervy,“ ptal se kmet,
na jehož tváři vrásek sled
zanechal mnohý rok;
„jen máš-li nervy,“ opět křik,
„jej zřít, jenž nebes odpadlík
a vtělený vždy sok?

Rci, zda neschvátí tvář tvou děs,
ó zbujné mládí, zda bys snes
ten zhoubný jeho dech,
tci žárný jeho očí jas,
jímž může všecko zničit v ráz
jak Samumu plá žeh?

Zda sneseš jeho strašný tvar,
oř jehož vichr, blesků žár
v rej sabatu by slít?
byl archanděl kdys - nyní spad,
zda sneseš - šije zmar a pád -
v tvář tváří d'áblu zřít?“

„Mám sílu!“ hoch odvětil hned
a těsně vedle kmeta sed,

jak byl by to jen žert,
ba nezbled, údem nezachvěl,
„Já chci! Ať zjeví se!“ jen děl,
„ne přelud kejklů - čert!“

„Gorgony hrůzy v tváři měj,
ty nejhorší, chci vidět jej!“
bez bázně pravil zas.
„Tvé přání vyplněno buď“,“
děl Agrippa - ston zved mu hrud' -
jak šedou bradou třás.

A kolem lebky a kol hnátu
kruh čaroděje táhnul v chvatu,
psal divné značky, temně bručel,
po zpátku modlitby své skučel,
kletby, jichž neznal svět.
„Již přichází!“ vyl v divém křiku,
„Apollyon, král pekelníků!“
A v zděšenou tvář žáka v mžiku
on prázdný měšec vmet!

XXXVIII.

Bryan Walter Procter (Barry Cornwall) (1787-1874.)

Studoval práva, vystoupil nejdříve s dramatickými scenami, za nimiž následovaly skladby „Marcian Colonna“ a „Mirandola“. Zvláště proslul svými „Anglickými zpěvy“, v nichž jest lyrikem originálním a svěžím. Vedle Elliota pěstoval též poesii sociální se zdarem. Zemřel jako komisař správy londýnských blázinců.

KRÁL SMRT

Král Smrt byl zvláštní a starý druh,
kde sed, svit slunce se zkalil,
hnát jeho žlutý jen projel vzduch,
všem vína černého nalil.
Hurá tomu černému vínu!

A nejedna dívka našla si jej,
jíž v zraku zhas radosti svit, a
a vdovy, jichž svadlý byl obličej,
šly tmavé, spavé víno to pít.
Hurá tomu černému vínu!

Hned žák chuť ku knihám ztrácí,
svých básník snů nechá jas,
v květ svůj se krása hned vrací,
jak život svadlé růži zas -
Hurá tomu černému vínu!

I jdou, kde starý král spočívá,
on směje se, až slzí mu zrak,
jim ruku všem dá, všem nalívá
to víno, v němž smrti je mrak -
Hurá, hurá!
Hurá tomu černému vínu!

PÍSEŇ

Zde zdravice je pro tebe, Mary!
zde zdravice je pro tebe!
Jsou pijáci ti tam,
jsem opět sám,
na domov myslím a na tebe, Mary!

Jsou mnohé krásou zářnější, Mary!
jsou čilejší a statnější!
Míň luznějších jest -
zář letních hvězd
mně není nad tebe slíčnější, Mary!

Tvé lásky slední vzdech jsem chyt, Mary!
Zřel v ztmělý oka tvého svit,
tě volal jmenem
a větru stenem
zněl v odpověď můj vroucí cit, Mary!

Chtěj věrně vždycky pro mne plát, Mary!
Při tobě budu věrně stát
a v slunce sklon
v můj slední skon
při tobě budu věčně spát - Mary!

ŽIVOT

Jsem zrozen, směju se, pláči.
miluji, hynu, umírám,
co smích, co slza, oko jež smáčí,
nač žítí a mřítí mám?
Co hluboký taj ten značí,
ach, nevím sám!

Nač fialka z jara jen zkvítá,
již nikdo nezřel, se ptám?
Nač v mládí srdcem ples kmitá,
jenž záhy prchá - víš kam?
Proč vzplát je mysl mé hbitá
pro vše, co brzy to tam?

My v práci, v boji a chvatě
trud, zápas, shon a klam

a s resignací a v ztrátě
a zítra smrt kyne nám.
Ó žití, zda duch v tom jen zná tě:
Trpím a umírám?

XXXIX.

Lord G. N. Byron. (1788-1824.)

Vedle Shelleye největší básník naší doby, směřodatný genius, jehož hluboký vliv na ostatní literatury evropské vtisknul poesii celé periody nesmazatelnou pečet.

Sláva jeho začla prvními zpěvy „Childe Harolda“ (1812), po nichž následovala řada světoznámých povídek orientálních „Giaur“, „Nevěsta z Abydu“, „Lara“, „Korsar“. Roku 1813. se oženil, ale již r. 1816. opustila jej choť, načež proveden rozvod z příčin dosud nevysvětlených. Byron opustil na to Anglii, cestoval po Německu, Švýcarech a Itálii, pokračuje v „Childe Haroldovi“. Vedle toho vznikly postupem málo let básně „Vězeň Chillonský“, „Obležení Korinthu“, „Parisina“, mysteria „Manfred“, „Kain“, „Nebe a země“, dramata „Sardanapal“, „Marino Falieri“, „Oba Foscari“, básně „Sen“, „Tassův nářek“, „Vidění soudu“, „Ostrov“, „Mazepa“, „Beppo“ a obrovský genialní „Don Juan“, bohužel nedokončený. Z lyriky drobné vynikají některé kusy intimní a „Hebrejské melodie“ zvláštní něžností a jímavým kouzlem. Při povstání řeckém uposlechl výzvu komitету filhelenského a vydal se se sborem Suliotů, jež sám vydržoval, do Řecka. Podlehl však před bojem zimmici v Missolunghi. Pohřben na rodném statku blíž Newstead Abbey; pruderie anglická mrtvole jeho v opatství Westminsterském klidu nedopřála.

U nás záhy z Byrona překládáno. Frič, Sládek, Krásnohorská, Krsek, Jung a j. - a přece nám chybí Byron úplný. Výbornou studii o Poesii a povaze B. podal prof. J. Durdík. (Druhé vydání r. 1394.)

SVÉMU SYNU

Ty vlasy len, ten modrý zrak,
jak matka měla právě tak,

ten důlek v bradě, různý ret,
jenž smíchem krade srdce hned,
řka blažší době: Vrať se, stůj!
hne srdcem otce, hochu můj.

Ty jeho jméno zašeptneš,
kéž Willy, tvým by bylo též!
Pryč výčitky, jen o tě péčí
se vina moje těchou zlécí,
stín matky usmíří hněv svůj
a usměje se, hochu můj!

Hrob její tíží dávno zem,
tys odchován byl cizincem,
škleb provázel tvé zrození,
tvé jméno plen je prokletí,
však přes vše vírou pevný stůj,
máš srdce otce, hochu můj!

Svět necitelný můž si lát;
mám práva přírody se vzdát?
Co mravokárce jsou mi vrásky?
Já žehnám ti, ó dítě lásky!
ples, mládí dá mi život tvůj!
já nad tebou bdím, hochu můj!

Teď sladko, jíti v stopách tvých,
než stářím tvář má plna ryh,
než do půl písku v sutkách žití,
mi bratrem, synem můžeš býti,
let námahu všech, život svůj
dám po právu ti, hochu můj!

Jsem nezkušen a příliš mlád,
žár otcův neomrazí chlad,

míň kdybys byl mi milený,
plá v tobě obraz Heleny!
Hrud' šťastná jednou jí, ta svůj
slib dodrží již, hochu můj!

SLOKY KU INDICKÉ MELODII

Ach, poduško má sirá, sirá, sirá!
Kde jest můj milý, ach kde jest můj milý?
To on, jež ve snu zřím jak vodstvem pílí,
tak v dáli - v dáli, vln jej proud kol svírá.

Ach, poduško má sirá, sirá, sirá!
Kde jeho skrání? Má hlava leží v lkání,
a hlava má se jako vrba sklání
bez lásky, sama - noc kol dlouhá, čírá.

Ach, ty má smutná, poduško má sirá!
Sny sladké sešly hrudi v bouři divé
za slzy, bdění, ať neumru dříve,
než vyvázne on z moře, jež jej svírá!

Pak, chceš-li, ne víc poduško má sirá,
ať ještě jednou cítím jeho ruce,
ať vidím jej, ať zhynu v sladké muce!
Ach, siré srdce! - Ach, poduško sirá!

NÁPIS

na náhrobek psu Newfoundlandskému.

Když zpupný člověk do země se vrátí,
jenž cenou nic však rodem svým vše platí,
nádheru sochař vyčerpává smutku,
tu urna hlásá ne to, čím byl v skutku,
leč čím měl býti, vše to v nápis vryto

se pyšní nad rovem, kam tělo skryto.
Pes, ubohý druh, nejlepší z všech v žití,
jenž pána první vítá, v boj se řítí,
a jehož srdce pro pána jen bije,
zaň dýchá, funí, běhá, skáče, žije,
ten mrtev klesá v hrob bez ocenění,
pro jeho živou duši ráje není,
neb člověk, ješitný červ, pro sebe
jen vymínil si nárok na nebe.
Ó člověče, máš v nájem pár zde chvil
sám zkažen mocí, abys otročil,
před tebou prchá, kdo tě pozná lépe,
bez formy oživené bláto slepé,
tvá láska chtíč, tvé přátelství klam, dým,
tvé slovo zradou, úsměv pokrytstvím,
Ty podlý rode, hrdý jmenem jen,
před zvířetem se zardi zahanben!
Vy, kol té prosté urny kteří jdete,
nic k pláči pro sebe tu nenajdete,
ó příteli, ten kámen hlásá zvěst:
Já jednoho jen měl - zde pohřben jest.

SLOKY PRO HUDBU

Žádná, věř mi, z všech dcer krásy
nesrovná se s krásou tvou,
zní mi sladké tvoje hlasy
jako hudba nad vodou,
když se moře zkolébalo,
jaté v čas by naslouchalo,
světlé vlnky jen se pění,
uspán zdřímne vítr v snění.

Půlnoční když měsíc z ticha
tká svůj řetěz v tůni vln,

jichž prs v spánku sotva dýchá
jak sen děcka čarupln;
duch můj před tebou se sklání,
plesem zpitý, v zadumání
zkolebán a prostý hoře
jako v letní večer moře.

SLOKY

Bud' tichý duše tvé byt!
Krásnější vznesl duch
se k svatým nad těla kryt
v zánebí zářivý kruh.
Jak vítá rajský tě luh!
Zde božsky žila jsi již,
my víme, s tebou tvůj Bůh,
co stesku našeho tíž?

Prst' hrobu lehtá ti hrud',
pláň zeleň smaragdem výš!
Dál prchni stínů všech rmut',
zvěst o tobě s námi když!
Jen kvítí s břečtanem skrýš
tvé urny zahalte kol,
 pryč cypřiše! Co v šťastných tiš
dne pláč a pozemský bol?

BUĎ S BOHEM!

Bud' s Bohem, jestli mroucí přání
za jiných blaho vzlétá výš,
mé v prázdno nevyzní tak lkání,
jež s jmenem Tvým jde v hvězdnou říš!
Pláč, slovo, vzdech, ať zmlknou již!
Než v oku slzné krve rmut',

zkad lítost proudí, vycítíš
víc v jednom slově: S bohem buď!

Můj zrak je suchý, němý ret,
však v srdci, v mozku cítím plát
té neúkojné muky hnět,
ten bol, jenž nikdy nemůž' spát.
Má duše nechce více lkát,
ať žal a vášeň rve mou hruď,
vím jen - Co platno milovat?
a cítím pouze: S bohem buď!

NÁPIS NA LEBKU NA POHÁR UPRAVENOU

Pryč s bázní, jakby prch duch můj,
viz ve mně leb, jíž rovno není,
tak živé hlavy není - stůj!
Čím tryskám, není blábolení!

Jak ty jsem žila, pila, plála
a mřela - vyvrhla mne zem,
jen dopij, urážka to malá,
červ bolí víc, než styk s tvým rtem.

Krev hroznů hostit lépe jest
než červa živit slizký rod,
líp nápoj bohů v číši nést,
než v sobě tajit červa hlod.

Kde druhdy vtip můj hýřil snad,
cizímu vtipu posloužit;
lze, běda, když nám mozek schřad,
než vínem líp jej nahradit?

Pij, můžeš-li! Snad příští vnuk,
když jako já v hrob ulehneš,

tě zvedne z hlíny, veršů zvuk
a pitku s tebou začne též.

Proč ne? Vždyť v žití krátký sen,
kde zlo vše z hlav jen vytéká,
být nemohla než červům v plen
v cos dobrá být leb člověka?

ATHEŇANKO, NEŽ DÁL JDEM

Atheňanko, dál než jdem,
rychle zpět mé srdce sem!
Zadržet je - marný spěch,
tak si je i se vším nech!
co ti mohu s bohem dát?
Žití moje, mám tě rád!

Při tvvch kšticích, v zvůli své
egejský jež vítr rve,
při brvách, jichž stín se tměl
líbaje tvých líček běl,
zraku, jež zřím srnou plát -
Žití moje, mám tě rád!

Při rtech, jež bych líbat chtěl,
tílku, jež jest plnost, běl,
při zárukách květů všech,
jež dí víc než ve slovech,
čím můž láska jásat, lkát -
Žití moje, mám tě rád!

Atheňanko! Musím jít,
plaň tvůj pro mne v dáli cit,
necht' jdu v Stambul po vlnách,
srdce, duše - v Athénách!

Lze žít a ne pro te plát?
Žití moje, mám tě rád!

PSÁNO PO PLAVBĚ ZE SESTU DO ABYDU

Když ve prosince temna bezdná
Leander denně skočil v proud,
(kde dívka, jež tu zkazku nezná?)
chtě širým Hellespontem plout,

Když v zimní bouře burácení
svou Hero našel svěží zas,
ó Lásko, v také vášně hřmění,
já polituju oba nás!

Neb já, moderní slaboch pouhý,
kdy máj svým celým ohněm plál
v houň skrčen, télm vody proudy,
mním, Bůh ví co jsem dokázal.

Když on zmoh statně proudů ruch,
jak pochybná dost háje praví,
pro polibek, proč dál, ví Bůh,
plul pro lásku - já pro zvěst slávy.

Je otázka, kdo lepší díl
si vyvolil, ó smrtelníci?
zda smavý žert, boj ze všech sil,
on pro smrt a já pro zimnici?

SLOKY

Ne, tak blouznit nesmím déle,
blouzniti tak v noční tiš,
necht' plá srdce láskou vřele,
měsíc září v nebes výš.

Vlastní pochvu svou meč zničí,
srdce stráví tvoji hrud',
láska i ples, jež v ní klíčí,
ždají klid a ten jim buď!

Hned noc k slunci stáčí líce,
láska miluje zář hvězd,
a já blouznit nechci více,
na nebi když měsíc jest! .

SLOKY

Prch půvab již, čár rozdrčen,
ten život zimnice jest sama,
smích radši volíme než sten,
nás opojení nejlíp klamá.

Myšlenky světlý okamžik
jen staré jizvy poodhalí,
kdo moudrý živ jak mučenník,
jak svatí živ, když umírali.

KARNEVAL

Fragment z Beppa.

- I. Je známo, neb by aspoň mělo být,
že ve všech zemích katolické víry
pár neděl, než se začne v postě žít,
od práce řádné spočine kraj šířý,
kast vyšších vrstvy tak i nižší lid
si koupí „proč“, by kát se mohl z míry,
tož hudbou, tancem, zpěvem i mask poutí,
čím vůbec lze to dobře dosáhnouti.
- II. Noc sotva halí nebe v stínů tlum
a čím jsou hustší, tím jest lépe jen,

milencům dražší nežli manželům
svor pruderie letí roztříštěn,
tu křepčí veselí, jdouc z domu v dům,
smích jeho, každého, kdo chce jest plen,
tu zpěv a řev zní, kvikot, trilků roje
a kytary a všeho druhu stroje.

- III. Tu víří masky skvělé, fantastické
všech časů, národů, Žid s Moslemem,
clown, harlekin, jich nohy gymnastické,
Řek, Hindu, Yankee-Doudle s Římanem,
vše kroje, jen když nejsou katolické,
vše masky dovoleno volit všem,
jen kněžstva ať se nedotkne váš šprým!
Vám, liberalové, to v paměť dím.
- IV. Líp korunu si vyvoliti z hloží
než na korunu jediným jen stehem
se rouhat kněžím, na rožeň vás vloží,
vše marné vytáčky a ohně žehem
vás péci budou k větší slávě boží,
z vás každým Flegeton vzplá novým šlehem,
mší počtem kotlů žár když chcete zvrátit,
chlad kotlů svých vám dvojnásob je platit.
- V. To víte-li, jen míru si vzít dejte
na šat i plášť, jak právě libo vám,
ať v Montmouth street či na Rage-Trade již spějte
dát, všeho k žertu jest i vážným hrám,
těch Vlach dost má, vy pouze pozor mějte,
že na zvučnější jména drží tam,
neb mimo Covent-Garden v Britsku místo
„piazza“ zvané není, vím to jisto.
- VI. Ten svátek nazývá se karneval,
což přeložit, bych „masu vale“ řek,
v ten před postem čas, pak by každý bral
jen za vděk rybami ať z moře, z řek,

proč před postem se takto baví, dál
vám vykládati, to mi není vděk,
snad v zdravici tak přátelům v zdar číše
se zvednou před odjezdem pošty výše.

VII. Tak loučí se tam s masem celý svět
a s omáčkami silně pikantními,
dnů ryby špatné jedí čtyřicet
omáčky nejsou u nich obvyklými,
tu mnohým „fi“ a „fuj“ se zachví ret
a ucho kletbou, jež v mé nejde rýmy,
z úst cestujících, již od lůna matky
lososa nejedli než s kaprlátky...

TMA

Já sen měl, jenž však nebyl zcela snem.
Již zářné slunce uhaslo a hvězdy
bloudily tmavé věčným prostorem
bez lesku, bez směru, zem ledová
se nesla slepá vzduchem bezlunným.
Šla jitra, mizela - však žádný den,
- své vášně člověk v hrůze zapomněl
té spousty, srdce všechněch zamrzla
za světlo jen k modlitbě sobecké.
U strážných žili ohňů jen a trůny
a králů paláce i chatrče,
vše obydlí, v nichž člověk přebývá,
majáky vzplály, města sžehnuta;
kol ohňů jich se lidé kupili,
by pohledli si ještě jednou v tvář.
Ti šťastní, kteří pod sopkami žili
zrak vzpjatý k horským jejich pochodním!
Jen hroznou ještě naději měl svět,
zažehnout lesy. - V málo hodinách

těž zmizely a sténající kmeny
uhasly s praskotem - vše černé pak.
Tvář lidí v tomto světle zoufalém
rys měla nezemský, když míhavý
žeh přes ni šleh, tu jedni leželi
zrak v pláči skrývající, jiní zas
o pěstě brady opírali s šklebem
a jiní sem tam běhali a dřívím
svou tryznu živili a hleděli
jak blázni v nepokoji v nebes tmu
v ten rubáš světa zašlého a pak
v prach s kletbami se řvouce vrhali
a zuby skřípali, co ptáci diví
u země polétali hýkající
si otloukali křídla zbytečná.
Zvěř nejdivější krotká přišla, zmije
z děr vylezly a v dav se plazily
syčíce bez žihadla, byly zbity
za pokrm. Válka na mžik ztichnuvši
se znovu nažrala, chleb kupován
byl za krev, stranou každý sed a hltal
v pochmurném vzteku. Lásky nebylo,
zem byla jednou myšlenkou, jež Smrt,
bez slávy, nezbytná. Před hladem děs
všech nitro hlodal, lidé zmírali,
bez hrobů bylo maso jich i kosti,
kdo vychrtlý, byl hltán vychrtlým.
Pes pána napad - mimo jednoho
a tento věrný zůstal mrtvole,
vše ptáky, zvěř i lidi odháněje,
až hlad je zdávil, neb smrt pozvolně
jich rozviklala spráhlé čelistě,
sám žrádla nehledal, jen žalně vyl,
pak divě štěkl, ruku lízaje,

jež nemohla jej hladit v dík - a chcíp.
Dav hladu podlehal. Tu pouze dva
na živu zbyli z obrovského města
a tito soky byli. Setkali se
u hasnouceho uhlí při oltáři,
kde nakupené svaté nádoby
v nesvatý účel. Tito škrabali
a hrabali svou rukou kostnatou
ve vroucím popeli, jich vlahý dech
rozfoukal trochu žití, plamínek
si vzňali, jenž byl výsměch, výše zrak
při záři jeho zvedli, spatřili
druh druhu tvář a - výkřik! - skonali.
Vzájemné hrůzy zjevem skonali
a nevěděli, komu na skrání z nich
hlad „Dábel!“ vryl! Svět prázdný dokola
kdys mocný, lidnatý byl, spousta teď
bez času, stromů, lidí, života,
jen spousta smrti, chaos ztvrdlé hlíny
a řeky, plesa, ocean - vše tiché
a v němých nepohnuty v hlubinách,
bez mužstva hnily lodě na moři,
jich stěžně drobily se do hlubin
a spaly bez příboje v propastech.
I vlny mrtvy, proudy pochovány,
jich vladař měsíc zhasl před tím již,
a větry hořely ve bahně vzduchu
a mraky zhynuly, jich pomoci
tma nepotřebovala, - sama Vesmír!

PROMETHEUS

Titane, očím nesmrtným
kterého bída smrtelnosti

nebyla smutnou skutečností,
jen utvořená bohům v šprým,
za věno snahy své cos vzal,
jen utrpení, tichý žal!
Tvou skála, sup i řetěz jest,
bol, který pýcha může snést,
jež nikdo nezří, umírání
cit bolný, jenž v nás dusí lkání,
jenž hovoří jen v samotě,
a žárlivě před nebem stichne,
když poslouchá, a nezavzdychne,
až vyzní vzdech ten v prázdnotě!

Titane, boj provázel tebe,
boj s vůlí a boj s mukou let,
jenž mučí, nevraždí-li hned,
pak neúprosné dálné nebe
i losu slepá krutost zvláště,
pak hlavní princip zloba záště,
jež s plesem věci stvořila,
by s rozkoší je sbořila!
Ti nedopřáli klidu v hrobě,
dar věčnosti, dán krutý tobě,
však bohatýrsky tys jej nes.

Vzteky hromovládce vyrval jen
ti hrozbu, která v žal jej vrhla,
v touž muku, jež v plen tebe strhla,
zřels příští svůj los vyplněn;
on úpěl - ty však ani hles.
Rozsudek jeho byl v tvém mlčení
a v jeho duši marné soužení,
o temných mocích tuchy stesk,
až chvěl se v jeho ruce blesk.

To božský zločin v pomoc jít
a po ruce mít těchu, radu,
v slabostí lidských dlouhou řadu,
svým duchem sílu lidem vlít!
Nechť nebes škleb ti v práci brání,
tvé velké, tiché vytrvání,
tvůj odboj a vzdor neustály,
v kterých se nezviklal tvůj duch,
jejž zem i nebe nezdolaly!
Zní silným naučením v sluch.
Tys symbol nám i znamení
lidského losu, lidské síly,
jak ty, to z božství temení,
z čistého zřídla v kalu pílí.
On částečné též rozpoznává,
že hrob jen jeho očekává,
zná bídu svou, svůj marný vzdor,
svůj chmurný život, jeden spor,
a jeho zbraní pouze duch,
jenž silný stojí v bědy ruch,
cit hlubý s vůlí plamennou,
jenž ať kol muka hrozná hřmí,
svou oblažen jest odměnou,
když ve vzdoru se probudí,
smrt změní ve své vítězství!

V DEN, KDYŽ JSEM DOVRŠIL 36TÝ ROK ŽIVOTA SVÉHO

Již čas, by srdce našlo klid,
když nemůž' jiné v neklid hnát,
ať nemohu milován být,
chci milovat!

Mé dny jsou žlutých listů změt',
mé lásky květ i plod ty tam,

a hoře, červ, rak zbyly teď --
jsem s nimi sám!

Plam, který háral nitrem mým,
jest jako sopka ostrovní,
ne pochodeň lze vznítit ním -
žár pohřební.

A naděj, žárlivost a strach,
trud i moc lásky prchly již,
díl její lepší - zbyla ach!
jen kruhů tíž.

Ne zde teď srdce ani skrání
vzpominek nesmí tížit tlum,
kde vavřín skráně rakve daň
jest hrdinům.

Zde prapor, meč a boje řež
a Sláva, Hellas hledí sem,
volnější nebyl Spartan též
na štítu svém.

Vstaň, Řecko! - Ne, to vstalo již,
můj duchu vstaň, kým, pomýšlej,
tvá krev se vrací k zdroji, slyš
a domů spěj!

Svých vyrvi vášní trn a hrot,
nehodné mužství z žil a cev,
tě chladným zanech krásy svod
i úsměv, zjev!

Nač po mládí lkát, k čemu žít?
Zde čerstvé smrti kyne břeh,

spěj na bojiště, vypustit
tam slední dech!

Hrob, jež tu našel mnohý snad,
jej nehledaje, bohatýr,
hled' kolem, hledej, kde lze spat,
a vstup v svůj mír!

XL.

Charles Wolfe (1791-1823.)

Studoval teologii a byl farářem v Irsku. Báseň, již v překladu podáváme, vyšla prvotně v časopise bez jména a způsobila takovou sensaci, že byla Byronovi připisována. Později hádáno na Campbella. Sebraného vydání básní svých se Wolfe nedočkal, vyšly teprv péčí přátelskou po jeho smrti.

POHŘEB SIRA JOHNA MOOREA

Vír bubnů ni pohřební neslyšen třesk,
když na valy jeho jsme vynesli tělo,
ni z jediné pušky se nemihl blesk
nad hrobem, kam složeno v spánek být mělo.

Byl pochován v šeru a v pochmurný den,
v drn bodáky v chvatu byl obrácen, válen,
zřel zmíraje měsíc mhou k práci nám jen,
byl třaslavých pochodní žeh temně zkalen.

A zbytečná rakev jej nekryla, šat
ni rubáš mu nezakryl na prsou rány,
on ležel tu, bojovník, který jde spat,
jen válečným pláštěm svým hrob maje stlaný.

Jen krátce zněl modliteb stručných náš kvil,
ni slovíčko nepadlo smutku a hoře,
z nás v mrtvého obličej každý zrak vryl,
snil, jak bude zítra, až zaplane zoře!

Tak snili jsme, jeho hrob vyvršen když
a pahrbek uhlazen ze všech stran kolem
jak nepřítel u hlav mu stát bude již,
a daleko v moři my se svým bolem!

O zmizelém bude znít cizáka hlas
a urážet bude snad prach jeho schladlý,
však po tom co jemu jest? Pro věčný čas
spí v hrobě, kam Briti jej, přátelé, kladli.

Však z půle jen úkol náš vykonán jest,
hlas znovu nás k návratu svolávat pílí,
a hřímavých pušek již hlásá tu zvěst,
že nepřítel blízko a k útoku střílí.

Tož zvolna a truchlivě složen byl v rov
na krvavém poli po rekovním boji,
a nevztýčen kámen ni řádek ryt v kov,
my odešli - ať spí tam se slávou svojí!

XLI.

Percy Byshe Shelley (1792-1822.)

Vedle lorda Byrona největší básnický genius této doby a z největších vůbec. Při veškeré jemnosti své povahy duch revolucionářský a visionářský velkých cílů reformatorských, největší idealista a optimista. Již v koleji Oxfordské znepřátelil se následkem své brožury „o nutnosti atheismu“ se svou rodinou a popudil zle na sebe veřejné m(nění přední společnosti anglické. Devatenáctiletý oženil se, ale již po třech letech rozloučil sňatek a zasnoubil se

znovu, ale oženil teprve 1816. po smrti své první manželky. Na základě zásad atheistických vyslovených v básni „Královna Mab“ byly mu odňaty děti z prvního manželství a Shelley vedl dlouhý a marný proces o jich navrácení. Opustil Anglii a žil v Itálii, kde se spřátelil s Byronem. Při vyjíždce na moři zahynul v bouři v zálivu u Lerici, Byron dal mrtvolu spáliti a urna zazděna u pyramidy Cestiovy v Římě vedle hrobu Keatsova.

Díla: Královna Mab, Alastor, duch samoty, epos Vzpouřa Islamu, původně Laon a Cythna, Odpoutaný Prometheus, Hellas, tragedie Cenci, elegie na smrt Keatse Adonais, Epipsychidion, lyrika plná snivosti a měkkosti a hudby.

Do češtiny přeložil „Cenci“ J. V. Černý, Promethea a lyriku má Vrchlický v rukopise.

ZÁPAD SLUNCE

Žil kdysi jeden, v jehož něžném těle
jak světlo s větrem v jemném oblaku,
jenž taje v modru nebes poledních,
smrt v boji byla s geniem. Ba nikdo
slasť jeho plesu nestih, jakým dech
mu ustál, vzduch jak v žáru poledním,
když s paní lásky své, jež poprv beznou
slasť sloučeného žití okoušela,
on cestou procházel se u pole,
jež hájem zastíněno na východ,
se volně v obzor tálilo k západu.
Tam slunce zhaslo teď, však prouhy zlata
se třásly v popelavých mracích, v trávě
na drnu, v klonících se květinách,
na bílém vousu starých pampelišek
a v stíny soumraku se mísily,
na lesů hnědých spoustu které lehly.
Zved na východě měsíc zničený
se z kmenů zčernalých ve stromů houšti,
co ve výši vzplál promyk bledých hvězd.

Té noci jun a dívka leželi,
v spánku i v lásce, tu když přišlo ráno,
byl mrtvý, chladný její milenec.
Ať nikdo milost Boha nezří v tom.
A dívka neumřela, nesšilela,
leč mnoho roků žila, - ač si myslím,
že trpělivost, něžnost, smutný úsměv
a vůle pevná neumřít, však žítí
pro otce kmeta, byly šílenstvím,
když šílenstvím jest jiný být než svět.
Jen vidět ji, jakbys čet povídku,
již důmyslný básník stkal, by tvrdá
hnul srdce v bol, jenž matkou moudrosti.
Jí víčka slzy spálily, rty její
a bledé tváře byly jako mrtvé
a ruce tenké, tak že bludnou spleť
žil jemných snadno viděls prokmitat
dne rudé světlo. Tak tvůj vlastní hrob,
v němž ve dne, v noci duch dlí mučený,
je vše, co zbylo, bědné dítě, z tebe!

Jenž zdědil's víc, než může dáti zem,
bez vášně klid a ticho bez výčitky,
mají-li mrtví spánek ne - jen oddech,
a jsou-li v skutku tím, co být se zdají,
bez nářku věcmi, aneb jestli žijí
skanuvše v moře lásky hluboké,
též nápis můj zní stejně jak tvůj: Mír!
To pouze její vzdech byl jediný!

HYMNA NA DUŠEVNÍ KRÁSU

Stín jakés moci, kterou nevidíme,
vlá nezřen mezi námi, pustý tento svět
nestálých křídel jeho navštěvuje let

jak vánků dech, jež v květy z květů těkat zříme.
Jak lunny paprsky dští za hor svah, jež jíme
hvozd sosen, padá zvukem prchavým
na každou tvář i srdce, zachví jím
jak souzvuk, barvy, večer když k nám slet;
jak mračno rozložené v svitu hvězd,
jak ztichlé hudby sladká zvěst,
jak vše co drahé grácií můž být
a dražší tím, že v taj se musí krýt.

Ó duchu Krásky, jenž vše posvěcuješ
svou barvou, nač tvůj vlastní skane svit,
ať myšlenka, ať lidský tvar, kams lít?
Proč opustils nás, proč se oddaluješ,
Proč z husté strže našich slz a nářků pluješ
Ó ptej se, proč tam v zřídle pohoří
svit slunce věčnou duhou nehoří,
proč mnohý znikne zjev, jen sotva že se kmit?
Proč bázeň, strach, smrt, porod jen
na této země jasný den
dští tolik tmy, proč určen člověk lásce
a záští, naději i ochablosti vrásce?

Ze světů vyšších odpovědi nedal
ni mudrci ni pěvci hlasu žádný ruch,
tož jména Démon, Nebesa a Duch
jen svědky cílů jsou, jež člověk hledal,
jen zařikání, hlas jichž nadarmo se zvedal
a nemoh odstraniti z všeho, co zem hostí,
nestálost, osud, pochybnosti.
Jen světlo jediné jak na horách mlh pruh
neb hudba větrem zvučící
strunami loutny mlčící,

svít lunny, v půlnoci když na vodě se třpytí,
dá pravdu s grácií snu neklidného žití.

Neb Láska, Naděj ba i Úcta k sobě
jak mrak se dále na krátko se vrací zas,
moh člověk všemocný by žítí v příští čas,
by neznám, tajemný, jak tys, v své zdobě
se slavnou druží svou v něm trůnils'v každé době.
Ty posle sladkých sympatií,
jež v očích milenců se rodí, mjíjí
ty lidské myšlenky, jenž's potrava i kvas
jak tma je ohni mroucímu, ó stůj,
neprchej, stín jak přišel tvůj,
ó neprchej, by nebyl hrob jak strach
a jako život skutečnosti v tmách.

Hoch, strašidla jsem hledal, pozorliv
jsem v mnohou jizbu vstoupil, sklep a skrýš,
krok plachý při hvězdách nes v lesní tiš,
že osloví mne, ždal jsem, mnohý kdo žil dřív,
já zhoubná volal jmena, duch jimiž v mládí živ.
Však nic jsem nezřel, neslyšel,
a o životě když jsem přemýšlel
v ten sladký čas, kdy vánek hladí vše, co zříš
by všem nesl noviny
co hnízda dělají a květiny,
tu rázem stín tvůj na mne kles,
já ruce spjal, vzkřik v nadšení a ples!

Já přísahal své zasvětití síly
tvým, tobě, zda slib dodržen, ó hled!
s tlukoucím srdcem, oči v slzách ještě teď
stých drahých hodin volám tantom milý
z jich hrobů bezhlasných. Vždy ony se mnou byly
ať v práci, v lásce, v tíši snivé

po mnohé dlouhé noci závistivé
a vědí, čelo mé že plesy nejasnily
bez naděje, že jednou svět
z jha otroctví tvůj vysvobodí ret,
že velká Kráso vše nám dáš, co slovy
on celý nikdy nevypraví.

Den slavnější i jasnější se stává
po poledni; jest jistá harmonie
v podjeseni, zář s oblohy se lije,
jíž léta doba nemívala žhavá,
jak nemohla by být, jak nebyla by smavá!
Kéž síla tvá, jež sestoupila
v mou línou mladost a ji posvětila
jak pravda přírody, v můj příští život sije
mír! duchu dej, jenž tebe vzývá,
i každou formu, jež tě skrývá,
jejž, Duchu, luzný čár tvůj řídí,
jen sebe báti se, však milovat vše lidi!

OTÁZKA

Já snil, že jak jsem ondy cestou šel,
v ráz nahá zima v jaro změnila se,
mé kroky vůně dech sved, jenž se chvěl
kol v šeptajících, šumících vod hlase,
po trávníku, nad nímž se lesík tměl,
jenž zelené své páže v jarní kráse
div nevrh mu kol šíje, políbení
jen dal mu, prch, jak ty mne líbáš v snění.

Tu rostly fialky a svlačců směs
i chudobka, perlový Arktur země,
terč slunečnic, jenž nespočine, les
dál petrklíčů, modrých zvonků plémě,

jichž zrozením se trávník sotva vznes,
i štíhlý květ, jenž matky své tvář jemné
slzami zrosí sebranými v ráji,
když vánků, druhů hlasy kol ní hrají.

A v teplém houští šípek plál a dřín,
chmel s hlohem, do nějž měsíc zář svou vлил,
a květy třešní s číškou vzácných vín
tož rosy, již den ještě nevypil,
pak růže, břechtan tmavý v lesa klín
své vinoucí se listí rozvěsil,
směs květů, azur, temno, zlato v nich,
že neviděl zrak bdící krásnějších.

A blíže, kde se bystřiny břeh třás,
plál kosatec na květech sních a nach,
a blatouch mezi sítím, v jehož vlas
čalounem květů velký leknín sáh,
jich odlesk rozházel mdlý luny jas
na tmavý dub, jenž k vodě rámě vztáh',
na sítí, třtiny, jejichž zeleň sytá
zrak zkájí, v němž se tolik barev kmitá.

Dál snil jsem, z těchto květů vysněných
jsem kytku udělal, ji svázal tak,
že plály stejně, jak můj zrak je stih
v svých tónech, barvách, ladu, naopak,
ty děti Hor vězněné v rukách mých
a radost v oku, hrdý šel jsem pak
s tou kyticí, odkud jsem přišel, domů,
bych moh ji darovati. - Ach, jen komu?

MRAK

Mnou čerstvý déšť slet na žíznivý květ
ze proudů i mořských tůní,
já dávám stín svěží, lístkům jež leží,
v poledním žehu se sluní.

S mých křídel bohatá dští rosa v poupata,
je vzbouzí luzná k žití,
co klid je spjal sladký na ňadrech matky,
jež kol slunce v rej se řítí.

Bič krup v ruce držím, nivám též i stržím
zeleným dávám šat bílý,
jej tavím v dešť, zas, co hromů zní hlas,
se smíchem krok můj dál pílí.

Do horských já rýh podsívám svůj sníh,
až vzdychají sosny jich tmavé,
to poduška bílá, kam skrání má se skryla,
co v klínu spím vichřice dravé.

Na oblačné mé věži valy moje střeží
blesk, kormidelník jasný,
a v sluj sklepní schován, na řetěze skován
hrom zmítá se a řve hlasný.

Nad mořem a vaduchem ušlechtilým ruchem
ten kormidelník mne vodí
láskou duchů tažen, jejichž zástup blažen
se v purpuru mořském brodí.

Nad potoky, svahy, nad strmé skal práhy,
nad jezera i háje,
pod řekou i strání, kde dlí v zadumání
duch milujících, hraje,
já se zhřívám v tichu v nebes modrých smíchu,
co v přšce on splývá a taje.

Slunce v svém zoru, jas meteoru,
své peří strouc kol žhoucí,
na proudný můj bok se vyšvihne v skok,
když bledne jitřenka mrourí.
Jakoby orel slet na hrotný skalin hřbet
jenž chví se otřasy země,
ono tak popílí, spočinout na chvíli
v jas zlatých křídel svých jemně.
Z tůně, jež vzplála, slunce když sálá
po klidu, po lásce dýše,
plášť večera v rubín když hořící v hlubin
tmu zapadá s nebeské výše,
ve vzdušném hnízdě svém křídel svých spojím lem
jak holub líhnoucí tiše.

S paprsky pílí, žár v sobě bílý,
dívka, již měsícem dělí,
přes mé tvary mhavé rouno kadeřavé
jak noční vánky by střely;
kde krok jejich nohou, který nad oblohou
jen andělský sluch slyší,
stanu svého střechu strhne ve svém spěchu
hned hvězdy hledí s výší.
Já se hlasně směji víru jich a reji,
jenž zlatých včel rovný roji,
v svém větrném stanu zvětším onu ránu
až plesá s klidnými zdroji,
rovny nebes tříšli, spadlé skrz mne blýští
se lunou a hvězdami rojí.

Slunce trůn jasem jak žhoucím pasem,
trůn luny perlami tkávám,
zatmí se sopek žeh, zachví se planet běh,
když praporem větrů svých mávám.

Od mysu k mysu v dál se jak most vzdušný vzpjal
můj oblouk nad moři,
před slunce pablesky, dóm visím nebeský,
mé sloupy - pohoří!
Můj oblouk vítězný, jímž vichr bezmezný
s mým ohněm a sněhem spěje,
když moci vzduchu jaty jsou k mému stolci spjaty
se tisícem odstínů skvěje,
sfera ta, jež hoří, něžné barvy tvoří,
co vlhká zem dole se směje.

Zříš dceru ve mně vody a země,
kojence nebes nad zemí,
skrz póry řek, moří, můj běh se noří,
měním se, mřít však nelze mi.
Po lijavce útoku když v nebes hluboku
vlá čistá vlajka jich,
když z větrů v nebesku ze záře odlesku .
se modrý, vzdušný dóm zdvih,
já směji se tiše z hrobní své skrýše
jak z lijavce slují se nořím,
jak z lůna dítě, duch z hrobu hbitě
se zvednu a opět jej zbořím.

SLOKY

psané v chvíli stísněnosti blízko Neapole

Je slunce teplé, čistý je vzduch,
a vlny třpytné tryskem hrají,
ostrovy modré, sněžných hor kruh
v nach poledne se oblékají,
dech vlhký země krouží v taji
kol poupat snících posavad,
sta hlasů, jež se proplítají,

pták, vítr, moře, města hluk a chvat
jak sladkost Samoty jsou plny luzných vnaď.

Dno nedotknuté propasti zřím,
nach, zeleň mořských travin tam
jak vlny tříští se pobřežím,
jak světlo v lijavci hvězd v klín tmám,
na písek stranou sedám sám.
Třpyt oceanu ve polední chvíli
plá kol a souzvuk, naslouchám,
se z rytmů jeho sladkou něhou chýlí -
Kde srdce, v chvíli té jež pohnutí mé sdílí?

Ach, nemám pokoje v nitru svém,
ni klidu kolem, ani zdraví
ni nad statky dražší, jež má zem,
jistotu, mudrc přemítavý
s níž kráčí s vínkem vnitřní slávy.
Moc, jméno, láska, prázdeň - dým,
těch, již to mají, vidím davy,
jeť život smích a rozkoš jim,
číš tuto pro sebe já s jinou mírou zřím.

Mé zoufalství však mírné jest dnes
tak jako vlny, větru jak let,
jak děcko zemdlené rád bych kles
a plakal nad žitím plným běd,
jež nesl jsem, nést musím doposlad,
až jako spánek smrt mne skloní,
až v teplém vzduchu tvář má led,
až v mroucí mozek můj se vroní
hlas moře poslední tak sladce monotonní.
Tak mnohý smrt mou opláče snad
jak já, ten vida prchat den,
tak sladký, hořkost z jeho mám vnaď, _

stár záhy, lkám proň otráven.
Nuž ať zní jejich pláč a sten,
jsem z těch, k nimž lásky nemá svět,
jen soucit, kdežto nezkalen
on po západu bude v sled
těm, kdo jej užili jak radost v duši tkvět.

ÓDA VĚTRU ZÁPADNÍMU

I. Ó divý větře, podjeseně dechu,
jenž nezřen mrtvé laty žcneš v dál,
jak duchů vír před čarodějem v spěchu,

Bled, žlutý, černý, zimničně ten vzplál,
dav morem zbitých! Lehkých semen stoh
jenž's do tmy zimních loží k spánku svál,

By v chladu, pohroben tam ležet moh,
jak mrtví v hrobech, než tvá sestra Vesna
ta azurová zaduje v svůj roh

Nad snící zemí, tíseň poupat plesná
jak stádo k pastvě vedouc vzdušnou v řiš
až barvám, vůním údolí jsou těsna,

Ó volný duchu, který všady hřmíš,
bys ničil nebo chránil, slyš, ó slyš!

II. Ty, který nebes rozháraných změtí
jak země listím pln jsi mraků vřavy,
jež střeseny jsou s nebe, s moře snětí.

Andělé deštů, blesků: Na modravý
jenž povrch vzdušných proudů tvých se lijí
jak lesklé kštice pozdvižené hlavy

Maenady divé a do kola bijí
od krajů obzoru až ku zenitu
vrkočem bouře blízké; Symfonií

Jenž's hrobní roku, jemuž ve svém skrytu
Noc tato schystá dóm a hrobu skrýš,
vše valné páry již se sklenou k štítu.

A jejíž pevná sfera, než to zviš,
dešť, blesk a kroupy vychrlí: Ó slyš!

- III. Ty, kterým vzbuzeno jest z letních dum,
v nichž hovělo si, modré Středomoří,
křišťalných proudů jež kolébal šum,

Kde ostrov z Nemsy z Baiských vln se noří
jenž viděl's paláce, krov starých věží
se chvěti v světle, jímž proud silněj hoří,

Mech modrý na nich a květ sladký, svěží,
že malovat je, smyslům schopnost zmírá,
ty, jemuž Atlantidy pláň, když běží,

Své hlubé tůně, strže otevírá,
co mořských květů, vodních hvozdů tiš
s bezmízným listím moře k nebi zírá.

Tvůj poznává hlas, děs ji schvátí, tíž,
že sinajíc se sama rve: Ó slyš!

- IV. Kéž bych byl mrtvý list, jež můžeš nést;
kéž lehký mráček s tebou dát se v let;
kéž vlna mocí tvou se chvět, dál vést;

A sdílet vliv tvé síly, třeba hned
bych míň byl tebe volný, bez úzd všech!
Kéž bych byl aspoň v květu mladých let;

Moh, druh tvůj, nebesy tvůj sdílet běh
jak v době, nebes rychlost předstihnouti
kdy snem se zdálo! Modlitby mé vzdech

V mé tísní nesnil by se tebe tknouti.
Ach, jako oblak, vlnu, list mne nes!
Na hloží padám! Krvácím v své pouti!

Pod tíží hodin tobě rovný, věz,
duch nespoután a hrdý v jho zde kles.

V. Jak hvozd jest, lyrou svou mne udělej:
Vždyť jako jeho moje listí padá!
Tvých mocných harmonií proudný rej

Nás oba naučí, jak jeseň skládá
své písně sladké v smutku. Hrdý duchu,
mým duchem buď! Mou nezdolná tvá vláda!

Mé mrtvé myšlenky sij v šírém vzduchu
jak svadlé listí, zrychlit příchod jaru,
a rozptyl v mojich veršů vírném ruchu

Jak popel, jiskry z krbu v stálém žaru
má slova v lidstvu! Ať se dále valí
nad zemí ještě spící, v rtů mých páru.

Buď pozoun věštby! Pověz, větře, zdali,
když zima jde, můž Jaro býti v dáli?

ARETHUSA

Arethusa vstala
ze sněhu, kde spala,
hor Akrokeraunských na oblasti,
z mraků a stěn skalných,
z tříště srázů valných

své potoky jasné v důl šla pásti.
Přes balvany v skoku
spěla středem toků,
šla s duhovým na své skrání vlasem,
svěžím vzplála mechem
sráz pod jejím spěchem
se k západu chýlíc, kde plál jaseň;
vzpjala se, tu klesla,
zpívajíc se vznesla
hymnu šeptajíc luzný jak sen pěla,
zem k ní láskou plála,
obloha se smála,
co k propasti podél Skalin spěla.

Na svojí kře ledné
Alpheus se zvedne,
svým trojzubcem do hor buší divě,
propast otevírá
ve skalách, že šírá
stráň chvěje se v Erymanthské nivě.
Černý vítr jihu
pozvednul se v mihu
za urnami tichých sněhů skrytý,
zachvěla se země
a hrom zařval temně,
v dvě podzemních zdrojů pukly štíty.
Boha vlas i brada
v ručeji, jenž padá,
se mihnuly, s vlnou v tom se snoubí,
zařvou stopou víly,
jak spěl ze vší síly
až ku kraji Dórské strže k hloubi.

Ukryj mne v té strži,
již mne za vlas drží.
„Ó chraniž mne! spas mne!“ žalně kvílí.
V modré hloubce hne se
Ocean a vzpne se
v pláč její se dělí v této chvíli.
Země dcera bílá
pod vodou se skryla,
jak sluneční paprsk znikla skokem,
vlny její za ní
nesmísíly ani
se s dorickým slaným mořským tokem.
Jako skvrna tmavá
v moře smaragd vstává,
hle, Alfeus! za ní dolů sletí,
orel vítězí
jak za holubicí
hřmí zbloudilou vichrů mračných změtí.

Loubím letí noci,
Oceanu Moci
kde na trůnech z perlí sedí v slávě,
korálů hřmí lesy,
proudy dál v skal tesy,
kde třpytí se drahokamy žhavě;
skrz paprsky šeré,
mezi toky steré,
jež barevné sítě světla tkají,
pod jeskyně sinné,
tam kde vlny stinné
jsou zelené jako noc v hustém háji.
Letí před žralokem,
před mečounem, skokem '
pod hlubinou mořských spějí lomů,

až hor skulinami
moře pod vlnami
v pláň Dorickou přijdou zase domů.

Enny na pohoří
z vřidel svých se noří
do údolí, jitrem jež se směje;
druzi rozloučení,
v svorném pochopení
za jediným cílem řek pout' spěje.
Sotva slunce vstává,
již tok v běh se dává,
jde z kolébek v tesích skalných svahů
o poledni vinou
lesní tiší stinnou
skrz lučiny asfodelem dráhu;
v noci pak spí spolu
v hlubých skalin kolu,
kde duní proud Ortygie divý,
druhové dva, kteří
v azurové šesti
se milují, nejsou však víc živí.

NOCI

Ó duchu Noci! Po západní peřeji
ó pospěš a přijd' hned!
jenž's v sluji východní ve mlhy závěji
sám po celý, dlouhý den před
sny radosti, bázně a plesu,
kterými drán jsi v svém děsu,
svůj zrychliž let!

Své tělo zahal v plášť, v šedivý mrak,
jenž hvězdami jest tkán,

svým vlasem oslepiž jasný dne zrak,
až mdlý klesne zulíbán,
pak dotkni se měst, moří, země
svou hůlkou s opiem jemně,
tak dlouho ždán!

Když z lože jsem vstal a zem kol zřel,
já za tebou lkal;
když na stráních žeh plál, rosy kmit mřel,
žár poledne v trávě nad stromy stál,
den po klidu kdy toužil stále,
host nemilý váhal jíti dále,
já za tebou štkal!

Tvé sestry Smrti slyšel jsem hlas:
„Chceš za mnou jít?“
Tvé dítě Spánek, v mlhách oka jas
jak včelu v poledne slyšel jsem znít:
„Chceš, abych uleh k tobě?“ -
Já odpověděl v též době:
Tvým nechci být!

Až budeš mrtev, přijde Smrt v spěch
a záhy dost, jak víš,
a Spánek, před ním dáš-li se v běh,
z nich žádného nechci já čiš.
Jen od tebe mír, Noci drahá!
O rychle spěj, proč tvůj let váhá?
Přijď, ó přijď již!

AZIOLA

„Křik Azioly neslyšíš?
Jest jistě blízko již,“
tak děla Mary, v tmách jsme byli,

než světlo rozžato, než hvězdný zaplál lesk.
Mne schvátil strach a stesk,
že Aziola jakás nudná žena asi,
i ptám se: Kdo to? - V duši se ples chýlí,
že lidský tvor ty nevydával hlasy,
jichž poškleb záštím, strachem v hrud' mou cílí.
A Mary, jež mou duši znala:
„Bud' klidný,“ řekla s úsměvem, „můj milý,
to sotva opeřená sovička je malá.“

Ó smutná Aziolo, kolikrát
tvou hudbu slýchal jsem
na horách, lesy, proudy, polem lkát
přes vody dlouhým močálem!
Hlas žádný, loutna, vítr ni pták ze zdáli
mou duši nejali,
to jiný hlas, však mnohem sladší všech.
Ó smutná Aziolo, tebe od těch chvil
i smutný pláč tvůj jsem si oblíbil.

NÁŘEK

Ach světe! žití! čase!
Já slední chytám krok váš zase,
tam chvěju se, kdc pevný dřív jsem stál;
Kdy sláva naše zaplá v prvním jase?
Ne víc - a nikdy dál!
Ba dál za noc a den
má radost prchla, sen,
máj svěži, leto, jeseň, bílá zima, v žal
tluk mého srdce ztápějí a v sten
ne v radost však - ó nikdy dál!

ŘÁDKY PSANÉ V ZÁLIVU LERICI

Mne v tiché chvíli opustila,
kdy luna se již unavila
azúrnou stezkou nebeských plání,
jsouc rovna albatrosu v spaní,
na křídlech světla se kolébala,
nad purpurovou nocí stála,
než našla hnízdo svoje v hradě
kdes na pomoří na západě.
Mne nechala, já zbyl tu sám,
vzdán každým na zvuky vzpomínkám,
jež, třeba uchu němé byly,
se v okouzlené srdce vpily
jak nohy ve svém mroucí vzniku
zní v ohlasech hor v každém mžiku;
já cítil - snad až přespříliš! -
ta jemná doteknutí, když
ta její ručka sladká chvěla
jak právě teď se mi kol čela,
a tak, ač dávno zmizela
má paměť vše mi vracela
co obraznost jen může chtítí.
Mé vášně zkojila i cit
jak byla zde a já žil sám
v tom čase, jenž přán v skutku nám,
minulost, příští - v zapomnění
jak bývalé i příští snění.
Však sotva Strážný anděl znik,
na trůn svůj sed můj démon v mžik
v mém drahém srdci - těžko říci,
co myslil jsem, mdlý, zoufající!
Já za plachtami upřel hled,
na moři stíhal jejích sled,

mně okřídlené vozy duchů byly,
jež čistým jakým's živlem pílí
za cílem zvláštním, dálným tam -
až elysejským ku hvězdám
plující pro lék na úkoje
té sladko-hořké tísní, jako moje.
A vítr, jenž je okřídлил,
vál od země a lehký byl
a vůně květin okřídlených
a svěžest hodin porosených
a sladké teplo, den jež zanechal
se táhlo v záliv třpytný dál
a rybák se svítilnou svou
lez vlkům břehem s harpunou,
by v skalách nízkých rybu chyt,
jež přišla ctíti klamný svit.
Ó přešťastni, jimž rozkoš stálá
cit, myšlenku lítosti vzala,
již zanechá vždy plesů vír,
jim bera život - ne však mír!

KEATSOVI,

který si přál, aby dán mu byl na hrob nápis:

„Ten spí zde, jehož jméno do vln psáno“

však než se světu, by je shladil, mohlo zdařit,
Smrt v lítosti nad takou vraždou, ano
Smrt, zima, jež můž' nesmrtností dařit,
proběhla vodou, proud, než stopy času mohl zmařit,
se sloupem křišťálovým stal v svém štítu s jménem
Adonise!

POUTNÍCI SVĚTA

Rci, hvězdo, jež tvých křídel jas
v let zářný žene dál a zas,
sluj noci kde jest, v které as
svá křídla zavíráš?

Rci, měsíci, jenž spěješ bled -
a pustou drahou nebes šed,
tůň dne či noci, kde jest, v sled
kam spat se ubíráš?

Mdlý větre, jehož bloudí sten,
jak host ze světa vyvržen,
na stromech, vlnách, pověz jen,
zda tajné hnízdo máš?

ÓDA NEAPOLI

Epoda I.

Já v městě z hrobu vykopaném dlel
a slyšel listy jeseně, jak duchů
krok lehounký by ulicemi spěl,
i hory dřímotný hlas slét mi ob čas k uchu
ve síních bez klenb v bouře ruchu.
Hrom věštný pronikavým hlasem v trnouce
krev moji, v duši pozornou mi pad,
já cítil, Zemi mluvit z hlubin, žasnoucí,
ač neslyšel jsem ji. Skrz bílých sloupů řad
oceán s ostrovy plál odevšad,
jak mezi dvojím blankytem pláň světla, v jas
hrob mnohý nádherný se kolem stkvěl,
jich čisté krásy netk se, nesetřel,
jak chtěl by tady Smrt ušetřit Čas,
nic z linií všech, jasné byly,

jak v duši sochařově žily,
ty myrty kamenné a břechťan v sosen chvoji
jak lístky v zimě, které halí sněh,
neklíčily ni nehnuly se v mih,
neb kříšťálové ticho vzduchu k nim se chýlí
jich život tížíc, jak Moc božská stojí
nad vším, vše kolébajíc spíná duši moji.

Epoda II.

Dva sladké větry v ráz
se zvedly, divý hlas
v ně Aeolský se míchal s čpavým hory dechem,
a ocean, kde Baje
jak vzduch se vlní, hraje,
kol loubí hvězdné zeleně a mechem,
chví květy mořská sluj, kde v nach se zaskvěla
co věčně beze bouří atmosféra
říš Elysejskou kryje,
mne nes, jak vlny světla nesou anděla
člun, jehož vzdušný, rosy plný šerá
bouř žádná nerozbije.
Já vesloval tam napořád,
kde v jasné pohodě
duch hlubokého pohnutí
z neznámých hrobů cítíš vlát
dvou mrtvých králů melodie.
Aornos u kormidla stínem obzor halil,
své všecky hloubky nebe odhalilo
nad Elyseem, jak sněh bílá
pláň moře co se přídou kryla
a s Inarima, Tyfejského pohoří
proud páry ve slunci jak praporec se zved
vzdušného vojska, v běhu

co od každého břehu
vždy hlasněj, bouřněj, kolem z všech stran let
po lesích věštných bloudě, božském po moři
hlas prorocství, jenž rost v řeč jasnou. Svojím jhem
mne jal - je musím říci! -- Buďtež osudem!

Sloka I.

Ó Neapoli, srdce lidstva, jež se chvěješ
pod okem nebes bez víček,
ty město Elysejské, klid jež lkáti spěješ
do vzduchu ba i v moře vztek,
jak Spánek ku Lásce je poutá blíž tvůj vděk!
Ó metropoli zříceného ráje,
jenž ztracen, pozdě získán, zpola dobyt jen,
oltáři, oběť jehož krví nezaplaje,
jež bez poskvrny rád vzdá Triumf ozbrojen
spoutané kvítím Lásce jen!
Jež bylas dřív, pak přestala's, teď zas
jsi svobodna a budeš v každý čas,
když Naděj, Pravda, Právo zdrtí zloby zmar,
zdar tobě, zdar a zdar!

Sloka II.b

Ty mladé, olbřímí plémě,
jež zvedá se z štkající země
ve šupin neproniklých zbroji!
Ty poslední z mluvčí všech,
jenž proti tyranům zlým na trůnech
před láskou boží mluvíš! Obrň svoji
hrud' krznem moudrosti, vznes hrdé temě,
hod' čile kopí své, tě nepolekej zmar,
ať valí ze sta bran se na tě v zástupech
jich šiky bezčetné! Ó zdar, zdar, všechněm zdar!

Antistrofa I.a.

Co na tom, Kimerští když klnou despotové
i svobodě i tobě? Zrcadlem tvůj štít,
v němž najdou svůj zrak zas tví slepí otrokové,
meč hladný proti nim že obrátí svůj svit.
Ti noví Akteoni, které chyt
blud starý, vlastními že budou chrty rváni.
Jak bazilišek císařský ty buď,
jenž ranou ukrytou své vrahy vraždí, raní.
Ty Potlačení v tvář hled', nastav hrud',
až prchne, úzkost mu před jeho hrůzou vzbud'!
Však neboj se, jen hled'! Kdo volný, má sil více
ba otrok slábne jen, když soku patří v líce.
Buď Naděj, Pravda, Právo s tebou, zmar
pak přemůžeš a zmohutníš - ó zdar!

Antistrofa II.b

Z božského tvaru Svobody,
z nejhlubších svatyň Přírody
šperk servi nečistý, znič z bludů šláře sledy!
Do pustých zřícenin,
kde vládl Klam a Stín
se usad' vznešená a Ničitel buď bledý!
Buď zákon rovnosti tvým,
slov okřídlených žár,
jež pravda opeří u trůnu Boha, leť!
a bohatství to buď tvůj věčný osud! - Zdar!

Sloka III.c

Zda Hispanie chvějný paian neslyšíš
a nechvíš se, jak od břehu v břeh bije,
až ticho hudbou jest? Z Alp ledných, slyš!
Tvůj slyšíc věčná chví se Itálie.
A moře, které dlažbou kryje

Benátské pusté ulice, se směje
při hudbě, při světle a Janov, bledá vdova,
svých předků nápisy při měsíci číst spěje.
„Kde Doria?“ zní jeho slova.
A sličný Milán, který v krvi svojí chová
jed zmije smrtící svou patu již již zvedá,
by leb jí zdrtil. Naděj každá hledá
svůj znak i pečeť v Tobě! Jestli zmar
můž zmoci Naděj, Pravdu, Právo - S tebou zdar!

Sloka IV.d

A nejkrasším z měst všech,
kam padá slunce žeh
se Florencie rdí v kolébce, Volnost vítá!
V svých očích volnost svěží
Řím trhá pásku kněží,
dřív silou mohutný, dnes obdivem on zkvítá,
ten atlet nahý, schystán dát se v běh
ku metě, v mrak jež skrytá
za cenu, o niž přišel u Filippi.
Jak Naděj, Pravda, Právo mohly klesnout v zmar
Zlo s Klamem klesnou teď. - Buď s tebou zdar!

Epoda I.b

Zda pochod neslyšíte jak dětí Země, Tvarů,
jak proti živým Bohům postupují v šiku,
jak třesk a temnoty tisíce bouří v sváru
hřmí v nedostupný trůn jich v křiku
skal balvany a v hromů ryku?
Korouhve se znaky vlát větrem nevidíte,
kam erby barbarské když pýcha tkala?
Hle, prchající ticho vraždí hrozby lité
říš nebe jasná, která náš Eden obepjala
v železném světle hasne zmála.
Despoti Severu své vedou šiky valné

do doby tvoření jak chaos nerodící,
sta kmenů cizích věr z končiny spěje dálné
bez řádu otroků! S Alp bílých šije skalné
sem z říší vzdušných stoupající
tlum lačných vlků na lup číhající.
Ti zničí zářné stopy staré slávy,
ti sloupy našich měst v prach zdeptají a zkojí
až k hnusu chlípnot svoji
na krásy mrtvole! - Jdou supající!
Žár temný vrhají demonů jejich davy
a z noh jim červených proud krve teče žhavý.

Epoda II.b

Lásko hlubá, velký Duchu!
který řídíš v žití ruchu
vše co žije, co jest na Italském sadu,
jenž kol ní azur střeš
hvozd, vlny, skály též
na hvězdě trůn máš mořském na západu,
Ó Duchu krásný, v jehož sladký hlas
svit slunce s lijavci žeň svoji ssají
z chladného prsu Země,
tím hlasem každý svit buď bleskný jas,
ať v rosu jedu lijavec se ztají
a plodnost země vraždí lidské plémě!
Tím hlasem zářné nebe,
co jas a tma je poutá,
buď hrobem těch, co tkali
hrob tobě z něj i nám!
Svou žhoucí harmonii naplň, zvedni jemně
své syny! Na obzoru prchajícím
co ohněm lampa tvá šer soumrakový živí,
kéž Naděj vznešená, chtíč věčně živý,

jsou nástrojem, tvou vůlí, jež člověk zvedne sám!
Tu mraky před sluncem, před tigry antilopy,
před tebou strach a vztek
se dají na útěk
jak vlci Keltských niv, když Amonské zří stopy
Co Duchu, s trůnu hvězd jenž velíš tmám,
buď dopřát chceš neb vzítí, nech
to město, jež tě ctí, být volným v aeonech!

SKŘIVANU

Zdar ti, čacký duchu!
Nejsi ptákem, když
z plna srdce ruchu
z nebes, neb jim blíž
vyléváš s prostým kouzlem svých hojných zpěvů číš!

Vždy výš do oblak
od země ty spěješ,
jak ohnivý mrak
azurem se chvěješ,
a pje, stoupáš výše a stoupaje vždy pješ!

V zlatém plání světla,
v němž jde slunce spat,
kde zeď mraků světlá,
letíš napořád
jak beztělesná radost, která chce právě vzplát!

V letu tvém kol tebe
červánků nach kles,
jako hvězda nebe
den kdy blíž se snes,
tys rovněž nezřen nikým, však já tvůj slyším ples.

Paprsky jak ryzí
stříbrné té z hvězd,
jejíž lamp zář mizí
v zoře nechtíc kvést,
my sotva vidíme ji, však cítíme, že jest.

Zem i vzduch jsou plny
kouzla hlasu tvého,
jako noci vlny
z mraku jediného
když luny tryskne záře lem jasníc nebe všeho.

Kdo tys, ret náš chví se?
Kdo ti roven as?
S duhy nesklání se
takých kapek jas,
jak z přítomnosti tvojí děšť písni zas a zas!

Jako básník skrytý
ve světle dum svých,
v hymnách lká své city,
až svět slouchá tich,
jat nadějí a strachem, ač neměl tuchu jich;

Hradu na cimbuří
princezna jak kvílí
lásku, jež v ní zuří,
tišíc v tajné chvíli,
jak láska sladké písni až bol ji zatopily;

Světlušky jak blesk
rosnou nivou lítá,
vzdušných barev lesk
sije kol, se kmitá,
že nevidíš jí v květech ni v trávě, kde je skryta;

Jako růže, v síti
jež se listů kryje,
když jí květ, jímž svítí,
teplý vánek zryje,
vše těžkokřídle krádce svou sladkou vůní zpije;

Jarní dešť jak běží
v třpytivých trav třiseň,
květy rosou svěží,
vše, co nezná tíseň,
co jasné, čisté, čerstvé, tvá překonává píseň.

Ptáku nebo duchu,
uč nás dum svých pění,
neslétlo mi k uchu
lásky, vína ctění,
jež dýchat může proudy tak božských unešení!

Svatební, věř, chór,
zpěv, jenž triumf hřímá,
ve tvůj rozhovor
prázdnou nás jímá,
vždy jakýs nedostatek, my tušíme, je s nima.

Kde jsou písní tvojich
zřídla? Na vrcholu
hor, či v polích, zdrojích
v tvarech nebe, dolů?
Je láska to k tvým dětem, je neznalost to bolu?

Jasný, pronikavý
ples tvůj nezná zmdlení,
nudy též stín lkavý
nepadne v tvé pění,
ty miluješ, však lásky ty neznáš přesycení.

Ať bdíš nebo spíš,
ty o smrti taji
hlubší pravdu víš,
nežli nám sen bájí,
jen tím to, že tvé písňě tak křišťálově hrají!

Zříme v před i zpět,
to, co není, lkáme,
vždycky trudu hnět
v každém smíchu máme,
vždy v nejsladších svých písňích svůj smutek zpovídáme.

Míti ve zhrzení
záští, pýchu, strach,
nebýt narozeni
k žití ve slzách,
zda bylo by jen možno tvou radost stihnout v snách?

Dražší nad vše rytmy
zvuků čarovných,
nad poklady v přítmí
spící starých knih
tvůj um by vzor byl pěvci, tvůj, jenž se nad prach zdvih'.

Uč mne plesu části,
jímž se musíš chvět,
šílenou tu slastí
překypí můj ret,
že jak teď slouchám tobě, kol slouchat bude svět.

XLII.

Felicie Hemans (1793-1835.)

Své doby považována za největší básnířku anglickou. Jako dříve přeceňována, jest dnes podceňena. Četné lyrické i epické básně její vynikají elegantní formou a ideálním vzletem, z nich zvlášt povídka v stanci Spencerově „Lesní svatyně“ jest pozoruhodná. Devatenáctiletá provdala se za kapitána Hemanse, manželství však nebylo šťastné a vedlo k rozvodu.

CIDOVO VZKŘÍŠENÍ

To tiché noci byla druhá stráž
a v spánku Leon dlel,
jak pochod valných vojsk sem až
zvuk dutý z hloubi zněl;
v té chvíli, v které šero jen,
kdy zapomíná člověk den,
kdy sen na trůn svůj spěl.

Tu v ulic těsných vzdálený zvuk
jak v snění spáčů vpad,
to ostruh a brnění třesk a hluk
a kopyt okutých spád;
ni povel ani trouby hlas,
jen železný zvuk zas a zas
v sluch ohlasem se krad.

Tak v temných to hřímalo ulicích,
až dlažby kámen puk,
a zvonice všecky a zvony v nich
se zachvěly v strašný zvuk
a zvuk ten tichou nocí let,
až tam, kde mnich svůj žaltář čet,
v královskou hrobku zněl hluk.

Tu bušeno v železné brány svor,
křik z dálky sem se nes,
„Ať Cid Ruyz Diaz Campeador
v své zbroji vstane dnes!
S ním jako skály ve vzdoru
ti mrtví vstanou ve sboru
i hrabě Gonzalez!

V své tmavé hrobce spící povstaň král,
buď slibu pamětliv!
by jak ti zde mrtví k zápasu vstal,
vlast' osvobodil živ!“
A zrovna ten průvod kolem táh ...
Než bylo poledne, po Maurech prach
se zved u Toloských niv!

HLAS ANDĚLŮV

Andělský hlas šeptat slyš,
sestro, s námi spěj v let již!

Pojď s námi v míru zem!
Pojď tam, kde tichne drzý bouře hlas,
pojd', stín z tvé duše u nás prchne v ráz,
zde pláč se tiší úsměvem.

Zde neschvátí tě strach,
pojd' sem, zde láska jen a klid
se s křídel holubiček bude lít,
jak zbrázdí vzduch jich vzmach.

Pojď ve blažených tlum,
vem pro vždy vínek spravedlivých těch,
již sešli se tu z dálných zemí všech,
všech zbavivše se dum!

Dost dlouho sama již
jsi byla, Sabatu břeh kyne ti,
pojď v družek svého dětství objetí,
ó pojď k nám, slyš, ó slyš!

Dost dlouho mlčelas,
pojď k sestřám svým, jich slyšíš ston,
jich zpěv v edenský zladěn tón
tě vítá v lásky kvas.

Nad hlavou bouře zlost
jak ve vrbách ti hřměla, sirotě,
pojď k otci, klid měj v hrobu samotě,

Teď blaženost svou měj,
kde prodlíš změny nestíhne tě hnět,
smrt přemohla zde láska, duše, slet',
ku Bohu svému spěj!

Ó MATKO, UPĚJ MNE V KLID!

Ó matko, upěj mne v klid
jak v minulé, krásné době,
nech srdci mému, jež v mdlobě,
k útěše píseň svou znít!

Nech skrání mi na srdci dlít,
i květiny noční klid jímá,
je poutník, je truchliv, kdo dřímá,
ó matko, upěj mne v klid!

Hleď ptáka v hnízdo své skrýt!
Bouře mé schvátily žití,
jak láska tlačí, hrud' cítí,
ó matko, uspi mne v klid!

POHŘEBNÍ ZPĚV NA MOŘI

Spi! - Tě vlnám svěřuju,
krví reků plá jich lem,
vzácný hrob tam najdeš, vem
naše „s bohem“ tam.

Spi! - Tvá proudů celá říš,
stan tvůj moře, nebes výš,
pohřební zvon duní již
temně v náruč tmám.

Postel tvoje - proudů jek.
Kde jsou slzy? - Náhrobek?
Ani květů nemáš vděk,
ani bratrů vzdych.

Však tvá pamět na moři
v bitvy řev se vynoří
v kříži vlajky zahoří,
spi již tich!

POKLADY Z HLUBIN

Co tajíš pokladů v svých slujích, v skrýších svých
ty temně dunící, mystické moře?
Co škeblí duhových, ký lesklých perel sníh
tvém svítí nespočítán po prostoře!
Taj bohatství své, chmurné moře jen,
ta chtít - náš není sen!

Víc tají hloubky tvé, nesčetných skvostů tam
plá z hloubi, v tichu tvém tam leží,
tam tmavé zlato plá, tam hvězdný drahokam,
jak z vínku starých králů vypad svěží,

svou zlobnou rukou hal je v lůně svém,
netouží po těch zem.

Víc tají hloubky tvé, vln tvojih bouřných šum
nad městy světů zašlých žalně pěje,
v palácích písek je a mořských chaluh tlum
v jich roste chodbách a se větrem chvěje.
Hal moře je v své pýše ve svou tiš,
kde věky leží již!

Však ještě více tam ve vlnách, v hlubinách
ó, mnoho hrdých srdcí sen svůj dřímá,
víc neslyší již vln a proudu bouřných vzmach
jich spánek bitev hrom víc nedojímá.
Taj zlato, drahokamy v hlubiny -
však vrať nám hrdiny.

Ty drahé nahrad' nám! Jich svatá památka
jest v srdcích živa i u našich stolů,
v zpěv našich modliteb se mísí přesladrká,
jich ztrátu v plesech cítíme vždy v bolu.
Nad ostrovy, kol majáků ať vřeš,
tví nejsou - nezapřeš!

V tvých bouřných peřejích co lásky dřímá tklivé
co krásy, mužnosti ve hloubce tvé,
co mládí zlatých kštic, co květů vnady snivé,
vrať mrtvé, neslyšíš hlas, jenž tě zve?
Zem nejdražší své skvosty žádá již,
vrať mrtvé! Moře, slyš!

XLIII.

John Keats (1795-1821.)

Syn pronajímatele povozů v Londýně žil a vyrostl v poměrech stísněných. Lékárnictví brzy zanechal a oddal se zcela literatuře, brzy však dostal chrlení krve a marně hledal úlevy v Itálii. Básně jeho většinou jsou provaté ryzím duchem antiky a snivou něžností.

Z větších skladeb jmenujeme „Endymion“, „Lamia“, „Isabella“ (dle Boccaccia), „Večer sv. Anežky“ a zvlášť velkolepý fragment „Hyperion“.

DEN ZMIZEL

Den zmizel již a všecko sladké s ním
ret sladký, hlas, dlaň, sladší ňadra bílá,
dech sladký sdružen šeptům tajemným,
lesk očí, pasu tvar i pružnost milá!
Již zbledlo kouzlo poupat v rozpuku
a krásy paprsk zmizel, očím báj,
mně z loktu krásy v plném souzvuku
tvar luzný zmizel, teplo, lesk a ráj.

Že večer moh tak záhy vše mi brát!
Teď svátek - ne svatvečer na svém klínu
počíná vonné, bdící lásce tkát
pro skrytou rozkoš závoj hustých stínů,
já přes den lásky missal probíral,
bych teď se modlil, postil se a spal.

LA BELLE DAME SANS MERCY.

- I. Co je ti, bledý rytíři,
tak zmaten, váháš, v tváři žel,
již svadlo síť u jezer,
pták oněměl.

- II. Co je ti, bledý rytíři,
tak zhublý jsi a zdrán,
veverky sýpka plna jest,
však pustý lán.
- III. Na čele tvém zřím liliji
jest vlhká děsem, zimnicí
však svadne bledá růže též
tvé na líci.
- IV. Já potkal ženu na nivě,
tak luznou jako dítě vil,
zrak divý, nožka křídlo jen,
vlas dlouhý byl.
- V. Já květy ozdobil jí skrář
i páže, tělo, - božský sen! -
jak v lásce na mne pohledla
a vzdychla jen.
- VI. Já zved ji svého na oře,
jen viděl ji, až západ byl,
u cesty stanouc, zpívala
tu píseň vil.
- VII. Hledala pro mne kořínky
a med a sladkou mannu tam
a divně zněl ten její vzdech,
ó jak tě ráda mám!
- VIII. Mne zatáhla pak v elfů sluj
a plakala a vzdychla pak
až divými jsem polibky
jí zavřel zrak.
- IX. A pak mne skolébala v sen
a já jsem snil - ó jaký sen! -
ten poslední, jemuž jsem vpad
na svahu hory v plen.
- X. Já bledé krále, panice zřel
a bledých bojovníků řad,

ti křičeli „damou sans mercy“
jsi pro vždy jat!

XI. Já v šeru viděl její rty
se otevřely v děsný sten
já zbudil se na svahu tom
sám opuštěn.

XII. A proto bledý bloudím zde
a váhám, v tváři žel,
kde svadlo sítí u jezer,
pták nezapěl.

ÓDA JESENI

Ty dobo mlh a plodů zrajících,
ty slunce uzrálého věrný druhu,
s ním kane požehnání z dlaní tvých,
že střechy kynou v zralých hroznů kruhu,
s omšných jabloní že plod se chýlí
a zralost v jádro všeho proniká,
jímž kypí dýň a lísky slupka plní
se jádrem sladkým, květů veliká
jímž kyne v lukách žeň, kam včely pílí,
dnů teplých stálostí, že až se mýlí
neb cely plastvů jich se medem vlní.

Kdo ve tvých špižárnách tě neviděl?
Ba, mnohý tebe zřel u stodol vrat,
jak bezstarostně sedíš, kšticí spěl
ti vítr z řešet, neb tě viděl spát
na snopu polžatém výparem máku,
srp v dlani šetřil drn a sterý květ,
neb jindy sběrače jak zřel tě klasů
se snopem na hlavě skrz vodu spět,
neb stát u lisu jablečnicku, v zraku

klid tichý, dlouho dívat se, jak v tlaku
vytéká šťáva zlatitého jasu!

Ty jara písňe, kde jsou nyní teď?
Ó nepomni jich, máš svou hudbu taky!
Když mroucí zkvítá den skrz mraků zed',
v zář růží stápní strniště, kdy mraky
much, jepic truchlí řeky na pobřeží,
se nesou výš a k zemi tíhnou zas,
jak vítr lehounký je tiše nese,
se strání zelených zní jehňat hlas,
tu z meze cvrček ozval se a svěží
hlas červenky od plotu zahrad běží,
křik vlaštovek se v sboru vzduchem třese...

ODA NA MELANCHOLI

1. Ne, nesešupuj tam, kde břeh je Lethy,
a neber jedovatou šťávu třtině
a nestrp, skrání tvou by věnčily květy,
tož lilek s hrozny, vzaty Proserpině.
Nesplítej růženec si z dřívěšťálů
a nevol černého si smrtihlava
za obraz Psychy, nevol sovu sobě,
by družkou byla tvojím ve žalu,
za stíny stínů druž se shrne tmavá
a bdělá úzkost zamží duši tobě.
2. Však má-li smutek v duši tvoji skanout,
ať skane jako vláha s mraků padá,
již mrtvá poupata zas mohou vstanout,
již jarní prška na chlupy se skládá.
Svou bolest vůní rosných růží zkoj
a duhou, která spíná řeky břehy
a paeonie květy nádhernými,
a milka když ti vypovídá boj,

za ruku chop ji, v její hněv pln něhy
se v hlubé oči její zahleď svými.

3. Jest s Krásou, s Krásou zmirající živa
a s Radostí, jež klade odcházejíc
prst na ústa, a s čárem, který stlívá,
na jed se, jak je mlsne včela, měnic.
Ba samé Rozkoše kde stojí dům,
tam melancholie si oltář staví,
jen tomu zjevný, kdo pln vášně plamů
k rtům číši plnou tiskne, v mžiku tom
duch cítí její moc a jako tmavý
pak prápor visí na zdi její chrámu.

XLIV.

Thomas Carlyle (1795-1891.)

Hluboký a originalní myslitel a skvělý tento essayista byl také šťastným básníkem. Jeho lyrika není zrovna vášnivá, spíš vyniká rozpínavostí, silou výrazu a hloubkou myšlének.

DNES

Tak přichází k nám svěží
a mladý modrý den,
má prchnout nevyužit
jak plachý marný sen?

Z věčnosti klína povstal
ten jeho mladý šer
a do věčnosti klína
se vrátí podvečer.

Před časy neviděl,
jej nezřel lidský zrak,

a zas jej neuvidí,
jak zmizí v noci mrak.

Tak přichází k nám svěží
a mladý modrý den
má prchnout nevyužit
jak plachý, marný sen?

CUI BONO?

Co jest Naděj? - Smavá duha,
dětí zástup za ní lít,
tady není, dál vždy, dále!
Ani gnom ji nezachyt.

Co jest Život? - Kra, jež taje
v moři, kolem slunný břeh,
skočíš vesel na ni - splývá,
klesneš, zmizíš ve vírech.

Co jest Člověk? - Bludné dítě,
marný zápas, boj pln zlob,
všecko chce, nic nedosáhne,
vše co stihne - úzký hrob.

XLV.

Thomas Haynes Bayly (1797-1839.)

Melodický lyrik jemného citu, vroucnosti a vytříbené formy. Byl z bohaté rodiny a žil dlouho na svých statcích jedině umění. Nezaviněnými okolnostmi přišel o vše a musil se živiti spisovatelstvím. Psal povídky a dramata, hlavní význam jeho však jest v lyrice.

NELZE ZAPOMNÍTI

Ne zmínky není o něm víc, je kleté jeho jmeno,
mým zakázáno pro vždy rtům dřív často vysloveno.
Od žertu v žert mne ženou dál, a smích když v oku svítí,
tu myslí, že jsem zapomněl - mně nelze zapomnítí.

Dí: Půvab jest prý ve změně, jež jiné láká, baví.
Však v nejdálnějších končinách můj neroztá stesk tmavý,
já dlouho nezřel údol ten, kam chodíval rád snítí,
ni hustý onen hlohu keř - však nelze zapomnítí!

Co bylo mým, ach toho jest svět kolem plný, plný,
ve záři slunce vrch to dí, to na moři dí vlny,
když slunce v sklonu západ kdy se nachu září nítí,
jej zpátky volá každý list, ne, nelze zapomnítí! .

Dí, že jest nejbujnější všech, že našel svoje štěstí,
dí, on prý na mne zapomněl - já neslyším ty zvěsti,
on zápasí snad jako já a bol a stud když cítí,
tu, jestli jak já miloval - pak nemůž zapomnítí!

TROJÍ SETKÁNÍ

Kdys věnec měla z růží,
když poprv jsem ji zřel,
tvář sněžná jen se stkvěla
ve vlasu, jenž se tměl.
Jak splývala jí chůze,
jak sladce zvonil hlas,
že neví, co je starost,
děl úsměv, v kterém jas.
Jen v tanci se mi mihla,
však posavad ji zřím
nad sněžným děcka čílkem
s tím věncem růžovým.

Na sněžné skrání měla
pak oranžový květ,
vic byla zamyšlená,
než poprv jsem ji zhled.
Po boku muž jí kráčel
ji těšiti, měl spěch,
že neuzří víc domov,
mi zradil její vzdech.
Jen chvilku se mně mihla,
však posavád ji zřím
nad sněžným ženy čílkem
s tím květem bělostným.

A dávno není tomu,
co jsem ji viděl zas,
na místo věnce závoj
vdov halil její vlas.
A nikoho tu není,
by za ruku ji vzal,
ji jemně v své tisk, v bolu
s ní družně zaplakal.
A přece ač se mihla
s tím srdcem zlomeným,
já v květu, v lesku mládí
ji s těmi věnci zřím.

XLVI.

William Motherwell (1797-1835.)

Studoval na universitě v Glasgowě, r. 1819 stal se sekretářem šerifa, po desíti letech se vzdal úřadu a oddal se žurnalistice. Byl činný jako redaktor mnohých časopisů, naposled při

„Kurýru Glasgowském“. Jemný lyrik hlubokého citu a snivé zádumčivosti, formálně snad nejlepší mezi básníky skotskými.

VÍTR PŮLNOČNÍ

Jak žalně vyje, jak žalně vyje
a vzdychá vichr půlnoční,
v něm sladkobolná melodie
ze starých časů zní;
vypráví zašlých o letech,
o nadějích, květ jichž svad,
o v slzách roztálých úsměvech,
o láskách, jež hrobů skryl chlad.

Jak žalně vyje, jak žalně vyje,
půlnoční vichr jak zpívá,
a každým zvukem vzpomínka žije
na stranách srdce zas živá.
I drahých milovaných hlas
teď v kvilu jeho zněl,
než ovanul je smrti mráz,
jež v žití rád jsem měl.

Jak žalně vyje, jak žalně vyje
půlnoční vichr rostoucí,
v tom rozluky se píseň kryje
s nadějí stále vadnoucí,
zpěv luzných snů mé mladosti,
než spad rez na srdce strom,
div slzy zadržím v úzkosti
loučení ve zvuku tom!

XLVII.

Thomas Hood (1798-1845.)

Vyučil se mědirytcem, ale brzy se oddal pouze literatuře. Jako básník sociální proslul hlavně dvěma zpěvy „Písní o košili“ (přel. Sobotka) a „Most vzdechů“ (přel. Sládek), které jej učinily proslaveným, tak že na pomníku jeho jsou napsána pouze slova: „On pěl píseň o košili“. Vedle této chmurné struny dovede býti něžným, cituplným a humoristickým. Psal do celé řady časopisů a vydával vlastní humoristické almanachy „Comic annual“.

BALLADA

To v chmurné zimě nebylo,
kdy zkvetla láska v nás,
to bylo, víte, růže,
kdy trhali jsme vás.

Nevlídným zimním počasím
neklíčí lásky vznět,
svět celý kvítím věnčen byl
kdy poprv jsem tě zhled.

Byl soumrak, já děl, abys šla,
tys objala mne v ráz,
to bylo, víte, růže,
když trhali jsme vás.

Mé tváře hořely nachem
slz zrosené perlemi,
já prosil tě o symbol lásky,
tys dala poupě mi.

To bylo otevřené
a dýchalo vůni a jas,
to bylo, víte, růže,
kdy trhali jsme vás!

JÁ MÁM TĚ RÁD!

Já mám tě rád, já mám tě rád!
To vše, co mohu říci,
to jesti snění mého dne
v noc jas mých zřítelnic.
To srdce mého modlitba
jen tobě žehnajíc,
já mám tě rád, já mám tě rád!
to vše, co mohu říci!

Já mám tě rád, já mám tě rád!
Dí každyčkový můj hlas,
toť chor, jenž v poesii mou
se vrací každý čas.
Ty můžeš to číst v zraku mém,
co mládí kol, co krás,
já mám tě rád, já mám tě rád,
z tisíců vždy a zas!

Já mám tě rád, já mám tě rád!
Lesk hnědých očí tvých
a sladkou melodii rtů,
co hudby splývá z nich,
však nejvíc srdce ze všeho -
hlas přemožen již ztich ...
Já mám tě rád, já mám tě rád,
až do dnů posledních!

RUTH

Až k výši ňader stála skryta
ve záři jitra, v klasech žita,
jak drahé dítě slunce stála,
polibek jeho mnohý znala.

Jí v tváři jeseně nach plál
tak hluboký, na čílku zral,
a zažíhal jí tmavý zrak,
jak v žitě hoří rudý mák.

Kol očí rozpuštěný vlas
ten nejčernější chvěl se, třás,
svit jejich dlouhým obrvím
jen zpola stlumen háral jím.

S širokým klobouk okrajem
jí stínil čílko před žárem,
ve středu klasů stála tak,
modlitba sladká její zrak.

Já děl: To nebe nemůž' chtít,
bys sbírala, kde já mám žít,
pusť klasů snopek, pojd' blíž sem!
a moji žeň i můj dům vem!

XLVIII.

Alaric Watts (1799-1864.)

Byl žurnalistou. Vydal sbírky „Básnické črty“ a „Lyrika srdce“.

DOCELA SÁM

Ne docela sám! Pokavad
lze s moudrým, svatým spolek mít,
a drahé perly vzácných rad
ze svatých stránek věštců pít
sen dětství, stáří paprsk zlatý,
i pěvců čár, ten drahokam,

když mluví vše to, jak v své ztráty
se můžeš cítit zcela sám?

Ne, nejsi sám. Čím vlna nyje,
čím šumí les, čím hvězda žhne,
má vše své zvláštní harmonie,
tvé srdce zajme ztrápené!
Čím vánek v letní večer dýchá,
tě zkolébá zas v sladký klam,
že s díkem šeptneš k nebi zticha:
co dí ti: Nejsem zcela sám!

Ne, nejsi sám! Zde oko bdělé,
jež počítá i vrabce pád,
dlaň, jež se k tobě vztáhne směle,
noc, jež tě slyší napořád,
svou nejjasnější sešle záři
do noci tvoji v náruč tmám,
zdroj těchy její všechny daří,
jej hledej, nejsi zcela sám!

XLIX.

Robert Pollok (1799-1827.)

Studoval teologii. Velký básnický talent, jemuž nedopřáno plně se rozvinout. Přiložený fragment o Byronovi, jest z jeho nejslavnější básně „Běh času“, která jest v Anglii velice oblíbená.

BYRON

Sáh' v harfu svou. S údivem naslouchali
kol národové. Proud, jenž bez mezí,
tak hřměla jeho divá, hlubá píseň

si v srdcích lidských zdroje hledajíc.
Kde jiných obraznost již v letu zmdlela,
tam jeho nesla se jak jitro svěží
ku výším neschůdným, tam byla doma
kde andělů sbor plaše couval před ní.
Těž jiní velcí s hmotou vedou boj -
on s hůry přišel, smělé myšlenky
on navrh vysoké - pak náhle ztich,
jak hrdý byl by, spínati je v slova.
A příroda ve majestátu svém
svůj ráda před ním odhrnula závoj.
On v moře zasáh hřívou divokou
a hrál si důvěrně se křticí pěn,
na Alpách stál, na Apenninu snil
a s hromem mluvil jako s druhem druh.
On verše plet si z blesků perutí
a s křídly rudých blesků žertoval,
jež jako bohů rozhněvaných kroky
se zdály, v bouři když se mstitel zjeví,
a opět s cvrčkem tiše hovořil,
jenž v trávě cvrlikal mu pod nohou,
a slunce, měsíc, hvězdy, bouř a mračna
a skály, hory, moře jako bratry
mu byly, sotva jemu sourodnými.
On všecky vášně lidské duše znal,
ty žhavé, dravé, i ty sladké, něžné,
jich smýšlení at' nízké, vznešené,
vše počasy znal, věčnost znal i čas,
ba vše co srdce doufá, čím se děsí,
co nenávidí a co miluje.
On ve vír hnal to jako listí v bouři
a s úsměvem to hnutí zanechal.
Jak děsně námi zatřás jeho zpěv,
jak srdce hned zas vzdouval k rozkoši!

Však *on* - se nesmál, *on* se nechvěl s námi.

Dál jeho duše zašla v samotu
a nezřel, co mu pod nohami vře,
tak hrdý s vodstvem couvne ocean
od lučin, které náhle zatopil,
a v slávě moci svojí spočívaje
na zhoubu nepomýšlí, již sil kol.
Jak vlasatice krásy nádherné,
před níž se blede hvězdy uklánějí,
on obrazností šleh a věděním
ve smělém letu k vrchům nejvyšším,
jež lidská sláva má, ne mdlý a v prachu,
on nevznesl se země zrozenec,
leč rajský pták, jenž na nebeských křídlech
se slunných výšin přišel, tiše sed
a po kouli se světa rozhlížel,
jež pod ním dole v hloubi hluboko.

L.

Thomas Babington Macaulay (1800-1859.)

Slavný historik a essayista proslul historickými balladami, které psal na základě podrobných studií. Jsou to v první řadě „Zpěvy ze starého Říma“, kde snažil se napodobiti ztracenou národní poesii římskou tonem i obsahem a názory. Ve „Zpěvích z války občanské“ chtěl provést totéž z doby bojů puritanských. Vedle historické drobnomalby je tu patrná i nevšední síla básnická.

HORATIUS

1. Při devíti bozích přísahal
Lars Porsena z Clusium,
„Víc bezpráví nemá trpěti
Tarquina veliký dům!“

Při devíti bozích přísahal,
den určil pro sněmu sbor
a poslů vyslal jízdeckých
na západ, sever; východ, jih
se vřadit pod prapor.

2. Na západ, sever, východ, jih,
vyjeli posli v ráz
a věží, městem, strání, ehatou
zněl polnic břeskný hlas.
Etrusku hanba klamnému,
jenž doma zůstává,
když v pochod Porsena z Clusia
se na Řím vydává.
3. A pěšáků i jezdců
proud valný trhne blíž,
z mnohého hřmí sem náměstí
i z žírných polí již,
i z mnohé tiché vesničky
ve buků skryté stín
jak orlí hnízdo kdes, které by v klíně nes
růžový Apennin.
4. Z mohutné Volaterrae,
kde pověstný hrad hrozí,
jsa stavěn páží obrů
pro krále, kteří bozi,
od přístavu Populonie,
jejž stráže vidí plát,
ze Sardinie sněžných hor,
jih vroubí jejich řad;
5. Z hrdého trhu Pisy,
královny západních vln,
kde přístav Marsilie
jest každý otrokův pln,
kde sladký Clanis kvítím

- a revou, obilím běží
a ztad, kde zvedá Cortona
do vzduchu diadem věží.
6. Zdar dubům, jejichž žaludy
v Auseru bystřeň padají,
i jelenům, již haluze
Ciminských chlumů žvýkají;
ze všech řek pastýřovi
Clitumnus nejdražší jest,
z všech jezer Volsinskému vzdává
největší ptáčník čest.
7. Však teď víc břehy Ansera
ran seker neznají,
a sotva hory Ciminské
teď lovce vítají,
u Clitumnu se pase skot
a těká prostý pout
a volně drůbež potápí
se ve Volsinský proud.
8. Žeň Aretia letos
požíná kmetů dav,
a v Umbru hoši koupají
teď capající brav
a letos v Luně v kádích
mošt kypí v rudý nach
kol dívčích nožek, zní žert a smích,
však otec na Řím táh.
9. Vybraných věštců třicet,
ti nejmoudřejších v kraji,
ve službách Larsy Porseny
den i noc vytrvají,
těch třicet věštby luští
dnem nocí každý rys,

již z levé strany k pravé dlaň věštců v době tmavé
na plátno vryla kdys.

10. A divě jedním hlasem

těch třicet volá hned:
„Miláčku nebes, Porseno,
jen hni se, hni se v před!
Jen jdi a vrar se v slávě
v Clusia královský dům,
kol oltářů Nursie zlaté vtigni štíty,
jež urveš Římanům.“

11. A nyní každé město

mu poslalo dav mužů svých,
pěšáků skoro sto tisíc
a deset tisíc na koních
a tak před branou Latia
se sešel velký ten sjezd,
v ten věru den se říci mohlo,
jak velký Porsena jest.

12. Neb tenkrát Etrusků voje

v šik spjaté zrak jeho zhlíd,
v nichž mnohý Říma vyhnanec
i čacký spojenců lid,
a s věru mohutnou druží
se k řadám jich připojil
sám z Tuscula Manilius,
jenž kníže Latinských byl.

13. V ten čas na žluté Tibeře

shon, úžas byl a jek,
neb k Římu z dálné krajiny
vše dalo se na útěk,
na míli kolem města
vše cesty ucpal ten proud,
dva celé dny a noci dvě,
až děsno pohlednout.

14. O berlích zástup kmetů
a těhotných žen sbor,
a matek, jichž sten padal
ve smavých nemluvnat zor,
a chorých na nosítkách,
jež otroků dav nes,
a s holemi a se srpy
brunatných ženců směs.
15. A s měchy plnými vínem
tu mezků i oslů dav,
koz, ovcí přečetná stáda
a dlouhé řady krav,
vůz mnohý praskající
bez rovnováhy hnán,
pod tíží obilí, náradí
stál v ústí hřmících těch bran.
16. Teď z tesů tarpejské skály
krvavé v noční klid
hořící vesnice z dáli
moh římský občan zřít.
Dny, noci otcové města
se v rádní scházeli byt,
neb stále posli jezdili sem
zmar nový ohlásit.
17. Kde východ jest i západ,
Tusk okolo hor se rojí,
v Crustumeriu holubník
ni dům, plot neobstojí.
Až ku Ostii Verbenna
krajínu zpustošil,
na Janiculus Astur stoup
a silnou stráž tam zbil.
18. Nebylo hrdého srdce,
vím, v celém senatu,

jež nezvedlo by se vzpourou tou zlou
v bolesti záchvatu.

V ráz povstal konsul z křesla,
a každý otec vstal,
své togy podkasali
a spěchali, kde val.

19. Odbyli radu v stoje

u říční brány v ráz,
tu k hovoru, jak rozum dá,
byl věru malý čas.

Rozkázal ihned konsul:

„Pryč s mostem, dolů s ním!
neb Janiculum když padlo,
jen to můž zachránit Řím!“

20. Špeh prchaje sem vrazil,

tvář hrůzou schvácená,
„Již zbraní chop se, konsule,
již táhne Porsena!“

Na západ k nízkým pahorkům
obrátil konsul zrak,
a viděl nebe jako v bouři,
jen samý prach a mrak.

21. A rychle blíž a blíže

dým rudý táhne sem,
a z něho, kam se zrak zadívá,
kde kraj ten černý mrak přikrývá
se třeský polnic zvuk ozývá,
tep kopyt, hlasů sněm,
a zřetelně teď, zjevně
se z mraku rozletěl svit,
a v levo i v pravo jak zlomený let,
a modravým světlem ocele kvet,
to lesklých je přilbic nepočet,
to kopí lze legie zřít!

22. A zřetelně teď, zjevně
nad lesklou čarou těch řad
měst dvanácti krásných zástavy
zřels v ohně odlesku plát.
Však hrdý prapor Clusia
se nade všechny vznes,
ten, který naháněl Umbru
i Gallovi stejný děs:
23. A zřetelně, teď zjevně
poznával měšťan dobrý
po šatu, po líci, po koních, přílbici
Lucuma bojovné obry.
Tu z Aretia Cilnius
hbitého ryzáka bod,
tu s dvojitým štítem Astur stal,
s tím mečem, ježž on pouze vzpjal,
tu s pásem zlatým Tolumn zjevný
a z hradu Verbena tam hněvný
od Thrasimenských vod.
24. A pod korouhví krále,
zkad přehlíd boje šum,
na voze seděl ze sloně
Porsena z Clusium.
Na pravé Manilius jel,
latinské moci pán,
na levo Sextus zrádný spěl,
jímž hanby té čin stkán.
25. Jak Sextovi v tvář hledli,
že s nepřítelem jest,
tu ryk se vznes až do nebes,
řev, vyťí, kletby zvěst.
Kde jaká žena na střeše jest,
ta plíla, klnula,

- kde jaké dítě, malá pěst
se v kletbu zvednula.
26. Leč konsulův zor kalný
a němý byl jeho hlas,
když na val posupný patřil
i nepřítele pás.
„Jich přední voj zde bude,
než snesete vy most,
a ten když jednou mají,
co dá nám budoucnost?“
27. Tu vykřik Horatius,
jenž u bran stráží bděl:
„Bud' dřív anebo později
los člověka, by mřel.
A může lépe umřít muž
než nebezpečím v boji,
za svatý popel otců svých,
za oltář bohů, vlast svoji?“
28. Než za svou matku něžnou,
jíž v sen byl zkolébán,
za ženu, k jejíž ňadru
jím kojeneček byl dán?
Za panny, oheň Vesty
jež živí v noc i den,
před Sextem ochránit je, jímž
čin hanby proveden?“
29. Consule, most jen strhni,
jej strhni a spěch měj!
Já s dvěma ještě soudruhy
nepřátel vyčkám rej.
Necht' úzký brod, jich tisíce
my tu je zarazíme,
nuž, kdo chce v útoku mně státi po boku,
my ten most vydržíme!“

30. Spurius Lartius tu křik,
byl z Ramnu hrdý muž,
„Ti pravém po boku stát chci v tom útoku,
most udržíme juž!“
A vykřik Herminius,
Titiův krve muž:
„Ti levém po boku stát chci v tom útoku,
most udržíme juž!“
31. „Horaci,“ pravil konsul,
„jak děl jsi, jděte v boj,“
tři smělci takto vytáhli
na ohromný ten voj.
Neb Říman v bojích pro svůj Řím
nešetřil zlato, zem,
ni syna ni žen a život mu sen
v tom dobrém čase pradávném.
32. Jen pro stát všichni byli,
ne pro stran zápasy,
a velký s malým vzájemně
se v pomoc přihlásí,
Dle práva lup tu rozprodán
i rozdělena zem,
jak bratři byli Římané
v tom dobrém čase pradávném.
33. Teď nenávidí sebe víc
než svého nepřítele,
rve tribun patricia
a ten lid šlape směle;
v stran boji stále prudším
moh v boji s cizincem
tak divoce se neválčí
jak v dobrém čase pradávném.
34. Tu přitáh sobě každý z tří
své dobré brnění;

do ruky vzal svou sekeru,
i konsul nelení,
tu otci jako sprostí
a háku, tyče vzmach,
na hoře trámů nezbylo,
pilíře na vlnách.

35. Co Tusků valné vojsko
kol rozvlnilo v slávě
šik za šikem svou nádheru
jsouc rovno zlatému jezeru
v poledních paprsků lávě,
tu čtyři sta trub válečných
vydalo k nebi svůj ryk,
když velký voj ten s prápory
a kopí lesem táh od hory,
se k mostu hnal těm na vzdory,
na tři ty smělce vnik.

36. A mlčky ti tři stáli
a chladně zřeli v boj,
když ve srdečný, hlučný smích
tu vypuk' přední voj.
Tři vňdci v před se dali,
voj zůstal v dálce dost,
a slezli, každý tasil meč
a zvedl štít a začla seč,
ten získat průsmyk: most.

37. Tu z Tiferu byl Aunus,
kde vinohrady kynou,
tu, Scius, jehož otroci
ve dolech livy hynou,
a Picus, dlouho Clusiu
jenž sloužil v boji i míru,
jenž Umbry svoje vede k boji
od srázu, šedá stráž kde stojí,

- hrad Nequinum v svých věži roji,
do Narských bledých zří vírů. -
38. Rek Lartius tu Auna zbod,
jej hodil ve vln rej,
ťal Seja pak Herminius,
až s bradou rozčís jej,
Horatius ranou jednou
na Pica v let se vrh,
a Umbra hrdého zlatý zbroj
v prach krvavý tím strh.
39. Trysk Oknus z Faleria
na tři ty smělce v mžik,
a z Urga Lausulus za ním,
ten mocný loupežník.
A z Volsinia Aruns,
ten druhdy kance zbod,
jenž kosmatý, kde Cosy lom,
se v síti válel, kácel strom,
lid dávil, luh, řval jako hrom
Albinských podél vod.
40. Herminius Arunse ranou,
Lartia Oknus kles,
v Lausula srdce lesknavý
se Horácův meč snes,
„Zde lupiči lež bídny,
víc nesmí dítě“ - děl -
„z Ostie výší nesmí choť
vyhlídat v strachu tvoji loď,
a nesmí sedlák z Campanie
v les prchat, hledat, kde se skryje,
tvou kletou vlajku jak zřel.“
41. Však ustaly již smichy
na pláni, kde vřel boj,
jen divý ryk až k nebi vnik,

jej spustil přední voj.
O délku šesti oštěpů jen
byl vzdálen soků dav,
v té chvíli nikdo nevystoup,
by získal most i splav.

42. V tom zazněl pokřik: „Astur“
a otevřel se šik,
sem kráčí kníže z Luny,
ten hrdý válečník,
na valné pleci čtverý
mu zvučel obrovský štít,
meč jeho letěl vzduchem a fičel bouře ruchem,
tím on jen moh se bít!

43. On smál se na Římány,
byl vznešený to smích,
leč pohrdáním zrak mu plál,
když Tusků zástupy stih.
Děl: „Cení plémě vlčice
své zuby krvelačné,
leč kdo jen za tím půjde, dráhu
když Astur klestit si začne.“

44. Meč v obou rukách třimal
a vysoce jej vzpjal,
a ze všech sil po Horatiu
se divým vztekem hnal.
Ten dýkou však i štítem
odvrátil jeho hněv,
přilby se chytil, nohu ťal,
a Tusků křik se k nebi vzpjal,
jak zřeli téci krev.

45. On zachvěl se, na Herminia
se opřel pro oddech,
jak divá kočka ranami vzteklá
v tvář soku mečem šleh.

- Skrz zuby, přilbu a lebku
meč jeho zasyčel,
a o celou dlaň za Astura skráň
ten dobrý meč ven vjel.
46. Pad velký kníže z Luny
tou ranou udolán,
jak na Alvernu kácí se
dub hromoklínem sklán,
jenž olbřímí páže zvedá
bez listu, uhel v hvozdu bratří,
co Augurů druž s tichým šepotem
na zdrcenou skráň jeho patří.
47. Na Astura šij patu
klad Horác opojen
a třikrát, čtyřikrát táhnul,
meč z pochvy nechtěl ven.
Děl: „Také přivítání
vás zdraví u Tibru vod,
kterého z Lucumských zachce
si náš ten římský hod?“
48. Na vyzvání to hrdé
šept tichý šikem táh,
šept úzkostný a temný,
v něm hněv a stud a strach.
Dost rytířů zde čackých
zde bylo i reků jistě,
neb Etrurie celá šlechta
zde stála v hrůz těch místě.
49. Však z Etrurie šlechtě
již došla zmužilost,
když zřeli v prachu ty mrtvoly
a tři, již hájili most,
od děsného vchodu zpátky,
kde tři těch zuřil hněv,

již couvli, ve tváři děs,
jak chlapců lovicích zajíce směs
v sluj nahledne mimo nadání kdes,
kam s bručením starý medvěd vlez
a zří kol kosti a krev.

50. Jít v čele nikdo nechtěl
v útoku na život. „V před!“
ti zadní ještě křičeli,
však přední křičeli: „Zpět!“
a do předu hned a ve mžiku zpět
kolísal celý šik
a vlnící železa ve příboj
se potácel korouhví sem a tam roj,
to údery matnými v poslední boj
trub vítězných zhasínal ryk.

51. Však v okamih tu vystoup muž,
spěl chvatnou nohou sem,
jej poznali, jej vítali
ti tři svým pozdravem.
„A budiž vítán, Sexte,
na břehu vlasti,“ zahřímá -
„co čekáš? Slyš. Se obracíš?
Zde cesta do Říma!“

52. On upřel na místo třikrát
a třikrát na mrtvé zrak,
a třikrát se ve vzteku vrátil
a třikrát dal na útěk pak,
a do průsmyku bušil,
ve tváři vztek a děs,
kam z Tusků květ nejvzácnější
bled do své krve kles.

53. Však sekery a páky
ty nelenily též
a most se houpal hroze

spět v zkypělých vln věž.

„Pojď zpátky, Horatie,“

sbor otců těžký křik,

„zpět Lartie, Herminie,

již most se sřítí v mžik.“

54. Couv hned Spurius Lartius,

couv Herminius v chvat,

však prchající cítili

pod nohou mostu již pád,

když obrátili hlavu,

Horáce zřeli, sám

zbyl na nepřátel břehu,

jak vrátit chtěl se tam.

55. Však s hromotřeskem nyní

se skácel po kmenu kmen

a trámy a mostu kostra

jest hříčkou ve víru pěn,

a velký jásot vítězný

od valů Říma se vzpjal

když nejvyšší až ku střeše

trysk vody divoký val.

56. Jak oř, jenž cítí úzdu

v své tlamě poprvé,

se vzpjala řeka divoce,

svou hřívou v dál vše rve,

svá strhši náhle udidla,

svou šťastna svobodou

se v divém vzteku rozzuří

a žene římsy a cimbuří

hřmíc k moři drahou svou.

57. Sám Horatius nyní stál

a pevné mysli byl,

zde stotisíc kol nepřátel,

tam proud se rozvlnil.

„Jej sesekejte!“ Sextus řval
ve bledé tváři smích.

„Teď vzdej se!“ křičel Porsena.

„Na milost vrahů svých!“

58. Obrátil se, jak zhrdal by
kol podlým vojskem tím,
ni slovo neřek Porseně,
nic Sextu šklebem zlým.
Na Palatin on pouze hled,
kde bílý jeho dům,
k ctné řece děl, jež u Říma
provádí vln svých šum:

59. „O Tibře, otče Tibře,
k němuž se modlí Řím,
teď zbroj i tělo Římana
svěřuju vlnám tvým.“
To pravil, v pochvu zarazil
meč velký nazpátek
a s krunýřem na zádech svých
se vrhnul v proudů jek.

60. Ni plesu ryk ni zármutku
se břehem neroznes,
stál sok i druh tu hrůzou jat
do kořen ústa a zrak vzpjat
na místo, kde on kles.
Leč sotva přilby chochol zved
se z varu plných vln,
tu jásosem Řím celý křik
i etrurského vojska šik
zdar jemu, plesu pln!

61. Však dlouhým deštěm valný
byl proud, hřměl děsný řev,
a rány jeho bolely,
z nich vytékala krev;

a ranami byl zemdlen,
jej tížil krunýř zle,
již myslili, že klesá,
však vzchopil zas oči mdlé.

62. Tak věru plavec žádný
ve případu tak zlém
proud nebrázdil kdy zrádný
za spasným přístavem,
však pevnou hruď mu drželo
to čacké srdce dál
a dobrý otec Tiber
jej v plavbě podpíral.

63. Naň kletbu zařval Sextus:
„Což nepojde ten chlap,
než den mohl vzplát, svým Řím jsme mohli zvat,
by nestřežil on ten slap!“
„S ním bozi!“ křičel Porsena,
„jej neste k břehu víry pěn,
neb taký skutek rekovský
do dneška nebyl zřen.“

64. Již zem pod sebou cítí
a již jej vítá břeh,
po jeho ruce krvavé
se hrnou ze stran všech,
již v pláči, ve jásání
a v potlesku. ký ryk!
jej skoro v říční bránu nesou,
kam jásavý dav vnik.

65. Žitného dali pole mu,
jež statkem bylo všem,
co můž' od rána do noci
vůl zorat pod svým jhem
a z kovu sochu ulili
a vztýčili ji v ráz

- a stojí tam až v dnešní den
jak svědectví v můj hlas.
66. Tak v Comitíích stojí,
kde zří jej vešken lid,
na jednom kleče koleně
Horác pancířem kryt,
a zvěčněno je dole
tož zlatým nápisem,
jak statečně most udržel
v tom dobrém čase pradávnm.
67. A jeho jmeno hřímá
po Římě mužům v hrud'
jak polnice hlas: „Volskům,
o Říme, katem bud'!“
K Junoně posud ženy
se modlí v čase svém
za reka jak on, jenž obhájil most
v tom dobrém čase pradávnm.
68. A v zimních nocích šerých,
kdy fičí severák
a vlčí zní jen vytí,
kol závějí sněžných je mrak,
kol střechy rolníkovy
když orkán s řevem iká,
že Algida kmen dobrý
na krbu v závod štká;
69. Když nejstarší sud načat,
největší lampa rozžata,
když kaštany žhnou v ohni,
na rožni jehně do zlata,
když starých i mladých v kruhu
kol ohně sedí shluk,
a dívka splítá košík
a hoch si řeže luk;

70. Když otec zbroj si čistí
a rovná chochol přilbice,
a matka na stavidle člunek
v rej pouští, se smějíce
a plačice hned spolu
zvěst vypravují všem,
jak dobrý Horác uhájil most
v tom dobrém čase pradávném.